

Katalánis

A MAGYAR ÍRÓSZÖVETSÉG ÍRÓISKOLÁJÁNAK IRODALMI LAPJA
VÁLOGATÁS A 2009-BEN INDULÓ ÉVFOLYAM HALLGATÓINAK MUNKÁIBÓL

• BENKŐ ESZTER • CSERHALMI ZSUZSA • GYÖNGYÖSI CSILLA • KARÁCSONY ILDIKÓ •
• HADI ADRIENNE • LUDÁNYI MÁRTA • MAJER AMANDA •

Kalãris

2

BENKŐ ESZTER:

Mostan mives rímekről álmodom

MOSTAN MÍVES RÍMEKRŐL ÁLMODOM.

LEGSZEBB A PÁROS. SOK-SOK VERSET
E RÍMMEL ÍRNÉK AZ ISKOLÁNAK,
AZ ISKOLÁNAK, AMIT FIZETEK.

KIS TÁRCÁKAT, JAPÁN MŰFORDÍTÁSOKAT ÍRNÉK,
S EGY NOVELLÁT, AMI LEHET, HOGY KARCOLAT.

ÉS AKAROK MÉG SOK MÁSIK RÍMET,
ÖLELKEZŐT, KERESZTET MEG BOKROSAT.

ÉS KELLENE MÉG SOK SZÁZ ÉS EZER,
ÉS KELLENE MÉG LEGALÁBB EGY,
TRÉFA VÉGŰ, BORMÁMOROS, NÉMA TORKÚ,
KEZDETLEGES, TÖKÉLETES VAGY EGYREMEGY.

ÉS KELLENE SZOMORÚ HANGÚ,
NEHÉZKES, KÖNNYED MEG HALOVÁNY,
AKÁR HAZAFELÉ AZ ANDRÁSSY ÚT
KEDDEN ESTE, HÉT UTÁN.

ÉS AKAROK MÉG ÉGŐT, CIKIT,
VÉRPEZSDÍTŐT, MINT ADY KÖTETÉRT A LICIT.
ÉS AKKOR ÍRNÉK, S VÉG NÉLKÜL RÍMELNÉK.

JÓPOFÁT MAGAMNAK, ÜGYESET A „JANINAK”.

ÜGYES RÍMET FARAGNÉK A TANÁR ÚRNAK,
ÜGYES RAGOT, ÜGYES SZÓT, AMIT MAJD FALNAK.

ÉS EL NEM UNNÁM, EGYRE CSAK RÍMELNÉK,
MÍG VÉGÜL MEGVÉNÜLNÉK, SZÜNES-SZÜNTELEN.
OLYAN MÍVES LENNÉK, ISTENEM, DE MÍVES.

SZÉTRÍMELNÉM TELJESEN AZ ESZEM.

BENKŐ ESZTER:

A sorszám

ÜLÖK
CSENBEN
RENBEN
VÁROK
MÉG
FELELI
SZÁM
IGEN
JÓ NAPOT
ENYÉM
A SORSZÁM
MI CSILINGEL
NAGY HÉVVEL
A KIJELZŐN
DE KÁR
HOGY
NINCS
LEGYEZŐM
SZEMBEN
KI ÜL
MÁR HÚL
SAJNÁL
BALGÁN
MERT
CSEPPEK
CSOROGNAK
HEGYNEK
FEL ÉS VISSZA
MINTHA
HARMAT
MOSTA
VOLNA
CSÚPA
NEDV
MELLEM

DOMBJA.
FENEKEM
FÁRAD
DE SOKAT
VÁROK
KICSIT
ÁLLOK
SZÉDÜLNI
KEZDEK
AHOGY
MÁSOK
KOPIK A BŐR
ANNYIT
CIRKÁL
LE NEM ÜL
A TEREMŐR.
A NADRÁG
FOLTOS
INGE
BOLYHOS
ÍRNI NEM TUD
DE ÉRZI
FONTOS
EMBER Ő
MINT TEHÉNEK
A LEGELŐ
OSZTJA
A SZÁMOT
SORBA
MEG AZ ÉSZT
EZ KÉSZ
AZ ÜGYEK
ÁLLNAK
EGYRE
TÖBBEN

KIABÁLNAK
NINCS TÖBB
IDŐ
MIÉRT A MÁSIK
MIÉRT NEM Ő
JÖN SORRA
NEM LESZ
BORRA
VALÓRA
GONDJA
HA NEM
TUDJA
MI A DOLGA
A KISASSZONYNAK
A PULT
MÖGÖTT
KI UTÁNAM
JÖTT
MEGLÖKÖTT
DE KÉREM
MICSODA
MODOR
MEGGYŰRŐDIK
A FODOR
A SZOKNYÁM
SZÉLÉN
MÉG A VÉGÉN
TOLAKODNI
NE TESSÉK
HARAGUDNI
RÁM
IGEN
JÓ NAPOT
ENYÉM
A SORSZÁM!!

BENKŐ ESZTER:

Talány

NEHEZEN ÉRTEM E GONDOLATNAK A VÉGÉRE,
MI ÁLLÓ ESTE KÉRTE, TEGYEK ÉRTE.

EGYRE NYÚZOTT,
S A LELKIISMERETEMBE
EZER STRIGULÁT HÚZOTT.

HIÁBA KÉRTEM,
HANYAGOLJON MÁRA,
KÖNYÖRGÖTT, RIMÁNKODOTT,
NE ŐT HAGYJAM HÁTRA.

RÁGTAM HÁT - ELÖL ÉS HÁTUL,
LASSAN, MEGFONTOLTAN,
S MOHÓN - SZALVÉTÁSTÓL.
VÉGÜL MÁR ÉJFÉL IS ELMÚLT,
MIRE JUTOTTUNK VALAMIRE,
S FÁRADTAN ADTAM HÁLÁT A CSODÁNAK,
MIKOR A KONKLÚZIÓ VÉGRE
ÚJ ÉRTELMET ADOTT A VILÁGNAK.

EGY MÁS NÉZŐPONTBÓL
FORDÍTOTTAM MÁR FEJEM
A JOBB OLDALÁRÓL A BALRA,
UNALMASSÁ LETT A PLAFON MÁR ARRA.
S A KANAPÉ MÁSIK OLDALÁN,
HÚLT HELYED NYOMÁN EPEDVE
ÉRTETTEM MEG IGAZÁN:
A MINDENSÉG SZÁZ ÉRTELME IS ÉRTELMETLEN,
AZ ÁM,
HA NEM VÁLASZOLOD TÖBBÉ
VILÁGMEGVÁLTÓ, MERENGŐ DILEMMÁIMRA
LAZÁN:
„NEM IS TUDOM...TALÁN”.

MAJER AMANDA:

A cseresznyefa árnyékából

Risimítok egy ráncot a szoknyámon, de kezem nem tér vissza a terítékhez, önkéntelenül az ölemben marad. Nagyt sóhajtok. A cseresznyefa megvonaglik felettünk, elengedi terhét. A terített asztalra virágszirom zápor hull. Apám hófehér szoborrá merevedik a rózsaszín hóesésben. Tekintetünk összekapaszkodik, csendben harcolunk. Visszhangként zeng bennünk utolsó mondatom. A mondat, amit a családi házhoz vezető hosszú úton ringattam magamban. A forró húsleves otthon-illatú gőzében elolvadt és kiszökött belőlem a vallomás. Nem a megálmodott áhítattal, hanem nyersen és hadarva bejelentettem apámnak: „Anya leszek.”

Egy sziromfosztlány szállingózik köztünk, ha apám felé nyújtóznék, könnyen foglyul ejthetném. Mégis, csak szememmel követem útját. A szirom idő marta kézfejére hullik, és ott lágyan megpihen. Apám kezében lomhán megmoccan a kanál. Olyan hangtalanul és műgonddal illeszti vissza tányérja mellé, mintha soha fel sem emelte volna. A cseresznyevirág meg nem tűrt kívülállóként, megadóan zuhan a földre. Együtt érzően bámulok utána. Követném a zárt cipők néma magányába, de egyenes derékkal ülök tovább. Ülök és várok apám biztató szavaira.

Fagyos ujjaim megrándulnak az asztal pereme alatt. A hatalmas férfi elereszti tekintetem, hógomban keresve menedéket. Petra egy összeesküvő makacsságával tér ki a vallató tekintet béklyójából, és visszacsémpézi közénk a hangokat. Suttogva szólal meg.

- Tegnap azt álmodtam, kivágtad a cseresznyefát. Butaság, nem? - kislányos zavarában felnevet. Apánk mélykék szeme elhomályosodik. - Együtt ültettük, emlékeztek? És arra, amikor először beért rajta a gyümölcs?

Újra elhallgatunk. Látom apám dús, sötét hajába markoló csenevész ujjaimat, amikor sok-sok éve nyakában ülve nyargaltunk körbe-körbe a

kertben. Erős kezét, amint felsegít a cseresznyefa ágai közé. Ahogy ügyetlenkedve lezuhanok a nedves földre, de ő ölbe kap, és cseresznye fülbevalót ajándékoz nekem. Gurulunk a nevetéstől, és fájuk az apró „ékszereket”. Majd felugrunk, fonott kosárba gyűjtjük a pirosuló gyümölcsöt, és közben a szorzótáblát szavaljuk. Aztán a hintán ülve mesél a fákról, és ígéri, hogy soha nem engedi el a kezem.

Most két vékony barázda fut végig apám homlokán. Rekedt hangja egy idegené.

- Milyen sudár kis facsemete volt! Most meg hiába permetezem, a férgek évről-évre megtalálják, és egyre kevesebb érik be rajta. Lassan csak a virágzásnak örülhetünk, de a kosarak üresek maradnak. Lehet, tényleg kénytelenek leszünk megválni tőle.

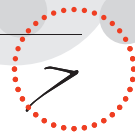
Szomorúan megrázza fejét, és az asztalra támaszkodva kissé reszketve felegyenesedik.

- A szomszéd Annának is feltűnt ez, amikor legutóbb beugrott hozzánk. Látnátok, milyen szép nő lett belőle! Szinte csak mosolyogni látom. Bejárta a fél világot, irigylésre méltó karriert futott be. Megköszö-rüli torkát és mutatójával igazgatja a már amúgy is katonás rendben heverő kanalát.

- Még a tévében is adott interjút valamelyik esti műsorban. Büszke lehet rá az apja - teszi hozzá alig hallhatóan. A távolba néz, aztán vissza ránk. Felsőhajt. - Valaki egy kis portóit?

Húvös borzongás fut végig a hátamon. A fejem bólogat, a szívem megdermed. Megjelenik előttem a kiskosztümben légiesen suhanó Anna. Egy nő, aki soha nem leszek. Dacosan tapasztom tenyerem a szívem alatti dombocskára. És közben megrögzött ösztönrel szeretem ezt az óriásnak tetsző férfialakot. Valakinek szeretnie kell. Röpködnek a szirmok a talpa alatt, ahogy nehézkes lépteivel távolodik. Messze az asztaltól, messze tőlem, és messze a gyermekemtől.

MAJER AMANDA:

Ibolya

Melyik a kedvenc színe? - hallotta maga mögött a mesterkélt udvarias kérdést. Émelyítően édeskés parfümszag tolokodott orrjárataiba.

Lassan hátranézett. Az eladónő negédesen pislogott rá, aranykeretes szemüvegét kissé leeresztve ornyergén. Pacsulifelhő lengte körbe, fojtogatta a torkát. Próbált nem fintorogni. Az üzletben megállt a levegő, hirtelen kiverte a víz. A színpompás kelmékkel telezsúfolt polcok csöppet megemelkedtek, és lassú táncba kezdtek a szeme előtt. Minden egyszerre közeledett és távolodott. Aztán kifakultak a színek, éj borult mindenre. Klára összeesett.

Résnyire nyílt szemén át beszűrődött a fény. Szíve mintha le- és felszálldosott volna mellkasában a hinta ritmusára. Ujjai erőteljesen kulcsolódtak a hűvös fémláncre, izmai megfeszültek, ahogy hanyatt fekvé tartotta magát. Szabadjára engedett haja lágyan súrolta a földet, öntörvényűen suhantak tincsei a porfellegetben. Igazán boldognak érezte magát, a ringás anyja ölének nyugalalmát idézte. Kicsit még hunyorgott, csigalassúsággal tűntek csak el az apró fényfoltok a látómezőből. Egy fecsképar repült el felette a vakítóan kék égen, majd egy pöttyös labda. Eszébe jutott a reggeli fésülködés és a hajmosás gyötrelme, kijózanodva ült fel ismét.

A hinta fülhasogató nyikorgása teljesen elnyomta a tér többi hangját, pedig az udvar visszhangzott a kacajtól, üvöltéstől, sírástól, kiabálástól és lábdobogástól. Tekintete vágyakozva követte egy labda útját, majd két sugdolózó lányon állapodott meg. Először ikereknek vélte őket, annyira egyforma halványkék szoknyát, vajszín blúzt és barna szandált viseltek. Ráadásul szinte egy embernek látszottak, annyira összebújtak. Céltudatosan megálltak a nagy diófa árnyékában, a hintával szemben. Csendben figyelték a ringó lányt. Klári reménnyel telve huppant le a hintáról és hozzájuk szökölt. Új volt az iskolában. Emlékezete szerint valahol a hátsó padban ülnek, egymás mellett. Talán Zita az egyik. Elvörösödött szégyenében.

A lányok fontoskodóan néztek egymásra, majd rá. Egyikük egy zizegős papírba burkolt füzetet nyújtott felé ünnepélyesen.

Holnap irodalomóra után, itt a nagyfa alatt. És nem mutathatod meg másnak - suttogta a másik

lány, miközben lopva körbenézett, figyel-e őket valaki. Csak egy kisiskolás szaladt el mellettük ugrálókötelezve, de nem hívta ki maga ellen a sort, széles ívben elkerülte a tanácskozó nagyokat.

Klári zavara nőtt, gépiesen nyúlt a kis piros csomag felé.

Add a szavad! - szorította meg kezét a lány fájdalmasan, amikor át akarta venni.

Esküszöm! - nyögte Klári, s majdnem sírva fakadt. A csengő fülsüketítő recsegése mentette ki zsidbadó ujjait. A három lány szétrebbent, és futva eredtek a kopottas, kék épületegyüttes felé.

A matematikatanár fennhangon és meglehetősen unottan magyarázott valamit a gúláról. Klári magában ismételte a mondatait, de az óra közepén észrevette, hogy egyáltalán semmire sem emlékszik. Szerette a geometriát, most azonban csak meredten bámulta, ahogy a fehér kréta könnyedén csúszik a táblán, mindenféle különös jeleket hagyva maga után. A pad alatt a füzet borítóját gyűrögette, tenyere nedves foltot hagyott rajta. Vajon mi lehet benne? Néha hátrapislantott a két lány felé. Azok tudomást sem vettek róla, összedugott fejjel pusmogtak.

A szédületesen hosszú óra után hálásan sóhajtott fel. Padtársa felé sandított. Mi lenne, ha félrehívna és elstutogná neki a titkot. Esetleg tanácsot is kérhetne tőle. Vagy hazafelé együtt benéznének abba a szemközti cukrászdába, és ő meghívna egy süteményre. Lehetnének egymás legjobb barátnői. Végre kimászhatna a magány fogságából. Oldalra fordult, de benne rekedt a szó. Nem emlékezett a nevére. A copfos lány kérdően nézett rá. Várt egy percet, majd legyintett és faképnél hagyta a magát a roskadt Klárit.

Kapkodva, könnyeit visszanyelve dobálta be könyveit, vonalzóit és tolltartóját a vadonatúj táskába. Átfurakodott a hazafelé igyekvők tömegén. Új iskola... Egész nyáron különórákra járt, hogy átiratkozhasson. amíg mások a strandon hűsöltek. Szülei csodásnak festették le a rá váró kihívásokat és új barátságokat ígértek. Most mégis egyedül bandukolt hazafelé. Becsapta maga mögött a szobajátót, a sarokba hajította a táskát. Előhúzta a füzetet. Elnyújtózott a földön, és mohón kinyitotta. Az első oldal tetején egy kérdés állt: Mikor születted? Alatta válaszok sorozva. Hitetlenkedve pörgette végig ujjai közt

az oldalakat. Minden lapon egy-egy újabb izgalmas dolgot árultak el magukról a megkérdezettek. Az utolsón a sorszám mögött állók felfedték kilétüket. Hirtelen kiszélesedett a világ, éhes kíváncsisággal falta a sorokat. Kuncogott, olyan érzés fogta el, mint mikor tavaly megleste a szomszéd fiút, ahogy csalt a játékban. A mindentudás édes öröme csiklandozta torkát. Itt most őt befogadták, azért írhat bele ő is. Hirtelen nagyon erősnek, szinte nagylánynak érezte magát. Előhúzta legféltettebb tollát, és kacskaringós betűivel szinte rajzolta születési adatait az első oldalra. Lapozott. És akkor megjelent előtte az a kérdés. Mi a kedvenc színed?

A toll megdermedt a levegőben, valahogy nem érezte többé játéknak a kérdezősködést. A többiek egyértelmű válaszára meredt: piros, kék, sárga, zöld, fehér... A szivárvány minden kincse ott hevert előtte. Pánik fogta el, nem tudott választani. Üresen nem hagyhatja. Akkor megtörne a füzet rendje, őt okolnák érte. A következő oldalakra lapozott, de azok a kérdések is kutatón meredtek rá. Elfogta a kísértés, hogy kitépje azt a lapot. Akár megtehetné, de mi lesz a többivel? Ujjbegyei kifehéredtek a tollszáron. Valamit mégis oda kell írni. És persze szó sem lehet arról, hogy ő másokat utánozzon. Az

kicsinyes. Még egyszer végigolvasta az eddigi válaszokat... Csak a fekete hiányzott a sorból. Mély nyomot hagyott a toll a két vonal között, ahogy belevéste ezt a szót. A hazugság égette torkát.

Felugrott és az ágyra vetette magát. Egészen összekuporodott. Hiú ábránd volt, hogy végre lehet valaki. Valaki, valahol. Ezek tudják, mi a kedvenc színük, ételük, állatuk, városuk... Hogyan lehet választani a kristálytisza hófehér és a melegséget adó narancsszín közt? Miért lenne jobb a nyugalmat hozó tengerkék a tettvágytól duzzadó karmazsinvörösnél? A mohazöld szebb lenne, mint a kanárisárga? Nem, nem lett volna szabad a feketét beírni. Így most gyászosan fogják titulálni vagy talán sátánistának. Most ki kell találnia az összes kérdésre valamit, ami hihető. Megborzongott. Mi nek vette el egyáltalán ezt az ostoba füzetet? Úgy tehetett volna, mint aki nem veszi észre a két lányt. Csak repülne fel és le, fel és le...

Ahogy párnájába fúrta arcát, még nem sejtette, hogy pár hónap múlva ő is elkészíti a saját füzetét, és büszkén adja oda az arra érdemeseknek. Hófehér pöttyös papírba bújtatja, és felteszi benne azokat a tolakodó kérdéseket. A kérdéseket, amik betuszkolnak mindenkit egy apró skatulyába. Így olyan, mintha legjobb barátnők lennének. Mind a harmincketten. Az egész osztály egybefüggő maszszává olvadhat, amiben mindenkinek van egy kedvenc színe, étele, virága, állata... egy állandósult maszkja.

- ...és amikor hátrafordult felém, csak úgy öszszecsuklott. Talán ez a fullasztó meleg... Megállt itt bent a levegő, én is szédelgek sokszor - szűrődtek be egyre intenzívebben a hangok a világába.

Óvatosan kikémlelt szempillái közt. Egy pamlagon feküdt az áporodott levegőjű indiai boltban. A maszkszerűre festett eladónő állt felette, és cérnahangján egy férfinak magyarázott. Persze, a stólákat nézegette, és.... igen, a kedvenc szín. Elmosolyodott. A visszajáró kísértet.

- Az ibolya - lehelte maga elé. „Vagy bármi” - tette hozzá gondolatban.

Azok ketten meglepve fordultak felé.

- Ibolya? - kerekedett el a nő szeme, ahogy gépiesen megismételte. - Jól érzi magát, Hölgym?

- A kedvenc színem az ibolya - válaszolta Klára diadalittasan. A nő felhúzott szemöldökkel bámult vissza rá.

MAJER AMANDA:

Az esőkabát fogságában

V isz a lábam, gyors tempóban kerülgetem a kockakövek éleit. Mintha nem is érinteném a talajt, suhanok. Tekintetem a talajt pásztázza. Ismerős játék, de ezek a szabálytalan, mintás lapok most kissé megnehezítik a haladást... Egy kutya ugat acsarogva, ahogy elszökdelek a kerítés előtt, s bosszúságomra majdnem kiesek a ritmusból. Az érzékszerveim tompák s közben mégis élesek. A hirtelen jött, szakadó eső egy utcaseprő szakértelmével tisztogatja a várost. Esőkabátom a szél martaléka, küzdök a hideg, vizes műanyaggal. Fojtogat.

Fékcsikorgás, s mintha tetőtől talpig beterítene a sár, mégis makulátlanul tiszta rajtam a ruha. Felnézek. A ködben dühödten lengeti felém karját egy férfi autója rejtekéből. Bocsánatkérően húzom fel a vállam. Úgy emlékeztem, a parkra nyílik ez a kis utca. Mit keresnek itt autók? Hol vagyok? A ködös, eső mosta őszben lehetetlen kivenni az utcatáblát. Mintha már jártam volna erre valamikor. Vagy mégsem? Csapódik az ajtó, a férfi egy újságpapír menedékében nagy léptekkel beér, és megérinti a karom. Összerezzenek.

- Nóra...? Mit keresel erre felé? - zavartan szól, szinte csak suttog. Egy szórólapot sodor el mellettünk a szél: Most, fél áron cserélje le nyílászáróit! Szótlan meredek magam elé. Őt mindig is megrémítette a csend. - Nem lenne kedved... Esetleg... - néz rám egy csapzott házörző minden alázatával, és egy pislákoló fényű kávézó felé emeli szabad karját.

- Én... Persze. Várnak rám, de pár percre talán...

Erőteljesen belém karol, beszippantom az ismerős parfüm illatát, és az évek során nagy gonddal eltemetett emlékek ismét megtelnek színekkel. A kávéház lebeg a semmiben, mintha csak most került volna elő. Már csak bent van hely, a pincér egy mindent tudó kacsintás kíséretében az ablak melletti asztalhoz vezet.

- Hiányoztál... Persze biztos volt rá okod. Úgy értem, menned kellett valahová. Messze. És ezért... Nem kell magyarázkodnod. Csak írhattál volna pár sort, hogy tudjam - dadogja maga elé, míg én lázasan kutatok agyamban, hová is tartottam épp, milyen mentséggel szabadulhatnék.

A keze reszket és cigaretta után tőr kabátja mellőse zsebében. A fejemben felcsendül Chopin egyik etűdje. Türelmetlenül igyekszem felidézni, mi is volt a címe. Bólogatok, és beleegyezően hümmögök válaszul.

- Még mindig a Lepke utcában laksz? - terelem el a beszélgetés irányát. Belebújok az itallap megnyugtató tárgyilagosságába, és egy feketét rendel. Ő nem iszik, túlonatúl izgatott már így is.

- Ott. Bár már egyáltalán nem köt oda semmi... - mélyen beszívja a füstöt, rám néz. - És senki.

„Elmúlt, nem érted? Kifakultak az éjszakák és unalmasak lettek a délutáni hazatérések. Berozsdásodtak az ölelések, és én végtelenül fáradt voltam már beszélni róla!” - üvöltök magamban. Görcsösen matatok az esőkabát gombjaival, annyira kapaszkodik belém, képtelen vagyok megszabadulni tőle. A kezem mégis saras lett, de hiába törölgetem, nem enged.

Az esőkabátom eközben teljesen átnedvesedik, a hátamon vékony patakocskában csordogálnak a kiszabadult esőcseppek. Kitörő szenvedéllyel csendül fel mögöttem Chopin etűdje, hátrafordulok. Ez zengett bennem eddig, micsoda véletlen... Nem is emlékeztem, hogy van itt egy zongora.

- És Kati néni? Még mindig olyan hamisan énekel reggelenként, miközben fényesre sikálja a lépcsőházat? - elmosolyodom, de a fülsértő muzsika emléke hirtelen megtelik élettel, és teljes erőből hasogatja a dobhártyám. Alig hallom a választ.

- Nem. Tavaly meghalt - percekig küzd a hamutállal és a csikkel, valahogy nem akar kialudni az a bíborvörös és sisetegő izzás. Feladja. - Ottmaradt egy-két könyved nálam, ha megadnád a címed, én minden további nélkül... Persze csak ha nem zavarlak.

- Kedves tőled - mondom túl nyájasan. - Csak... A héten sajnos alig vagyok otthon, talán majd később - szavalom gépiesen. Megdörzsölöm a szemem, és kinézek az utca csalogató messzeségébe. Kati néni egy fa alatt integet, hangtalan dúdol. Az ablaküvegen tükröződő arcom egybeesik az övével, fertőtlenítő illat leng körbe.

- Meglátod, nagyszerű lesz. Majd... Majd beszélgetünk egy jót... - teszi hozzá erőltetett könnyedséggel. - Elmesélhetnéd, merre sodort az élet a hat év alatt, megvalósultak-e azok az álmok, amikről éjszakákon át ábrándoztunk... Együtt...

A viharfelhőként gomolygó cigarettafüstben nem tudom kivenni az arcát. A zongorista vadul csapkodja a billentyűket, a dallam kaotikus zsvivájá torzul. Mindenki egyszerre fordul felém, fülemre tapasztom kezeim...

***

Kabán ülök fel a virágmintás paplanok közt. A reggel édes napsugarakkal cirógat. A telefonért nyúlok. Ma lezárom ezt a fejezetet, elmondom neki, miért küldtem el évekkal ezelőtt. A kéz megdermed a levegőben. Majd később. Beletúrok a hajamba, és eltűnök a kávéillatban.

KARÁCSONY ILDIKÓ

Boltív négy generáció felett

Dárja nincs ennek a szép nyári reggelnek. Még csak hét óra, de a fák lombjában játszó napsütés már most kánikulát ígér. Ugyan megszikráztat még a napsugár néhány hajnali esőcseppet, de a terebélyesedő forróságban hamar felemésztődik a kora reggeli zápor. A nyitott ablakon át beszűrődik néhány kitarató madárcsivej, amivel több szólamban adják hírül, hogy lakótelep ide vagy oda, itt bizony olyan énekes szárnyasok is otthonra leltek, akiknek nem az önkormányzat utalta ki a lakást.

Az asszony mélyeket szív a friss levegőből, majd hozzálát, hogy rendbe tegye a szobát, és készülődjön a nap eseményére. Ma nagy családi ebéd lesz a szüleinél, ide várják a két gyereket menyestül, vejestül, unokástul. A lányáék a szomszédban laknak, így a legkisebbel, Ábellel napi a kapcsolat. De a fiáék a nagyváros másik végéből olyan távolinak tűnnek, mintha legalábbis másik tájegységre származtak volna el. A náluk lévő kislányokkal ünnepszámba megy a találkozás. „Tudod, megértünk három gyönyörű dédunokát, mi más kívánsága lehet még az embernek!”- szokta mondani az anyja, aki nem éppen mozgalmas élete alkonyán úgy tekint egy családi ebédre, mint az év szenzációjára.

A nagymama, aki hat éve Dédivé avanszált, a nagy családi ebéd alkalmával teret kap az önmegvalósításra. Levese házi gyöngytyúkból készül, a rántott csirkecomb mellett karaj is lesz - „Tudod, apád nem szereti a szárnyast!” - s a már szombaton megsütött kapos-túrós lepény mellé még frissen sült pogácsa is kerül, amiből a család még jövő héten is falatozhat. Mert Dédinél a vasárnapi ebéd azt jelenti, hogy jusson még belőle hétfőre is mindenkinek.

A nagy családi ebéd programja szárnyakat ad a nyolcvan felé közeledő kis öregasszonynak. Ilyenkor korát és súlyát meghazudtolva hihetetlen fürgeséggel készít egyes ételeket a tűzhely felső részén sorjázó fazekakba, lábasokba, másokat meg egy-egy tepsibe. A nagy családi ebéd kedvéért még a vasárnapi szentmiséről is képes lemondani - „majd megyek helyette hétfőn, meg kedden is”- engesztelődik magában.

A Dédinek ugyanis rendkívül fontos a Mindenhatóval való napi kapcsolat, a vele folytatott elmélyült párbeszéd. „Ez a baj veled, - mondta lányának jó párszor annak magánéleti válságai idején - hogy nincs hited! Templomban esküdtél, mégis elváltál. A gyerekeidet se keresztelted meg!” - vágta fe-

jéhez nem egyszer az örök, égbe kiáltó panaszt. Több alkalommal előfordult, hogy munkából érkezve nem haza, hanem a szülői házba tért be, ahol apját a tévé előtt, anyját a hús bokr tövében, olvasót morzsolgatva találta. „Természetesen imádkozom! - vallotta meg ilyenkor, félretéve kis időre az olvasót. - Egy ilyen családban, ahol ennyi a pogány, mindőtökért nekem kell elmondani naponta a rózsafüzért! De el is mondom, ne félj, nem marad ki soha senki sem!”

Tulajdonképpen a konyhában felmutatott bravúrok mellett ezt is kifejezetten tisztelte anyjában, hogy ilyen mélyen hisz az ima erejében.

Ez a tiszteletféle talán kölcsönös, persze csak akkor, ha nem értette félre anyja önkéntelen szavait, amikor különköltözésének és második válásának hírére megvitte az idős szülőknek. Ők akkor csak annyit láttak, hogy lányuk a gyerekfejjel kötött házasság és válás után végre olyan ember mellett él, akivel nyugodt, anyagilag biztonságos „öregkorba” léphet. Hideg zuhanyként érte őket, hogy egyetlen szülőttük megint egyedül marad, megint a magányt választja a hazug megnyugvás helyett. „Tudod, erős ember vagy! - mondta az anyja búcsúzásként a kapuban - Én huszonhárom éves koromban ideköltöztem apádhoz. Történt, ahogy történt, de ötvenkét év után is ugyanitt vagyok, nem mozdultam. Te meg ugyanennyi idősen kezded újra az egészet.” - és nem lehetett tudni, hogy tisztelet vagy szánelőzések szövegét szövegezte.

- Tudtam, hogy mindennel el kell készülni, mire

ideérnek, mert mostantól már nem lesz figyelem a tűzhelyre, minden odaég! - néz lányára szemrehányóan a Dédi, mikor a három kicsi beviharzik a konyhába. Persze ez erős túlzás, csak az uborkasalátát kell még elkészíteni, és a pogácsát kiszaggatni. Rövid örömködés után a kisfiú már rúgja is a labdát a kertben a térdfájásáról megfélemezhető dédpapával, a kislányok pedig a konyhában találnak maguknak elfoglaltságot. A hatéves Luca bámulatos gyorsasággal ragadja magához az uborkaszeletelőt. „Nem lesz semmi bajom, ne izgulj!” - küld egy nyugtató pillantást nagyanyja felé, aki aggodalmasan tekint a gyalu felett mozgó gyerekkézre. A kisebb, Zorka a pogácsaszaggatót veszi magához, „Hát jó, ebből nagy baj nem lehet” - gondolja a mindenben veszélyt látó, aggódó nagy.

Az ebéd után jöhetne egy kis pihenés. De az ő számára a nap neheze még csak most kezdődik....

Ez a kis ház, ez a kert olyan, mintha az ösztetartozás jelképe lenne. Itt nőtt fel, ide lehetett hazajönni és megbújni a világ bántásai elől, innen lehetett elindulni újra meg újra. Tulajdonképpen itt nőttek fel a gyerekei is a lakótelepi játszótér helyett, s mostanra már a negyedik generációtól, a dédunokáktól hangos a kert. Kiáltozások közepette kell őket ki és betenni a hintába egymás után. A homokozóban is csak röpké pillanatig van nyugalom, Ábelt sem mindig lehet időben lebeszélni arról, hogy a vödör homokot mégse borítsa az unokatestvérei fejére, s a szemükbe se szórja. A nagymama arca egyre feszültebb, mert jól emlékszik még, mikor saját kisfiával kellett az ügyeletre rohanni ártatlannak tűnő homokdobálás miatt. Még szerencse, hogy nem sérült meg komolyabban a szeme! A fürdőmedence is veszélyes terület, hiszen a vizes aljzaton könnyen megcsúszhatnak a pancsoló, fröcskölő, tülekedő kicsik.

A nagymama egyre aggódóbb ábrázattal, egyre görcsösebb idegekkel szambázik homokozó, hinta és medence között, ráadásul előkerültek a kisbiciklik is. Úgy látja, csak a veszélyforrások köre bővül minden újonnan előharcibált játszószerrel. A gyerekek épp most cipelik ki a szufniból a műanyag csúszdát is. Remekül szórakoznak, míg lökdösi egymást odafent a gyorsabb földet érés érdekében. „Hajmeresztő! Ez nekem már sok!” - gondolja a nagy, és homlokáról, arcáról nem csupán a nyári forráság miatt dől a veríték. Oldalt sandít a gyerekeire, a fiatal szülőkre, akik csendes nevetgélve beszélgetnek, mit sem gondolva a lehetséges balesetekkel. „Ilyen nyugodt voltam én is fiatalon?” - tűnődik magában, de már rohan is a hintaág felé, aminek felső rúdjába Luca beakasztotta a térdét, s most fejfelé himbálódik élvezettel.

- Gyere le onnan azonnal, ez még rád is dőlhet! - rángatja le a gyereket határozottan, akinél ezért el is törik a mécses. A többiek értetlenül nézik a helyzetet.

- Ne tedd ezt, mami, ez olyan rossz! - kiáltja Luca könnyesen. - Ezt én meg tudom csinálni! Attól lesz bajom, hogy itt állsz mellettem és félsz!

Az igazán szíven ütötte. Kimerülten lerogy egy kerti székre, letörli magáról az izzadtságot, próbálja nyugalomra inteni össze-vissza kalimpáló szívét. „Tényleg túlzás, amit művelek - állapítja meg önkritikusan. - De hát én nem voltam ilyen! Nem kötöttem gúzsba aggodalmaskodással a saját gyerekeimet! Akkor ezeket miért? Mi történt velem?”

Elméláz kicsit a székben, számba veszi a lehetséges magyarázatokat. Csodálkozik, hogy ő, aki magát sose féltette, miért lett ennyire gyáva, szorongó, ha a kicsiket nézi. A kor lehet az oka, az az ötvenkét év, ami alatt kénytelen volt megtapasztalni, hogy a következmények olykor katasztrofálisak is lehetnek. Persze nem mindig azok, de lehetnek... Miért van az, hogy újabban neki mindig a legrosszabb végkifejlet jut az eszébe, amitől aztán görcsbe rándul a gyomra, és csak a menekülésre és mentésre tud koncentrálni. Az évek során elveszített valamit fiatal önmagából, a merészséget, a rugalmasságot talán. Mennyivel önfeladtebb tudna lenni unokáival, ha nem dolgozna benne örökkön ez a frusztráló félelem, ez a sokszor indokolatlan aggodalmaskodás.

Szinte karnyújtásnyira van csak tőle a csúszda, aminek tetején épp most Zorka áll. Még nem akar lecsúszni, még kiabálva, integetve mutatja mindenkinek, milyen óriás ő! Aztán megcsusszan egyik lába a műanyagon, térde megrogyik, egész kis teste kileng. A nagymama riadalommal, de benuktan nézi a kétségbeesítő mutatóvanyát, nincs lelki ereje, hogy a pillanat tört része alatt beállt veszélyt elhárítsa, képtelen kinyújtani a kezét. Ám a kislány ügyesen lavíroz, szinte azonnal visszanyeri egyensúlyát. Szoknyáját egy mozdulattal popsija alá gyűrve lehuppan a csúszda tetején, szemmagasságban a nagyanyjával. Kis arca már nyugodt, érdeklődő.

- Megijedtél mami? - kérdezi együtt érzően. Sötétbarna gombszemei még nagyobbra nőnek a figyelemtől, tekintete oly' komoly és mélyreható, hogy el lehet veszni benne. Mintha nem is egy gyermek szeme lenne, mert valami időtlen nyugalom és bölcsesség árad belőle. Így szemez nagyanyjával töredék pillanatig, majd keresetlen egyszerűséggel csak annyit mond halkan: Bízni kell Istenben!

Azzal megfordul, lecsúszik a fűbe, és szalad és nevet és éli tovább a négyévesek gondtalan életét.

HADI ADRIENNE

Naplemente

Mézte a naplementét, ahogy a sugarak a fodrozódó vízen táncoltak, mint megannyi apró fényes csónak. A távolban a szőlőhegy zöldellt, lábainál a kis falu fehérre meszelt házai és a templom. Finom esti szellő, igazi hamisítatlan tóparti koraest. Bármelyik romantikus filmjelenet enyhén giccses háttere lehetne. Mégis szép, mert ebben a pillanatban csak az övé, és nem kell rajta osztoznia másokkal. Egyedül ült a szabad strandon. Hétköznap volt, nyár vége. A nyaralók már

Milyen szép ez a naplemente, apuci!

Jaj ne, gondolta magában. Már megint egy csendet nem ismerő háziasszony, akinek folyamatosan beszélnie kell, kommentálnia mindazt, amit lát, mert annyira boldog, hogy kiszabadult a konyhából, hogy egyből rátör az érzelmi túltengés. Apuci, hát ez meg külön is borzalmas. Mitől válik a férj az évek során apucivá?

Lám, szegény, nem is mer válaszolni.

– Csupa fény a víztükör, és a szél borzolja a vizet, olyan mintha apró fényes csónakok ringanának.

Hát ez mégiscsak felháborító, nem elég, hogy jár a szája, még a gondolatai is hasonlítanak az övéire. A fény-csónakok csak az enyéme, szólt volna hátra legszívesebben, de bízott benne, ha mozdulatlan marad, talán észreveszi magát a nő, és végre felhagy a beszéddel.

De az zavartalanul folytatta.

– És az a két fehér vitorlás! Milyen romantikus ilyenkor egy vitorlás! Emlékszel, amikor még mi is hajóztunk, és minden este koktéllal a kezünkben néztük a naplementét?

Válasz még mindig nem érkezik.

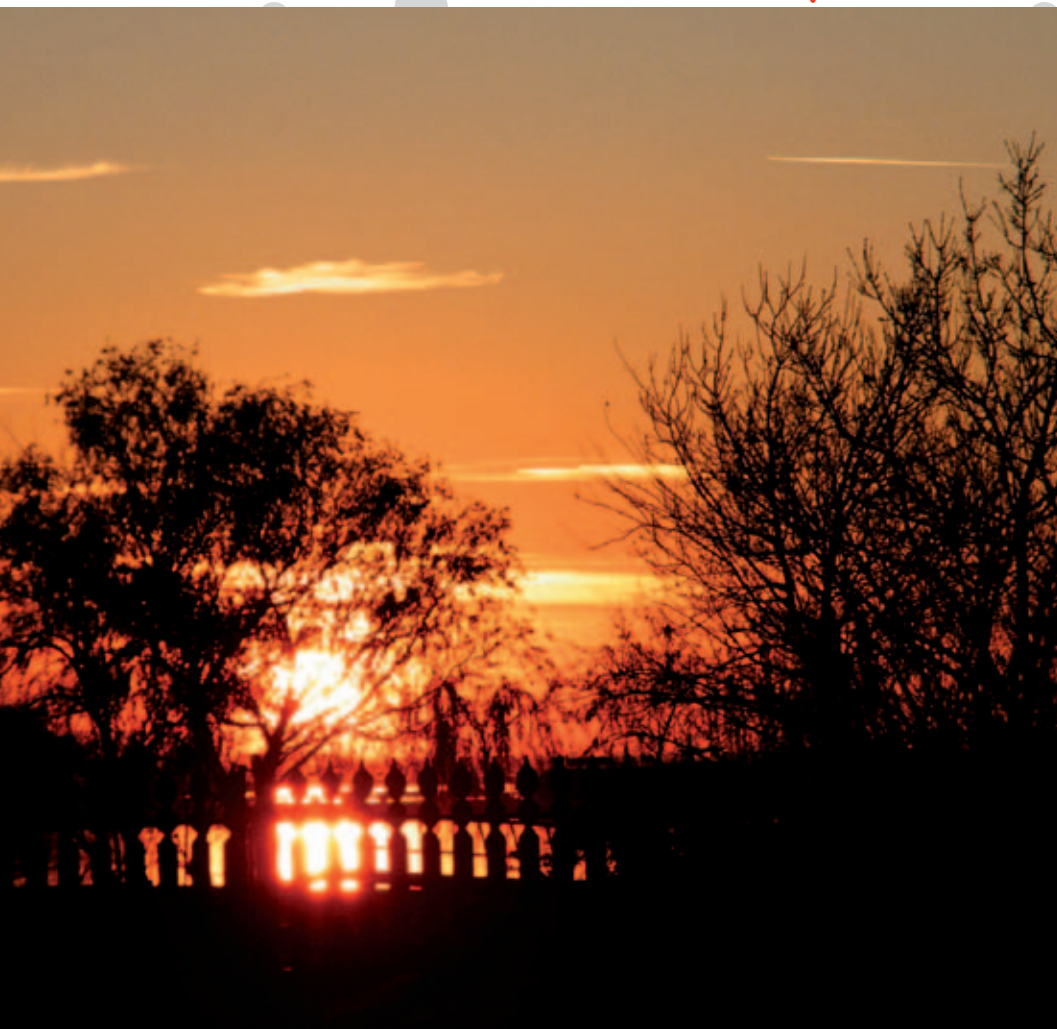
Hoppá, gondolta, konyhából szökött háziasszony kilőve, mi jöhet még? Dühén, hogy megforduljon és csendet kérjen, végül felülkerekedik a kíváncsiság, és úgy dönt, inkább hallgatja a beszélgetést. Végül is elég széles a part. Van másik pad is, miért pont ide jöttek?

Ő biztosan nem megy arébb.

hazautaztak, a helyiek otthon vacsoráztak, a horgászok még nem értek ide. Ez az ő pillanata.

Nem is vette észre a házaspárt, akik letelepedtek a háta mögötti padra, csak az asszony elragadtató hangjára kapta fel a fejét:

– Az Öreghegy csupa zöld – folytatja az asszony. Meglátszik a sok eső. A szőlőlevelek dúsak és haragoszöldek. De vajon milyen lesz a termés? A szőlőnek sok napsütés kell, hogy jó legyen a cukorfoka. Igaz is, meg is kellene kérdezni Gyuri bácsit, mikor

fognak szüretelni. Emlékszel a tavalyi szüretre? Micsoda pincepörköltet ettünk! És a bor, éjfélre már mindannyian eláztunk.

Nahát, egy bor és szőlő értő asszonyka. Hihetetlen, de a férj még mindig nem válaszol. Jól ismerheti a dörgést, inkább nem szól, és akkor hamarabb indulhatnak haza. Ma este valami meccs lesz, biztos már nagyon menne. Már szinte kuncogott magában, ahogy elképzelte az elgyötört férj arcát és a hetyke asszonyét.

Közben a nap is egyre lejjebb szállt, és most már egy izzó vörös korongra hasonlított a víztükör fölött. Most végre csend volt.

– Azt hiszem ideje indulnunk – szólta az asszony. Hála Istennek, gondolta, és hátrafordult.

Egy madárcsontú kis nő ült a padon, csupa fekete tében. Kezében egy fekete hengert tartott.

Úristen, gondolta magában, ez egy urna.

A nő rápillantott, és megszólalt.

– Nem akartam a magányát megzavarni, de a férjem azelőtt mindig itt horgászott, és ha elkísértem, mindig ezen a padon ültem. Két hónapja halt meg. Az volt a kívánsága, hogy a hamvait itt, az egyik kedvenc helyén szórjam bele a tóba. Idáig nem volt erőm kijönni, meg az időjárás sem volt az igazi. De ma este olyan szépek voltak a fények, úgy gondoltam, ő is örülne, ha együtt néznénk a naplementét, és így búcsúznánk el. Kicsit még beszélni akartam hozzá, csuklott el a nő hangja.

Megértően próbált mosolyogni, de közben iszonyú szégyenérzet fogta el. Ez a nő a férjétől búcsúzott és ő pusztán önzésből fültanúja volt ennek az intim jelenetnek.

Bocsásson meg, nem fordultam hátra, nem tudhattam, hogy nem egy ... – majdnem az jött ki a száján, hogy élő házaspár, szóval hogy nem egy ... – nem tudta befejezni a mondatot.

Semmi baj, szólta magát összeszedve a nő. Így, amíg maga abban a hitben volt, hogy egy házaspár beszélget a háta mögött, életre keltette a férjemet. Nem volt túl beszédes ember. Mindig azt mondta, szereti bennem, hogy annyit beszélek, mert az én elmondásomban a világ sokkal színesebb. Kinek fogok én ezután mesélni? A nő felzokogott.

Nagyon kellemetlenül érezte magát, elszaladt volna, de nem volt szíve itt hagyni az asszonyt.

Tehetek Önért valamit?

Nem, köszönöm, válaszolta.

Legszívesebben megkérdezte volna, hogy egyedül hagyhatja-e, de a kérdés elég furán hangzott volna azután, hogy idáig tudomást sem vett róla.

Zavartan elköszönt. Vissza-visszanézett, ahogy távolodott a parttól. A kis nő a lebukó nap utolsó vörös sugarainak fényében olyan volt, mint egy bíborba öltözött, elhagyott menyasszony.

HADI ADRIENNE

Viszontlátás

Sorban állt a postán. A szokásos délelőtti tumultus volt. Túl sok ügyfél, túl kevés nyitott ablak. Egy postai küldeményt kellett átvennie az elsőnél. Természetesen itt álltak a legtöbben, mert a lottószelvényeket is itt lehetett leadni.

Utolsó volt a sorban, felkészült, hogy legalább tíz-tizenöt percet kell várnia. Elborzadva bámulta a postahivatalt elárasztó falragaszok ízléstelen özönét. Egy megcsörrenő mobil telefon riasztotta fel. A férfi, akinek megszólalt a telefonja, sietősen beszélt. Igyekezett halkán és gyorsan beszélni. Majd kiállt a sorból, megfordult és elindult kifelé. Ahogy elhaladt mellette, ránézett, és ebben a pillanatban találkozott a pillantásuk.

Nem, nem így képzelte el, hogy viszontlátja G-t. Nem ilyen felkészületlenül, ilyen kiábrándító helyszínen, ilyen hétköznapi cselekedetek közepette. Mindig úgy gondolta, az ő viszontlátásukhoz minimum egy elegáns belvárosi sétálóutca és májusi napsütés illene, vagy stílusosan egy repülőtéri váró, ahol ők, mint elfoglalt üzletasszony és üzletember futnak össze. A látomásokban akárhogy is, de mindig a férfi volt az, aki észrevette őt.

Szíve vadul verni kezdett és a gyomra tájékán jelentkezett az a fura nyomás, amely egyszerre volt izgatós és émelyítő. A férfi, ahogy, elhaladt mellette, a szemébe nézett. Láta az arcán átfutó meglepetést, de nem állt meg, hanem továbbment. Büszkesége tiltotta, hogy utána forduljon, de a nyomás a gyomrából a torkába kúszott fel. Ott lüktetett, és gondolatait visszakényszerítette a múltba, vagy tíz évvel korábbra. Láta magát, amint ott áll az állomáson a vonat utolsó ajtajánál. Lábainál két nagy bőröndje, a kocsikísérő kérdően rátekint, mert már lendítené a karját, hogy táblájával zöldet mutasson a masinisztának, ő meg csak áll mozdulatlanul, kimerévítve, mint egy filmkockán. Hallja, amint a sípszó elhangzik, a vonat kerekei megindulnak, és csak ekkor kezdenek potyogni a könnyei.

Kilépett a sorból, nem bírta tovább, friss levegőre volt szüksége. Az épület előtt észrevette a tétován álldogáló férfit. Egymásra néztek. Egy kék és egy barna szempár.

– Hogy vagy?- kérdezte a kék.

– Jól - felelte a barna.

– Mi van veled?

– Férjhez mentem. És veled?

– Elváltam. Amerikában dolgoztam hat évig, nemrég jöttem haza.

– Nekem van egy kisfiam.

- Két éve elveszítettem az apám.
- Tudtam, hogy valami történhetett veled, megéreztem.
- Miért nem voltál a vonaton?
- Miért nem válaszoltál a levelemre, amiben elmagyaráztam?

Elhadart, felesleges szavak nélküli mondatok. Értelmük alig érinti meg a másikat, csak a pillanat számít.

Elmélyülten nézi egymást a kék és a barna szem-pár, egymást tükrözik. Színük fokozatosan összeolvad, kék és egy kevés barna, barna és egy kis kék. Mintha mindig is egymást nézték volna, de látni csak most először látták meg egymást.

Később, ha visszagondolt erre a találkozóra, nagy megnyugvást érzett. Azóta, ha tükörbe néz, időnként különleges csillogást vél felfedezni szemében, egy kis kékes árnyalatot ott legfeljebb a szembogara körül.

LUDÁNYI MÁRTA

Buszbaleset I.

A naplóbejegyzés

2008. szeptember 25.

Volt valami a levegőben azon az estén. Mintha az évszakváltással nemcsak a színek, a hőmérséklet, hanem maga a levegő illata is megváltozott volna. Kicsit fanyar, fás, kéményfüstös illatot szívtam mélyen magamba, mely elbódítja az embert.

Az előadás után hosszasan üldögtünk Attilával az Andrassy úti kávézó nyitott teraszán. A hely lassan megtelt vendégekkel. Többnyire külföldiekkel. A pincér gyors mozdulattal lesöpörte az asztalról a platánfáról frissen lehullott leveleket és otthagya az itallapot. Már nem szívesen terített a kint ülő vendégek részére. Nomesz sötét is volt. A teraszt csupán a kávéházból kiáramló fény világította meg és a bizonytalanul pislákoló mécses az asztalon. Pezsgőt rendeltünk.

Attila szótlán volt és boldog. Nem tudta, mit mondhatna még. Nem hittem, hogy ennyi év után végre elszánja magát. Elnéztem őszülő halántékát, majd eltűnődtem azon, hogy az elmúlt két évtizedben mennyit változott.

A mellékutcákban feltorlódtak az autók. Ott haladtak el nem messze a teraszunk előtt. Türelmetlenül, kissé pofátlanul araszoltak előre, minden centiméterért megküzdve, mintha nem lenne mindegy, hogy mikorra érnek haza. Nem értik még, gondoltam, hogy nem az a lényeg az életben, hogy valami mikor történik meg, hanem hogy egyáltalán megtörténik-e?

Várj! Fogta meg kezemet Attila, mielőtt a pezsgős poharat felemeltem volna. Még volt egy meg-

lepetése a számomra. Felállt mellőlem, azt mondta, mindjárt visszajön.

Már egy jó ideje magamban ücsörögtem, amikor egy fémes, fűlértő csikorgó hangra kaptam fel a fejemet. Majd rögtön azután csattanás következett. A hang irányába néztem. Mintha egy lassított filmfelvétel kockái pörögtek volna le előttem. Olyan érzésem volt, mintha mindaz, amit látok, nem is történne meg. Vagy legalábbis képtelen voltam felfogni, hogy az efféle borzalmak az ember szeme láttára igenis megtörténhetnek.

Az autóbusz hatalmas erővel rohant bele a szemközti épület sarkába. A csattanást további fékcsigorgások követték. Az ablakokban az utasok segítségért kiabáltak és ököllel verték az üveget. Abban a pillanatban minden más mozdulatlan volt körülöttünk, a levegő is, az idő is megállt. Az emberek megdermedve, szájukat tátva álltak egy helyben.

Meghalt!? Kiáltotta el magát egy ősz hajú, vékony nő a zebránál, miközben a rettenet kiült az arcára. Azzal a dermedtség állapota megszűnt. Mindenki ösztönösen a busz felé rohant, de odaérve újra csak téblábolni kezdtek. Én is ezt tettem. A kávézó teraszán a forró kávék és a megkezdett szendvicsek magukra maradtak.

A következő pillanatban azonban valami közösségi kovácsolt minket.

Hívjanak mentőt! Üvöltöttem én is. Elővettem telefonomat, de nem tudtam a mentő számát.

A busz mellett egy fekvő testet vettem észre, körülötte hatalmas, mélybordó folyadék csordogált alattomosan. Attila. Hasított át agyamon. S azzal a földre rogytam..

Buszbaleset II.

A szemtanú beszámolója

Jobban van asszonyom? - kérdezte a rendőr, majd miután rábólintottam, bejegyezte a nevemet egy szürke kis noteszbe a többi szemtanúé mellé. Körülöttem villogó fényű mentő- és rendőrautók. A tűzoltók a busz roncsait próbálták elvontatni. A területet lezárták, mi, a kávéház vendégei a körön belül maradtunk.

Attila nem tudott túl sokat mondani a fiatal férfinak, mert ő a rendőrség és a mentők szirénázásáig a "meglepetést" készítette elő a kávéházban. Csak miután a karjai között magamhoz tértem, akkor árulta el, hogy egy tortát is rendelt még, csillagszórókkal a tetején.

Azt hiszem, nem emlékszem mindenre. Olyan hirtelen történt.

Meg tudja mondani pontosan, hány óra lehetett, amikor a baleset történt? - kérdezte a rendőr. Hal-kan és nagyon lassan beszélt, mintha attól félne, hogy ha siettet, talán nem jut eszembe egy fontos részlet.

Az előadásnak fél tízkor lett vége. A férjemmel rögtön idejöttünk. - egy kicsit jobban átgondoltam, majd határozott választ adtam.

Igen, tíz óra után öt-tíz perccel lehetett. Arra pontosan emlékszem, hogy a forgalom hirtelen megnövekedett. Tudja, mindenki itt parkolt a környéken, és ezen a kis utcán akartak kijutni a sugárútra. Itt, látja, ezen a kis úton előttünk, egymás hegyén- hátán álltak az autók. És akkor még ott voltak a gyalogosok is.

Értem. És a balesetből mire emlékszik?

Nem volt túl sok autó a sugárúton. Az ötös busz teljesen szabályosan haladt a sávjában és neki zöldje volt. Az a sötétablakos Audi pedig elévágatott, mert amikor a csattanást hallottam, ebben a kis utcában már rég pirosra váltott a lámpa. Márpedig az Audi innen fordult ki nagy sebességgel. Át akart

csusszanni még a sárgán, ami már minden bizony-nyal inkább piros lehetett.

A gépjármű rendszámát látta?

Sajnos nem. A színére emlékszem, sötétszürke, de még a típusát sem tudnám megmondani. Drága, nagy autó, tudja, olyan, amit még maguk sem szeretnek szívesen megállítani.

Tesszük a dolgunkat asszonyom. - felelte a rendőr kicsit sértődötten. - De térjünk vissza a baleset- re. Mi történt a busszal?

Megpróbált kitérni az ütközés elől. Ha nem teszi, akkor belerohan az Audi oldalába. Igazából ez volt az a pillanat, amire felfigyeltem. De az autó pillanatok alatt tovatűnt a Hősök tere felé. Hatalmas fékcsikorgások közepette a buszsofőr fékezett, majd elveszíthette az egyensúlyt, mert a busz teljes erővel a sarki palota falának ütközött. - Az ütközés részleteit még ekkor is magam előtt láttam. És a hangok. A legriasztóbbak a hangok voltak. A legfélelmetesebb a csönd hangja.

Asszonyom..

Miután a busz átvágott a másik sávon, a szembejövő autók is megpróbáltak fékezni és kitérni előle. De nekik sikerült elkerülniük az ütközést. Az emberek a buszban a felső ablakokat akarták kitérni. A busz dudája végig hangosan szólt. A kávéházból mindenki odarohant a füstölgő buszhoz. Én is ezt tettem. A busz oldalánál megláttam azt a férfit a földön. Azután már nem emlékszem semmire.

Igen, a buszsofőr sajnos életét veszítette az ütközés során. Ő az egyedüli halálos áldozat. - mondta tényszerűen a rendőr. Attila megszorította kezemet. Beleborzongtam. Volt valami a levegőben azon az estén. Mintha az évszakkváltással nemcsak a színek, a hőmérséklet, hanem maga a levegő illata is megváltozott volna.

LUDÁNYI MÁRTA

Törés

Kint hatalmas pelyhekben hullott a hó. A karácsonyfa már teljes pompájában állt a szoba közepén. Apa és a fia már kora délelőtt elkezdte díszíteni. Mindennek meg volt a maga menete. Először hoztak két széket. Azok karfáján keresztbe tettek egy seprűnyelet, majd a megcsomózott szaloncukrokat arra sorakoztatták fel. A habcsók kötözését az üvegdíszek kampózása követte, és csak azután kezdődhetett a fa felöltöztetése.

A fa lábának a befaragása eddig az apa dolga volt. Most először történt meg, hogy a kamasszá érett fiú megpróbálhatta azt. Apjának megdöbbenésére a fiú kezében ügyesen forgott a kés. Igaz, túl sok kedvet nem mutatott a feladat elvégzéséhez. Az ő korában már tudják, hogy az ajándékot nem a Jézuska hozza. Nem érdekelte hát a fa díszítése sem.

A munka végeztével megittak egy pohárka pálinkát. A fiú laza mozdulattal felhörpintette azt, majd sietett vissza a szobájába, hogy a számítógép képernyője előtt ücsörödjön. Az utóbbi hónapokban szótlan volt és szinte mindig bezárkózott a szobájába. Ha kérdezték valamiről, nyeglén, vagy egy vállrándítással válaszolt. Mintha az egész világgal baja lett volna.

A fára az égőket és a csúcsdíszet az apának már egyedül kellett feltennie. Amikor azzal is elkészült, kiment a konyhába és behívta a feleségét.

- Milyen szép.. - dicsérte meg az asszony, majd visszasietett, hogy a karácsonyi pulykát megnézzék a sütőben. Az ember egyedül maradt a szobában. Leült a fotelbe, feltett egy Frank Sinatra válogatást és elmerengett. Jó lenne egy cigaretta, gondolta, de már három év óta nem dohányzott. Valójában nincs is semmilyen káros szenvedélye. Sőt semmilyen szenvedélye nincs. Se neki, sem a feleségének.

Aztán eszébe jutott, hogy a tegnapi bevételt még nem tette be a széfbe. Kiment az előszobába és a kabátja zsebéből behozta a tárcáját. Előbb megszámolta a pénzt, majd a szekrényben lévő acél dobozka kulcsáért nyúlt a fiókba.

Hosszú hónapok óta feleségével csak betesznek a trezorba anélkül, hogy kivennének onnan. Az apa számítása szerint már legalább fél millió körüli összegnek kellett benne lennie. Úgy gondolta, megszámolja, pontosan mennyi is a fém dobozka tartalma. Már első látásra feltűnt neki valami. Nemcsak a tízezres bankók mennyiségét kevesellte, de a pénzköteg alatt nem találta a felesége tizennyolckarátos

nyakláncát sem a medállal. Sebesen kipakolta a doboz tartalmát. Felemelte, megrázta, megnézte alulról is, de a lánc nem szorult be sehová. Odarohant a szekrényhez és a polcot két kezével végigsimította. De ott sem volt semmi. Hiányzott a fonott aranykarfűző is. Ekkor forróság öntötte el mellkasát. Érezte bőrén, mintha valami megégette volna, vörös foltok jelentek meg rajta. Mély lélegzetet vett és leült a doboz mellé. Remegő kézzel számolta meg a pénzt. Legalább kétszázezer forint hiányzott. Szájához emelte kezét. Gondolkodott, hátha valamire mégis ő vett ki pénzt.

- Ez nem lehet. Nem örülhettem meg! - hasított át agyán. Tudta jól, hogy ő csak betette a pénzt, és még a tartalmát sem nézte meg hosszú hónapok óta. Kisietett a konyhába, hogy behívja a feleségét.

- Drágám megértheted, hogy nem rohangálhatok be minden két percben megnézni azt a fát! - visszakozott az asszony, mire férje karon ragadta őt.

- Hiányzik a pénzből! - suttogta remegő hangon. Az asszony szeméit tágra nyitotta, mint aki nem hallott jól. Kezeit megtörölte a konyharuhában és követte férjét a szobába, aki becsukta maguk mögött az ajtót. Közösenségszámolták a pénzt és újra megnézték a dobozt, a fiókot és még a többi fiókot is. De sem a hiányzó ékszereket, sem a pénzt nem találták. Az anya egy perc alatt éveket öregeedett.

- Nem én tettem, ugye tudod? - mondta az asszony. Férje bólintott. Magához ölelte a nőt, aki sírva fakadt a vállán. Az apában elhatalmasodott a düh. A rendőrségre akart menni feljelentést tenni.

- Feljelentem vagy két kezemmel esem neki! - erősködött az apa, felesége összeroskadva ült a kék fém doboz mellett, és váratlanul elkezdte visszapakolni a pénzt a dobozba.

- Semmi értelme - csitította férjét, még a vállát is felhúzta.

- Semmi értelme? Hogy mondhatod ilyet?

- Karácsony van. A szeretet és a megbocsátás ünnepe.

- De akkor most mit tegyünk? Nem tehetünk úgy, mintha misem történt volna. - ellenkezett a férj, és idegesen járkált le s föl a szoba közepén.

- Hát nem érted? - nézett rá a felesége, mialatt a fejét csóválta fanyar arckifejezéssel - Ma vagy holnap. Feljelentem vagy sem. Itt mi már nem tehetünk semmit. - mondta az anya és lassú léptekkel visszaindult a konyhába.

GYÖNGYÖSI CSILLA

Vers az irigységről

*Mi hang, mi betoppan elmédbe?
Nem látod Őt, az aljast?
Nem hallod Őt, a hamisat?
Nem érzed Őt, a csalárdat?
Mert hisz lábujjhegyen jött Ő,
Csendben kopogott,
S míg elméd ostobán rést nyitott,
Vak baromként senkit nem látott,
S Ő, már lopva besurrant ott.
Már hordozod, mint járványt lappangva
De néha csilingelő legyecske hangja
Páraként szitálja szitkait agyadba,
Testvért testvérré uszítva Ábel gyilkosa,
De Káinét, keresni ki fogja?
Mert megbújt Ő, lelked üstjei megett,
S mikor hátrálsz, a semmiből gyúrja a főzetet,
Mély bugyrokban fortyasztva egyveleget,
Ott kavarja a mustárszín mérget,
Dagasztja gőzét vegyének.
S mikor pukkanásig megtelt sötét terme,*

*És sűrű levélvel töltődik vele minden verme,
Akkor elárasztja celláit lelkednek,
Kamráit gyöngye szívednek
És szádon már ontod szavát mázának
Szörnyű művét a nagy szakácsnak,
Mikor „látni véled”, a falakon túl,
Szebb teremtménye is van e világnak.
S ő mindig ott marad,
Ha hiszed, otthona vagy,
Egyre csak hálózza életed,
Hát most lázadj ellene, míg lehet
S megteheted.
Mert hidd el, az irigység
Dulakodó vétség,
Most kergesd hát furkósbottal,
Most tépd ki, hajítsd a gázt,
Mert te leszel Ő szolgája
Ember fia!
Hát ne hagyd azt!*

GYÖNGYÖSI CSILLA

Dóra

A férfi a kanapén ült és bámult. A reggeli kávé maradéka már kissé beleszikkadt a csészébe, de annyira még nem, hogy a belepöckölt cigarettahamut ne itta volna be.

Korai ébredése miatt még mindig csípős szemmel meredt a tévé képernyőjére, amelyben egy a délelőtti órákban sugárzott bárgyú ifjúsági sorozat hősnője csillogtatta meg éppen hajtincseit az aranyló nyárban. A férfi nevetés helyett csak szuszszantott egyet orrán keresztül, kilövelte a füstöt, majd még egyszer, de most hümmögött is halkan valamit. A képernyő feletti falfelületen árnyak úsztak. A kintről rávetülő fény az ablak alatt álló radiátor melegével együtt táncot lejtett a tapétán.

A férfi tekintete hosszan elidőzött rajta, majd combjára könyökölve ismét a képernyőbe révedt. Miközben a fátyolos füstfelhő mozdulását érzékelte szeme sarkából, tompa közönnyel azon elmélkedett, hogy milyen ostobaság késő ősszel nyáron játszódó filmet sugározni. Majd a cigarettával ismét a csészéhez hajolt, s egy határozott mozdulattal elnyomta a csikket, az ablakhoz ment, hogy rést nyisson a párás novemberi reggelre. Miközben a kellemesen szürke eget nézte a nyolcadik emeleti lakás széles ablakából, arról tűnődött, vajon hogy fog alkalmazkodni a műszakváltáshoz, amely felborítja a napját. Néhány másodperc múlva ráeszmélt, hogy már rég leszokott róla, hogy ilyen buta és fölösleges gondolatköröket fusson, itthon nem várja őt senki, a szülők nem szólnak már bele a dolgaiba, egy jó ideje, hogy ura saját nyomorult életének.

Délutánig még sok idő van. Eltervezte, hogy lemegy a sarki bódéba, magához vesz egy sportújságot, és a ház aljában lévő kifőzdében egy jó koleszterindús reggelivel együtt elfogyasztja.

Miközben kockás kabátját magára gombolta, eszébe jutott, hogy talán ideje lenne a héten meglátogatni a mamát, nehogy megsértődjön, és talán, ki tudja, hátha egyszer valami értelmesebb téma is szóba kerül, mint a katolikus közösségi klubdelutánja meg a gyermeki hűtlenség és az agglegényélet Isten szemében való romlottsága.

Hát nem elragadó ötlet, Andriskám? - dünnyögte magában anyja szavait, miközben cinikus fintor jelent meg szája szélén.

Az ajtó mögött halk neszezés ütötte meg a fülét, - Talán megint a szomszéd kedves farkaskutyája az ajtófélfát piszkítja!

Arcába tekerte fekete sálját, pénztárcáját a zsebébe dugta és ujjai között a lakáskulccsal, türelmetlenül kitépte az ajtót.

Mintha áram csapta volna meg, vagy villám hasított volna a mellkasába az ijedségtől, térde megremegett, azt hitte, összeesik, vagy nem kap több levegőt. Erősen fújtatott, miközben hol Őrá, hol a liftajtóra nézett, mert hátha csak káprázza az egész, vagy pánikroham, nem lehet más.

Szia, kiscsaci!

Ott volt. Ő volt, nem lehet, de az illatát érzi, háttározottan érzi és a haja, meg a ruhája... Nem merte megérinteni, nehogy eltűnjön, ha mégis délibáb, vagy álom.

- Szia, csacsi! - Ismételte a nő, majd szünet. - Andris? - Hangjában és szemében már némi félnék kételkedés is volt. Az ajtóban álló szőkeség, a barna ruhában, mintha csak a férfi emlékeiből, mint fotóalbumból ugrott volna elő.

Dóra nem az a nő volt, aki valaha is kételkedett volna abban a képességében, amellyel a férfiakra hat. Alakja nem volt kifejezetten szép, telt volt és a mellei is nagyok, homlokából a természetes hamvas szálak finom, selymesen fénylő pihékből indultak. Szemei, mint a víztócsák eső után, mindig csillogtak, hogy amelyik férfira ránézett, mind azt hitte, hogy csakis az ő arca tükröződik benne.

Dóra négy évvel ezelőtt állt utoljára ugyanitt, ugyanígy, ugyanabban a ruhában volt. Az illata, a tartása, csak nézésében volt valami más. Vérlezítő!

Dóra Múzsza volt, akibe mindenki beleszeretett. Ezért többnyire mindenkié volt, és senkié. Csak egyvalakié.

Dóra volt a féltett kincs András szemében, az Aphrodité, aki kacér és kihívó természetében is olyan, mintha mindig szüzen érkezne a tajtékok közül. Az egyetlen tünemény, aki idősebb, tapasztalt nőként képes volt életet lehelni egy fiatal, félnék fiú lelkébe. András akkor először hódolt nőnek, rajongott, akár áldozott volna is neki, csak övé legyen ez a ritka pillangó, amit álmaiban éveket kergetett.

Négy éve, hogy ő volt a legboldogabb férfi, kétség kívül. „Andris, a legboldogabb”. A férfiszerető, aki alig hitte, hogy mindenki álma az övé lett. Mint Ádám, akinek az Isten azért adta az ő Évját, hogy magányát enyhítse, s hogy végre legyen kívül megosztania szűk kis Paradicsomát.

S azután... Azután meghalt. Semmivé lett. Dóra elment, Dóra eltűnt, örökre. Az extázis után jött a

zuhanás, a depresszió, a kín, s a lelket lassan felőr-
lő bizonytalanság, a miértek, a hogyanok és a „mi
lett volna ha” megválaszolatlan kérdései. Ahogyan
Éváknak is, úgy a Dóráknak is megvan a böjtje - Úgy
látszik.

Jézusom - eszmélt magára a férfi - Jézusom. -
mondta elhaló hangon, s elfordította tekintetét a
szoba felé. Miközben a földet nézte, fejét ingatta.

Andris, szia! Tudom, hogy nagyon meglepődtél!
Ez érthető is.

Nem, nem. Semmi baj, én csak...- de nem tudta
hogyan folytassa; a négy évvel ezelőtti önmagaként,
vagy ami azóta lett belőle.

Hát talán...

Menjünk be, jó?

Ó igen! Persze! Tessék gyere be - s karját egyene-
sen kinyújtva mutatott irányt a nőnek. Testében és
lelkében már feszült valami, amiről Dóra nem tudta
értelmezni, hogy düh vagy izgatottság. Még András
sem.

Talán nem kell megmutatnom a lakást.

A nő belépett az előszobából a nem éppen na-
pos nappaliba. Leült a kanapé szélére, miközben
tekintetével végigmérte egykori közös otthonukat.
Minden ugyanaz volt, ami akkor, csak a rendetlen-
ség volt nagyobb, a tárgyakat por lepte, a bútorok
kopottabbak, a konyhában mosatlan edényhegyek
és ételmaradék.

Kerestelek! Egy ideig. Azt hittem, meghaltál, de nem
akartam elhinni, hogy... Miért? Bántottalak talán?

Nem, kiscsacsi, te jó voltál. Már bántóan túl jó
voltál.

A férfi először csak hallgatta a sablonosnak tűnő
magyarázatokat, nem szólt semmit. Aztán hirtelen
elege lett, Rége nem akart már megfelelni senkinek.

Ne menjünk bele ilyen játszmákba, mond, ami-
ért jöttél, a többire nem vagyok kíváncsi - horkant
fel hirtelen, hogy már maga is meglepődött ezen a
durvaságon.

Dóra megijedt, ezt az arcot még soha nem látta,
nem ismerte ezt az embert, csak a fiúra emléke-
zett, aki akkor minden szavát itta. Az egykor ma-
gabiztosságtól duzzadó nő most félve igyekezte
megőrizni nyugalmát és szelídségét, és továbbra is
alázatosságot mutatva folytatta.

Számítottam rá, hogy nem fog könnyen menni.
Mi történt veled?

Énvelem? Tényleg kíváncsi vagy rá?

Mielőtt így folytatnád, hadd mondjam el, amiért
jöttem. Tudod, nemcsak veled történtek dolgok, ha-
nem velem is. És én... Te láttál engem egyedül, te
mindig úgy szerettél engem.

A legjobban mi? -kérdezte halkán, cinikusan a
férfi, miközben elcsuklott a hangja. Fejét rázva a
padlószőnyeget nézte. Ebbe soha nem mert bele-
gondolni, hogy az ő egyetlen kedvese...

Fiatal voltál, Andris, és körülöttem akkor
nagyon sokan legyeskedtek. Én is keres-
tem valamit és te olyan ártatlan voltál
még. Én nem. De aztán számtalan téve-
dés után hiányozni kezdted, te egyedül, a kedvessé-
geddel és ártatlanságoddal. Az én kiscsacsim - de
leállt. Érezni kezdte, hogy így nem ér cél.

Igen, ártatlan és ennyi. Hülye, csak hülye voltam,
egy gyerek. Szemei könnybe lábadtak, s úgy ült ott
a széken, mintha már ott sem lenne.

Sejtettem - aztán Dórára nézett és száját harap-
dálva megismételte. Mindig sejtettem.

Azért öltöztél így, hogy újra felidézsd a régi idő-
ket, hogy majd az ölembe kaplak és összeborulunk,
mint a galambok?

Igen! Hiszen ebben szerettél látni. S előrehajolva
megfogta a férfi kezét.

Hogyne, de tudod mit, cicám? Én most lemegyek
az újságoshoz és veszek magamnak valamit, aztán
elmegyek dolgozni, és a haverokkal jól berúgunk.
Talán felszedek valakit és felhozom ide.

Majd vézna kezét kihúzta a nő meleg tenyeréből,
felállt és ránézett egykori kedvesére, akit most ő lá-
tott gyereknek.

Maradhatsz, ha akarsz. - Orrát felszívta, könnyeit
lenyelte, köhintett egyet és tagjait lóbálva az ajtó-
hoz ment. Mielőtt kilépett volna, válla fölött vissza-
szólt.

Jó, hogy élsz. Élj csak, sokáig élj! Majd gúnyos
és fájdalmas mosollyal az arcán, betette az ajtót.
A parkban sétálva magában dűnnyögött. Rossz vol-
tam, rossz vagyok.

A nő tágra nyílt szemmel ült a kanapé szélén
és nem mozdult. Levegőt sem vett. Az ajtót nézte
csendben, majd a falat.

Árnyékok úsztak rajta, a radiátor melege és a
fény táncoltak egymással a tapétán.

GYÖNGYÖSI CSILLA

Akit nem szerettek

A tohonyán vánszorgó Iszter megértő öleléssel fogadta magába az édesen sós nedveket, amelyek Péter sápadt arcáról gördültek alá a felkavart vízbe.

A sovány, érzékeny vonású kamasz fiú maga sem értette mi baja, valami különös nyomás feszítette a mellkasát és a torkát, amelyet már máskor is érzett, de sohasem engedett neki. Meglehet azért, mert az egyértelműen a gyengeség jele volt az idősebb Knut Péter szemében, tehát a világ szemében is. De most először, mintha jeget törtek volna fel benne, hüppögve zokogott.

Közben az arcok, amelyeket délelőtt látott az iskolában, elsuhantak előtte. A pillantások, amelyek megvetően és csodálkozva méregették őt, s a sunyi pusmogások, mint a kitörni készülő vulkán, morajlottak körülötte.

Soha nem gondolta, hogy ilyen érzés lesz négyest kapni.

- „Na, a Csókos Peti négyest kapott” - idézte magában a szomszéd padsorban ülő Hegedűs gúnyos szavait, amelyeket ajkáról olvasott le, miközben az hol a cimboráira, hol megvetően órá sandított

- „Nem vagyok biztos benne, hogy nem puskáz-tál, de minden esetre csak így tovább fiam, lehet, hogy mégis megmaradsz.” - visszhangoztak agyában a tanár úr szavai.

Nemrég arról álmodozott, hogy ha egyszer neki is sikerül, akkor végre észre veszik, felismerik majd rejtett értékeit.

Remélte, ha nagyon akar, és összejön csak egyetlen egy jó osztályzat, akkor léte is biztosabbá válik az iskola falai között. S az egészben a legborzasztóbb, hogy így is történt - most, hogy belátta az egész értelmetlenségét.

- Francba az egészszel, még az se jó, ami jó!

Péter 9 óra körül ért haza, miután végigcsász-kált a 12. és 2. kerület jól ismert utcáin.

A Knut villa ablakai sötétben pillogtak a Holdra.

Belépett az előszobába, majd anélkül, hogy a kabátját levette volna, bement a hallba. A szülők még távol voltak, valahol az egyik színházban szórakoztak flancos társaságuk körében. Csak a padló barátságatlan nyikorgása fogadta. A biedermeier fotel rozogott, amikor a fiú kimerülten belepördült, majd a sírástól reszketve, halk nyöszörgések között elaludt a sötétben.

Arra ébredt, hogy valaki a vállába markol. A te-

kintélyes méretű férfi farkasszem nézett vele a holdfényes sötétben.

Hát te mit csinálsz itt? - rázta meg az apa. Orgánuma és termete mindig olyan érzést keltett a fiúban, mintha egy hadvezérrel állna szemben.

Mért van itt ilyen sötét? -hallotta Péter az anyja hangját és a kopogó cipőket, majd erős fény töltötte meg a szobát.

A fiú a fénybe nézett és csak hunyorgott hosszú összeszáradt pilláival, mint egy bányaló. Fél perc kellett, mire a fejfájásból magához tért, bár még jó ideig csak egy ugráló zöld foltot látott apja feje helyén.

- Nem hallod? Mit henyélsz itt kabátban, nem arról volt szó, hogy a felmérődre készülsz?

- Azt már rég megírtuk, apa!- védekezett a fiú.

- Nagyszerű! Na és hogy sikerült, vagy inkább ne kérdezzem? - S hogy megszokott méltóságát viszszaeszeresse, felegyenesedett és lejjebb vett hangerejéből, de így, erőltetett érdeklődése talán még rosszabbul hatott.

- Szerintem hagyjuk ezt most, Péterem! - Szólt közbe az asszony férje felé fordulva, hogy elsimítsa a feszültségeket.

- Megbeszéltük, hogy ennek a háznak a küszöbén belül nincs helye vitának és ellenségeskedésnek. Ülünk asztalhoz és vacsorázzunk, majd máskor megbeszéljük.

- Na jó. Hallottad anyádat, vedd le azt a kabátot és gyere az asztalhoz!

Átmentek az ebédlőbe. A fiú némán, az asztalapot bámulva ült, apja pedig felhelyezte orrára a szemüvegét, és a hetilapot kezdte olvasgatni.

Péter remélte, hogy talán ez az este másként fog eltelni, mint általában, ugyanakkor feszengett is.

Üveges szemmel várta, hogy anyja menetrend szerint kiszóljon a konyhából. S valóban így is történt.

Segítenél nekem Péti? Vedd elő a kék porcelán-készletet a tálalóból, és tedd ki, kérlek az asztalra! A tálat pedig hozd ide, kérlek!

A fiú monotonon felállt, és szó nélkül eleget tett a kérésnek, majd lesütött tekintettel ismét visszagyött a székre.

Az apa szemüvege mögül egy másodpercre fölpillantott.

Elég ziláltnak tűnsz. Nem kötöd le magad eléggé. Ha inkább a tanulással törődnél és azzal, hogy

javíts a jegyeiden, nem lenne ennyi időd a lelkiállapotaidal foglalkozni.

Igen. - felelte a fiú engedelmesen, és várta a pillanatot, hogy elmondhassa...

A nő bejött egy tál levestel, majd nekiláttak. A némaságban csak a pici szürcsölések és a kanalak koccanása hallatszott.

- A többiek azt mondták, tehetségtelen vagyok. - Bökte ki végre Péter.

- Marhaság! - vágta rá az apa - Ne foglalkozz a többiekkel! Egyébként is, mindig azt mondtam, hogy a tehetségnél sokkal fontosabb az akaratod. Csak az akaratod kicsi és talán egy picit lusta is vagy. Erre nem gondoltál? - Közben zavartalanul szürcsölte tovább levest.

- Másfél hétig készültem erre a felmérésre.

- Úgy látszik, nem volt elég.

- A fiúknak állítólag fél nap is elég volt.

- Ugyan, ne légy naiv, csak kitalálják, hogy felvágjanak. Mérget vennék rá, hogy már hetek óta ki sem mozdultak a szobájukból.

- Nem tudom.

- De én tudom, úgyhogy ne légy úgy elkámpicso-rodva, rossz rád nézni. Inkább húzzál bele jobban, mert ilyen osztályzatokkal a jogi egyetemnek legfeljebb csak gondnoka lehetsz. Így is egy csomó kellemetlenségembe került, mire el tudtam intézni ezt a jó nevű iskolát neked. Én is ide jártam, és mégis kibírtam.

- Remélem, megértetted, úgyhogy erről nem beszélünk többet az asztalnál.

- Egyébként a színházban érdeklődtek felőled Mayerék, és a kamarában is a kollégák, azt kellett hazudjam, hogy jól megy neked az iskola. És miért is ne menne jól? Csak egy kicsit összebb kell húzni a nadrágszíjat.

Ezután a fehér törülközőért nyúlt, háromrét hajtotta, és komótosan felitatta vele szája környékét, majd ágálva tovább szónokolt.

- Én már gyerekként is, ha rossz jegyet hoztam haza, hmm... hát azt hiszem szíjat hasítottak volna a hátamból. Nem győzöm ismételni, milyen szerencsés vagy, hogy ilyen helyre születted. Az öreg Knut okos ember volt, de nem elég befolyásos. Az én

időmben nem voltak ilyen lehetőségek bejutni egy jó iskolába, apám nem segített ám, mindent magamnak kellett felépítenem. Anyád és én is summa cum laudével végeztük az egyetemet. - S ahogy ezt monda, peckesen kihúzta magát.

- Úgyhogy, fiam, nem mondhatod, hogy nem vagyunk engedékenyek veled.

A fiú gyomra émelvegni kezdett. Egy pillanatra sandán felnézett apjára, aki épp a borát szopogatta, majd az anyjára. A nő megszokott porcelánbaba-mosolyával egyetértően bólogatott vissza, s finom természetességgel megkérdezte:

- Sütit?

Ez a kép és ezek a szavak már csaknem nyomasztóan ismerősek voltak, akárcsak a tompa fájdalom a lapockái között és tarkójában, amely arra kényszerítette, hogy lehajtsa a fejét. A gyengébb farkas is ezt teszi, amikor megalázkodva a hátára fekszik támadója előtt, vagy földre szegezi tekintetét. Péter általában már azt is szégyellte, hogy van arca. Kívülről mindig látta magát, ahogyan bárgyún néz, s csodálta, hogy a nála okosabb és erősebb emberek nem rúgnak belé vagy kennek le neki egy hatalmas pofont, melyről mindig úgy hitte, hogy biztosan megérdemli, s úgy félt tőle, hogy már szinte kívánta.

Idősebb Knut ismét kezébe vette az újságot, de, hogy lezárja beszédét, még hozzáfűzte:

- Nagyon remélem, hogy az egyetemig megjön az eszed. Még néhány év és neked kell átvenned a praxist. Holnap korábban jössz haza, és vacsoráig nem szeretnék a szobádon kívül látni! Ha egyedül nem boldogulsz, akkor hívd fel egy barátodat, aki kikérdez!

Ezután csend következett.

Péter veszteg ült tányérja mögött.

- Nem vagy éhes? - kérdezte az anya, de a fiú csak ingatta fejét és hallgatott, mint a kő.

Az asszony várt még egy kicsit, nem kérdezősködött, megvonta a vállát és türelmesen összeszedte a maradékokat. Aztán a hangulat kezdett kínossá válni, és hogy megtörje valamivel, másfelől próbálkozott.

- Na és hányra mész holnap?

- Sehányra. - jelentette ki halkán Péter.

Erre már az apa is felhúzta szemöldökét az újság mögül.

- Ne szemtelenkedj, válaszolj rendesen, ha kérdeznek!

- Sehányra! - ismételte indulatosan. S érezte, hogy valami furcsa érzés járja át testét, először a mellkasát, majd a tarkóját és a fejét. Mintha csak először lélegzett volna fel, tüdejét bőségesen megtöltötte a levegő. Zilálni és remegni kezdett, közben az abrosz csücskét markolászta.

- Én, nem szeretnék.... - hangja elcsuklott, s ahogy elbizonytalanodott, egy pillanatra megint érezni kezdte, hogy gyengül. Ezután újra összpontosított, kifújta még kettőt az orrán, és erőteljesen megszólalt.

- Holnap nem megyek!

- Hova nem mész?

- Nem megyek - ismételte

- Te eszednél vagy? - hőkölt fel az apa - Vigyázz, milyen hangot ütsz meg! Tisztelességgel beszélj, és viselkedj úgy, ahogyan az egy korodbelitől elvárható! Olyan vagy mint egy állat!

Az anya finom modorossággal próbálta csitítani fiát, mielőtt viharossá vált volna a helyzet.

- Menj föl, Péti, a szobádba, és inkább foglald el magad valamivel, mi addig apáddal elmegyünk sétálni. Holnapra lenyugszol.

De ez csak olaj volt a tűzre, a fiú lelke tornádóként kavargott, amely épp most készül földet érni. Szinte öntudatlan volt, amikor váratlanul fölpattant a székről és magával rántotta az abroszt. A poharak és tányérok csörömpölve hullottak a földre. A kilöttyenő bor ingére fröccsent, s mint egy sebzett vad, egész testében megfeszült és fújtatott.

Az apa böszülten ugrott ki az asztal mögül, s erősen megmarkolta a fiú karját.

Péter éles fájdalmat érzett és nem gondolkozott, elementáris dühvel lökte el magától apját, hogy az tehetetlenül visszaesett a karosszékre.

Majd groteszk hangon felüvöltött és ugrott egyet. Valami végtelen gyönyörűség öntötte el, amitől magán is meglepődve, kis híján nevetésbe tört ki. Az anya, kezében a tányérokkal, az apa pedig a fotelból, bénultan és megrökönyödve néztek egy szem fiúkra, aki, mint egy tébolyodott, őrjöngött.

A fiú magánkívül volt, amikor kirohant a szobából, s már csak a bejárati ajtó csapódása hallatszott nyomában.

Megszállottként futott végig az utcákon, melléből hangos, ujjongó nevetés tört elő.

Minden tagjában buzgott az éltető energia, ami gejzirként robbant fel agyában. Eufórikus boldogsággal száguldott át három kerületen. Majd ismeretlen utcákban lézengve csatangolta át az éjjelt, akárcsak egy lerészegedett csavargó. Különös élvezetet talált abban az elképzelésben, hogy bármi megtörténhet vele. Akár meg is támadhatják és megölhetik, de akár ő is megölhet valakit, ha akar, vagy betörhet egy üzletbe, sőt akár egy utcalány mellét is megfoghatja, hogy aztán az arcába dobhasson egy ötezerest. Szabadjára engedte minden fantáziáját, mindent, ami elsőre eszébe jutott, és csak szívta magába a friss levegőt.

A türkizkék hajnal sűrű káromkodások közepette találta meg a fiatal Pétert, amelyek minden bűne alól feloldozva hófehérre mosták a szívét.

CSERHALMI ZSUZSA

Bozó

Bozó egy nagy rönkön sütkérezett a tűzrakóhely közelében. A kert itt lépcsőt alkotott, fönt zöldegek, egyel lejjebb virágok sorakoztak, egy szinttel alább pedig a szőlőtőkék sorai kezdődtek. Ez volt az a szöglet, ahol egy fényesen csillogó, gyönyörű zöldszerű hulló, ha akart, egész közel került a nagy ágyásban pompázó tarka virágok szíromtengeréhez. Bozó számára nem volt ennél tökéletesebb hely a világon, mélyen magába szívta a sokféle virág színes látványát, miközben a déli nap kellemesen melengette hátát.

Előfordult néha, hogy egy fura, két lábon járó, először drapp színű, aztán egyre barnább egyed jelent meg, ágakból, venyigéből tüzet rakott, úgyhogy mikor a lángnyelvek felcsaptak, és pattogni kezdett a száraz fa, Bozó kénytelen volt odébbállni. Ha lett volna szaglása, hamarosan érezhette volna a sült hal csábító illatát. De mivel érzékszervei közül leginkább éles látására támaszkodott, ha a kibírhatatlan forróság nem űzte volna el, a kigúvadt szemű, megpörkölt, uszonyos valami látványa biztosan megteszi.

Bozó naphosszat elücsörgött a kertnek ezen szegletében, nem tartott társaival, amikor azok édes szamóca portyára vagy gyík-focira indultak a szomszédos telekre, és néha csak sötétedéskor tértek vissza sörszagú lehellettel, csuklóvidámsággal. Bozó nem hagyta el őrhelyét, gyakran még esőben is kintmaradt, és nézte, ahogy a nagy cseppek a szomszédos föld porára hulltak.

Az ő barátai a virágok voltak. Nem tudott betelni szépségükkel, sokszínűségükkel, finom kecsességükkel. Napestig boldogan hallgatta csacsogásukat, gyakran felcsendülő kacagásukat. Néha dráma is zajlott a vékonyszárú csapat életében. Egy erőteljes vihar vagy kártevő olykor megsebesítette valamelyiküket, és néha egy teljes napon át szinte lélegzetvisszafojtva lesték valamennyien, túléli-e társuk. Bozó ilyenkor maga is étlen-szomjan virrasztott, aggódva várva az életveszély elmúlását.

Bozó különösen egy gömbölyű szirmú primulát csodált, aki az ágyás közepén lakott. Elkápráztatta finom, halványlila színe, kecses tartása, üde szelleme. A virág mindenkinél csengőbben tudott nevetni, és oly kacéran nézett, hogy bárkit megbabonáztott. Izoldának hívták.

Bozó sokáig csak lopva figyelte. Aztán számot vetett. Az átlag gyík-életkor delelőjén bizony már túlvolt, s hallott ugyan egy kóbor történetet egy felmenőjéről, akire egyszer óvatlanságában ráült egy tehén a mezőn, úgyhogy a kis hulló percekig nem kapott levegőt, kimúlt, de aztán csodával határos módon újraindultak életfunkciói, és még sokáig éldegélt békességben, kerülve a kérődző négy lábúakat. Bozó tudta, ő bizony csak egyszer él.

Elhatározta, minden bátorságát összeszedi, és megszólítja a szépséges virágot. Hetekig érlelte a percet, kereste a szavakat, hosszú mondatokat szerkesztett, és tökéletesre csiszolta, mit mond majd neki, mikor a lila virág a szemébe néz, s hirtelen megszűnik a külvilág, csak ők lesznek ketten az egész földön.

Aztán mikor végül odaállt a virágoskert hercegnője elé, kipergett fejből az egész gondosan eltervezett szöveg, s csak ennyit tudott kiböki: - Szépséges virágszál... Szeretlek!

Izolda csodálkozóan, enyhe megvetéssel nézett végig a zölden csillogó kis állaton. Ajkait lebiggyesztette, szemében lekicsinylő szájalom csillant.

Aztán hirtelen gondolt egyet, fejét furcsán félrebillentette, s kissé mézes hangon így szólt:

- Úgy. Tehát szeretsz. S tán akármit megtennél értem? - kérdezte elnyújtottan.

- Bármit! - kiáltotta áhítatosan Bozó.

- Nos, akkor azt akarom, változtasd meg ezt a csúf zöld színedet. Majd ha te is lila leszel, mint én, akkor szóba állok veled. - Azzal büszkén elfordult, és máris szomszédnőivel kezdett csacsogni.

Bozót hálával vegyes kétségbeesés kerítette hatalmába. Nincs olyan, mit meg ne tenne a drága Izoldáért, de...ó, hogyan is változtathatná meg a színét? Ismert halványzöld gyíkot, mogyoróbarnát, még sárga pöttyöset is, de lilát..., lilát egyet sem. Nem baj - gondolta - kell lenni megoldásnak! Kell lenni valami módnak, hogy teljesíthessem hőnszeretett virágom kívánságát! Hiszen annyi lila van a világban! Lila a levendula, az áfonya, az ég alja a viharközeli alkonyon, lila az orgona, a káposzta, a colorado-lepke, s az értetlenség után felszálló köd. Bozó mindenre elszánt volt. Elindult, hogy valami lilát keressen.

Nem is kellett nagyon messzire mennie. A hegyoldal egy másik kertjében óriási fa előtt találta magát tele kövér, hamvas lila szilvával. Reménykedve állt meg a göcsörtös törzs előtt.

- Tisztelt fa! Egy szívességre kérlek. Változtass engem is olyan szép lilává, mint amilyenek ágaidon kapaszkodó gyermekeid.

A szilvafa délutáni szunyókálásából ébredt épp, csodálkozón pislogott, jól látja, hallja-e a kis gyíkot. De nem látomás volt, a zöld hüllő alázatosan, reménykedve, ugyanakkor végtelenül elszántan tekintett fel rá.

-Jól meggondoltad a dolgot? Komolyan lila akarsz lenni, amikor a természet ezzel a varázslatosan zöld ruhával áldott meg?

-Leghőbb vágyam!

- És mi kényszerít, hogy ne fogadd el magad olyannak, amilyen vagy? Hogy olyan akarj lenni, mint valaki más? Mind különbözünk ezen a világon, ki ebben, ki abban. Vannak hasonlók, és vannak nagyon mások, de mindenki egyedi. Ezért is van, hogy mindenki más szemüvegen keresztül is néz, ami az egyiknek szép, a másinak esetleg nem, aki valakinek a lelki társa, van akinek ellenség, és nem véletlenül olyan, amilyen. Nem gondolod, hogy ettől nehéz, de ettől a sokszínűségtől szép is a világ?

- Az üreg szilvafa kutatóan nézett a kis állatra. - Ha teljesen biztos vagy elhatározásodban, segítek. Kapaszkodj fel ágamra, kívánd nagyon erősen a lilaságot, s reggel új hüllőként ébredsz. De figyelmeztetek, tiszta szívből akarnod kell, és még nem volt hasonló varázslat itt a hegyoldalban, nem tudhatjuk biztosan, a kívánt eredményt hozza-e.

- Próbáljuk meg! - kérlette Bozó még mindig elszántan, bár lelke mélyén valami alig érezhetően megmozdult. Még sosem gondolta, hogy zöltségét valaki szépnek láthatja, pedig legbelül maga is büszke volt elegáns, ápolat külsejére. És vajon nem ő is a virágok sokszínűségét szerette épp? Mi lenne, ha a világon minden egyszínű lenne, még ha az egy üde, halványlila szín is? De ezek a gondolatfoszlányok olyan mélyen gomolyogtak benne, nem is érzékelt igazán őket a mindent elhomályosító érzésen túl, amit úgy hívnak, szerelem. Sziklaszilárdan bölintott. Csináljuk! S egy szemvillanás alatt a fa egyik alsó ágán termett. Behunyta szemét, képzeletében lila karjaiban tartotta Izoldáját, és összefonódó, örök szerelemmel, révetegen nézték a napleményt. Elaludt.

Amikor felébredt, a nap már magasan járt. Izgatottan tekintett végig magán. Furcsa érzés fogta el, mintha kicsit meghízott volna, de igen, valóban megtörtént a varázslat, előző nap még zöld pikkelyei most mélylilán csillogtak. Nem olyan szép halványlilán, mint Izolda, nem is olyan hamvasan, mint a szilvák, de lila volt fejétől a farkáig. Önfelédten felsikkantott, és már neki is iramodott. Mintha hallotta volna még, hogy a szilvafa valamit figyelmeztetőleg utána kiált, de ő csak futott drága Izoldájához.

Rohant. Száguldott. Úgy érezte, kicsit nehezebben veszi a levegőt, mint szokta, de hát forró, nyári nap volt, és ő olyan izgatottan szaladt, nem törődött vele. Mintha kicsit lassult is volna... Á, nem, elhessegette a gondolatot. Szaladt tovább.

De a futás csak egyre nehezebb lett, és hirtelen arra lett figyelmes, hogy a hasa a földet éri. Megtorpant. A szemét meresztgette. Végtagjai rövidebbek lettek? És mi ez a puffadtság? Már egész nehezen tudott csak továbbindulni. Nem is ment, már csak döcögött. Egy széles mezőn járt épp. És alig haladt egy pár lépést, újra meg kellett állnia. Elborzadva nézett le. Nem tudott továbbindulni. Végtagjai teljesen eltűntek. Bozó hitetlenkedve állt. A felismerés fájdalmasan mart belé. Hát ennyi. Túlságosan akart valamit, de a színnel a formát is kapta... És társai és gyönyörű Izoldája már meg sem tudhatja, hogy sikerült neki, véghezvitte a lehetetlent, lila lett, csak éppen szilva is egyben...Izolda. A név most valahogy üresebben kopant benne. Vajon miért akarta őt megváltoztatni?

De nem tudott továbbgondolkodni, mert hirtelen azt látta, hogy a párásan kék nyári égbolt elsötétült. Mintha egy halk „mú”-t hallott volna, miközben egyre erősebb nyomást érzett a hátán, aztán végig egész gömbölyű testén, a selymes fűhöz préselődött, míg végül egyáltalán nem kapott levegőt, s egy fényesen lila sóhajjal kimúlt...

CSERHALMI ZSUZSA

Hugó érkezése

*Márton napot ünnepeltünk,
ropogott a libacomb,
friss kenyér volt az asztalon,
kentük a zsírt vastagon.*

*Lila hagyma és káposzta,
hozzá jó bor is dukált,
a zsámbéki Falodában
így mulatott a család.*

*A vasárnap kinek halat,
kinek új libát hozott,
hétfőn pedig nagy szárnyakkal
a gólya kopogtatott.*

*Novemberi hétköznap volt,
a világ csak zakatolt,
húzta terhét minden mozdony,
szivárványra nem gondolt.*

*Pedig mikor az est beállt,
az égről épp a földre,
leszaladt egy fényes csillag
gyermektestet öltve.*

*Nem láthatta minden szem,
egy pillanatra az égbolt
bársonyfüggőnye fellibbent,
s minden csupa fény volt.*

*Ez a perc volt, mikor
a pocak védelméből
az ismeretlen világba
Hugó jött elő kérdőn.*

*- „Jó volt ott a melegben,
de éreztem, hogy rám, ha
átnéznék a falamon,
sok izgi kaland várna.*

*Most már tudni akarom,
hogy a furcsa zajok, hangok,
s micsoda a dörömbölés,
mit oly sok napja hallok?*

*Jó. A válasz ráér azért.
Pihenjünk most inkább!
Majd később még megnézhetjük
e szülői mintát!”*

*Egész napos fájás után
Anya boldog, pihegett,
Apa örült, ezúttal nem
késte le a műveletet.*

*Elvágta a köldökzsinórt,
s büszke szeretettel
tekintett a hős anyára
karján a kiseddel.*

*Otthonukban a nagyszülők
mindjárt pezsgőt hoztak,
s a nővérré lett Ciluval
Hugóra koccintottak.*

*Nagynénit mesefilm közben
lepte meg a jóhír,
hidegre, új munkahelyi
küzdelmekre gyógyír.*

*Így születél hát meg, Hugó,
jöttödet sokan várták,
tolongott a számos rokon
a pici gyermekágynál.*

*Csöppnyi voltál, bársonyos,
grimaszoltál egyre,
mikor várnod kelled kicsit
a finom anyatejre.*

*Cseperedj hát egészségben,
utadon a szeretet
és a szerencse kísérsen,
s neved, amennyit lehet!*

BENKŐ ESZTER

Nyakkendő nélkül

A fiú csenget, a lány ajtót nyit.

- Anna...
- ... - döbönt csend.
- Megismersz?
- Nem szívesen.
- Bemehetek?
- Miért jönnél?
- Lassan két napja ücsörgök ott, a nagy gesztenye alatt. Nem hittem, hogy még megvan.
- A fák nem szoktak szótlanul lelépni! Miért jöttél?
- Hónapok óta azon gondolkodom, hogy mit mondok majd neked. Most nem megy. Még mindig megbénít, ha látlak.
- Sokat nem szenvedtél ettől mostanában.
- Tudom... Tudom, hogy dühös vagy, szó nélkül tűntem el... És tudom, hogy...
- A „szánom-bánom, sajnálom” szólamba bele se kezdj! Miért jöttél?
- A legjobb az lenne, talán, ha becsuknád most az ajtót, és...
- Oké!
- Ajtócsapódás.
- Csengő. Csengő. Csengő.
- Anna ajtót nyit.
- ...ha becsuknád, majd újra kinyitnád, és előlről kezdeném... Ezt akartam mondani. Nem hagytad, hogy befejezzem.
- Már 3 éve, hogy befejezted. Éppen így... Csak Te halkán, sunyin és gyáván húztad be magad mögött az ajtót. Csak a kutyának köszöntél...
- Hiba volt.

- HIBA? A hiba az volt, hogy nyolc nyavalyás hónapon át vártalak vissza. Minden áldott nap, minden egyes erre járó autótól azt reméltem, én hülye, hogy téged hoz.

- Aztán elfelejtettél...

- Ettől ne félj! Megjegyeztem, hogy egy utolsó, gyáva alak vagy. Majd vigyázz, hogy ne engedd ki a kutyát a kapun, amikor kimész. Elég, ha tőle elbúcsúzol...

Ajtócsapódás. Leszegett fejek kinn és benn. A fiú nehezen, de elindul.

Anna újra a nyitott ajtóban, arca könnyes.

- Miért vagy itt, Péter?

- Látni akartalak, s talán megpróbálni elmagyarázni, hogy mi történt velem. Elmondani, hogy... Emlékszel, mikor a nagy gesztenye alatt Juhász Gyula örök Annáját morzsoltam a füledbe? „Mert benne élsz Te minden félre csúszott nyakkendőmben...”

- Sosem hordtál nyakkendőt...

- Hát nem érted? Az én Annám Te vagy. Ott vagy mindenütt... ha lecsukom a szemem, ha kinyitom a tenyerem. Az üres asztalnál is szemben ülsz velem. Téged kenlek a kiflire a reggelinél...

- Miért mentél el?

- Számít az?

- Miért???

- Egy tévedésért. Messze jártam. Idő kellett, mire rájöttem, hogy a félrecsúszott nyakkendőm visszahúz.

- ...

- Mondj valamit, Anna!

- A jövő hétvégén kivágják a gesztenyét.

BENKŐ ESZTER**Színes-színtelen**

/Este egy fehér falú kórházi szobában. Az anya a lánya ágya szélén üldögél./

- Sötét van.
- Már minden lámpát felkapcsoltam. Szeretnél még egyet?
- A fény nem segít. Zakatol mindenem, mintha egy tehervonat haladna keresztül a mellemen.
- Csak félsz...
- Lehet.
- Nincs mitől. Holnaptól egy új élet vár, Kicsim.
- És ha nem sikerül? Ha a kapuban visszafordítanak?!

- Akkor jön majd egy új esély.
- Csak egy van, Anya. Megmondták. Tizennégy éve várunk rá. Emlékszel? Ha nem ez az enyém, akkor egyik sem. És akkor minden lámpa hiába. Így maradok.
- Sikerülni fog.
- Nem tudom, akarom-e.
- De hát mitől félsz, Kislányom?
- A színektől.
- Csodás lesz, hidd el! Az életed kivirul majd, ha látod őket.
- Miért vagy olyan biztos benne? Nekem idegnek mind, Anya! Én nem értem, mi az, hogy színes, nem tudom, milyen, ami sokszínű, ami színpompás. Még a színtelent sem ismerem, csak a világos és a sötét az én színem.
- Megtanítalak mindenre, ne aggódj.
- Tudom, hogy az ég kék, és Ti sárgának látjátok a napot, Apának pedig barnább a bőre, mint a Tiéd. Mégsem értem, miről beszéltek. Nem látom, milyen, amikor a nagy elvörösödik, ha a fiatalságán gúnyolódtok. Nem tudom, milyenek a színek. Hallom őket, de vajon milyen lesz majd látni?!
- Maga lesz a mese.
- Azok is színesek. Látod, még a mese is megváltozik!
- Mindenki képzeletében másként élnek.
- Talán a színek is. Ki tudja majd, hogy én épp mit látok?

- Rá fogunk jönni. Most pedig aludj!
- Mesélj nekem!
- Hiszen már rég felnőttél.
- Mesélj a színekről! Mondd el, milyenek!
- Lehetetlen...
- Csak próbáld meg! Kérlek! Milyen... például a zöld?
- Játékos, mint egy kacér tekintet, mintha magához hívna s aztán elszaladna előled. A talpadat csiklandozó fű is csak lopva ér hozzád, ilyenek a zöldek. Nagy családjuk van, a világos bohókás, a sötét komoly, néha egészen morcos is lehet. És van, ami az erdő illatára emlékeztet.
- És a narancssárga?
- Mint a tűz melege. Mint a nagy ölelése, vagy mint a kezed most a kezemben. A narancs kérés nélkül simogat.
- A tűz nem piros?
- A piros forró, de nem lángol, csak hosszan, kintartóan izzik. Mint az első randin a csók előtti percek, vagy mint egy miniben sétáló nő. Ha a dekoltázs is mély, sokat sejtető, az már több mint piros, inkább vörös.
- No és a bíbor? Ez a kedvenc színes szavam.
- Mint egy jó bor. A bíbor fenséges, mint egy szélesen hömpölygő folyó, vagy egy nehéz kelme.
- Hát a barna?
- Mint a tiszteletes beszéde a vasárnapi misén. Ünnepi s mégis közel érzed. A barna olyan, mint az ősz - nyár és tél között, egyfajta átmenet a hétköznap és az alkalom között. Ma a Te estéd is barna. Holnap viszont ünnepelünk. És most már aludj!
- Várj! Még a kéket mondd el!
- A világoskék tiszta, mint a gyermeki lélek, mint a hajnal csendje, vagy a sirályok dala a tengerparton. Emlékszel? A sötétkék viszont súlyos, vaskos, mint az óceán morajlása, vagy mint Nagyapád téli kabátja. A királykék egyáltalán nem fenséges, inkább kissé közönséges. Legszébb azonban mind közül a tengerkék, ezt jól jegyezd meg, mert holnaptól Te is azt látod majd, mikor a tükörbe nézel.

BENKŐ ESZTER

Zsombor

- Óvatosan a zafttal kisfiam, nehogy az új mellényed...

- Igen, Anya, vigyázok - mondta a kis Zsombor korához képest kissé túlzott igyekezettel. Fenekét a szék párnáján jobbra-balra hintáztatva próbált közelebb csúszni a vacsoravendégektől díszelgő asztalhoz. Épp, hogy csak felérte a kakaspörkölttől pirosuló tányért. A húsfélékéért nem rajongott, inkább csak a zaftban úszó nokedliért, most mégis szó nélkül lapátolta befelé a tarajos gumyszerű combjának rágós darabkáit. A méretes fémkanál szélei átütöttek pofija kezdetben krémszínű, majd mindinkább paprikavörös bőrén. Szürcsölni nem ér! Valahányszor vendégek érkeztek a házba, Zsombort kényszeres fegyelem kötötte gúzsba. Nem kötelezték rá, Ő akarta így. Álló este szülei arcát fürkészte, elégedettek-e. Ilyenkor - ízlett vagy sem - zokszó nélkül evett meg bármit, a sütemények édenében pedig csupán rövidke látogatást tett. Elfojtott elevenségéről csak a narancslé festette bajuszka árulkodott.

A szokásos csintalanságok most elmaradtak. Nem csúszkált a szőnyegen, nem mászott keresztbe s kasul a bútorlábak labirintusában, és legkedvesebb játékaról is lemondott. Holott a kanapé támlájáról fénysebességgel legurulni megunhatatlan szórakozás. De most nem szabad.

A rokonokból összeverődött felnőtt társaságban - játszópajtás híján - óhatatlanul megkörnyékezte az unalom, mindennapi kincseire gondolt, műanyag katonáira és szivárványszínű kisautóira, amik emeleti szobájában várták, hogy a vendégsereg távozása után Zsombor visszaminősüljön azzá a nyolc éves kislivá, aki.

A vacsorát követő pletykátalon egyre szaftosabb darabok kerültek sorra, így a gyerek távozni kényszerült. Megannyi látszatérv szól a sürgetett lefekvés mellett, köztük a legerősebb, a másnapi iskola. A nagycsaládtól hangos, illedelmes „csókolom”-mal, apjától és anyjától sietős csókkal köszönt el. Mamuska nehezen engedte el unokája csöpp kezét. Havonta egyszer, ha látja. Zsombor boldogan bújt a húsos asszony ölelése alá, kis kobakját a nagyokat cuppanó búcsú-puszik lassan teljesen befedték. Legtöbbjük mellé súgott valamit a nagy az aprócska fülekbe. Titok volt és az is maradt mind, hiába faggatóztak a szülők.

- Ne is kérdezzétek! A gyereknek szüksége van a titkaira. Egy napon ettől válik majd felnőtté - mondta megkérdőjelezhetetlen bölcsességgel az asszony.

Zsombor komótosan indult szobája felé. Darabosan vonszolta magát az enyhe kanyarban végződő falépcsőn, mint ki a nyolcvanát tölti maholnap. Pedig odafenn nyolc éveshez illő, eleven énje és a kisautók várták, no meg a titkok, amiket csak Mamuska és ő ismerhetett. Mire a fakígyó tetejére ért, biztos volt benne, hogy megfordult a világ, ő viszi a lépcsőt, s nem fordítva. Hangos sóhajok gyűrűjében ült le a korlát mellé megpihenni. Szuszogott és hallgatta még kicsit a földszinti nappaliból felszűrődő csevelty.

Jó gyerek ez a Zsombor - méltatta apai nagybátyja a kislivát abban a biztos tudatban, hogy ő már a takaró alatt melepszik odafenn.

Jó-jó, de lehetne jobb - helyeselt is, meg nem is az apja.

Ennél jobb? Az enyémekek már szétszedték volna a házat...

Tanulhatna jobban...

Bukdácsol talán?

Azt nem, de idén még nem hozott négyesnél jobb jegyet. Aki tud négyest, az tudna ötöst is!

Te se voltál stréber...

Igaz, de ő megállás nélkül a füzeteit bújja, mégis csak négyes.

Nyolc éves, az Isten áldjon meg - vágott közbe Mamuska - kicsi még a nagy elvárásokhoz.

A lényeg, hogy a foci megy neki. Nem az ötösöktől lesz a gyerekből valaki! - korteskedett a kislivá mellett a nagybácsi.

Foci? -apja lemondóan legyintett. - Az is csak a kispadon! Minden meccsre kimegyek, hátha az én fiam rúgja végre a győztes gólt. És nem! Pedig sportos alkat, gyors, jó csatár lehetne, de a labdát nem érzi igazán. Csak tudnám, kire ütött e téren?!

Biztosan nem rád! - csapott oda dühösen Mamuska -. Neked ebben a korban még a menéshez is botlábod volt, és nemhogy az ötös, néha az iskoláig se jutottál el.

A társaság jóízűen nevetgált, de hamar alábbhagyott a derű. Érezték, a nagy most nagyon is komolyan korholja kisebbik fiát.

- Ez a gyerek már most bölcsőbb Nálad. Nem látod, mennyire igyekszik? Az ég áldjon meg, fiam!

- Jól van, Anyukám! Nem bántom én a Zsombort. Tudod, hogy szeretem. De azt is szeretném, ha lenne belőle valaki.

- Lesz! Egyébként téged sem az iskolai előmeneteleid tettek cégvezetővé, ha jól emlékszem.

- A talpraesettségem és a leleményem, igaz. De... - kezdte, ám mielőtt folytatta volna, Zsombor édesanyja lépett a nappaliba, a mosogatástól vizes kezéről hófehér konyharuhával itatta fel a vizet. A beszélgetés abbamaradt.

- Csak nem rólam csevegtetek?
- Ugyan drágám! Zsomborról meséltem.
- Édes kisfiam. Milyen jól viselkedett ma. Tündéri...

- Az - helyeselt nyomban a nagy - , de ne hajszoljátok túl!

- Csak a jövője miatt, Mamuska!
- Van még abból az ágyas barackból, Icukám? - kérdezte a gyerek nagybátyja amolyan tématerelő mentőötletként.

- Hogy ne lenne!
Italozni kezdtek.

Az emeletre vezető lépcső utolsó előtti fokát meleg, sós cseppek áztatták. Zsombor térdére hajtott arcocskájáról csorogtak alá. Némán sírt, mint a

felnőttek, hogy meg ne tudják odalenni. Mellkasára valami ismeretlen, ijesztő szorítás nehezedett, amit azelőtt még sosem érzett. Mintha fájdalom lett volna, de nem hasonlított semmi korábban átélthez. Más volt, mint amikor sípcsonton rúgják edzésen, és más, mint amikor az aszfalt horzsolja sebesre a térdét. Nem értette, mi kínozza oly nagyon. Szeretett volna leszaladni Mamuskához, és eltűnni az ölében, hátha elmúlik, vagy talán mondani kellene valamit az apjának ... De mit? Félt, hogy kikap a lépcsőn lopott percekért, és csak ront a helyzetén. Szipogva indult az ágya felé, a bánattól elnehezedett karjai a földet súrolták. Dömtört, a macit, akit hanyagol, mióta már nagyfiú, most szorososan átölelte, s aznap éjszakára újra a legjobb barátja s egyetlen vigasza lett. Elalvás előtt még sokáig marták apja szavai. Hajnal lehetett, mire Dömtör karjaiban végre megtalálta az álmot. A nagyitól kapott titkok mellé aznap éjjel szerzett egy újabbat, ami - most először - már csak az övé volt, s ami - most először - fáj neki...

LUDÁNYI MÁRTA

Gyilkosság a villanegyedben

Regényrészlet

1. Az új szomszéd

Már elmúlt hajnali négy óra, amikor a férfi az elhíresült Szív utcai ház kapuján sietve távozott. A súlyos tölgykaput egy piros körmű női kéz csukta be utána. Bentről füstös levegő áramlott a szabad ég alá, ami azonban hamar szertefoszlott a hidegben. Az ajtó bezárásával minden elcsendesült. Bennragadt a női kacaj s vele az a romlott édeskés illat, ami az ilyen helyeket körüllegi.

Egész éjjel esett a hó. Azon a télen először. Az aláhulló pelyhek sokasága sűrű hófátylat vont az ember szeme elé. Mintha csak köd lett volna, alig lehetett pár méterre ellátni. A férfi feltekintett az égre, mélyen belélegezte a friss hó illatát. Tüdeje megtelt oxigénnel. Lassan kifújta magából az elhasznált levegőt, s mintha a lelke is megkönnyebült volna. Fél szemmel még visszapillantott arra a házra. Az emeleti ablakokon táncoló árnyak tűntek fel. Nem járt gyakran ilyen helyekre. Ha mégis ezt tette, nyomós oka volt rá. Az ember azt hinné, hogy az efféle éjszakai mulatóhelyek csak a nőkről szólnak. Pedig ennél sokkal többet is tartogathat egy-egy éjszaka. Egy dolgot azonban mindenki elvár. A diszkréciót. Akik itt találkoznak, néma fogadalmat tesznek egymásnak. Sosem árulják el egy kívülállónak, aki még nem lépte át a ház küszöbét, hogy kit látott ott.

A férfi léptei elegáns és határozott jellemre utaltak. Még sötétedés előtt haza kellett érnie. Fekete nehéz szövet felöltőjét egy határozott mozdulattal átdobta a vállán és elindult a sarkon rá váró fekete lakkozott fiáker felé.

Ezüst sétatálcájával megkopogtatta a kocsi belsejét. A fogó markolata rókafejes végén egy elmosódott családi címer lenyomata látszott. Igaz, ez kényelmetlenné tette a pálca fogását, de tulajdonosát a legkevésbé sem zavarta. A lovak az ostor hegyének csapásaira nekiiramodtak és lassú vágtával rákanyarodtak az Andrassy útra. A kocsi szántotta keréknyomokat hamar betakarta a frissen esett hó. A fakockák eltompították a patkók fémes kopogását. A fekete lovak és a hintó úgy suhant a hóborít-

totta platánokkal övezett sugárúton, mint egy sejtelmes tünemény.

Egy barokk homlokzatú villa kovácsoltvas kapuja előtt álltak meg. A férfi pár napja vásárolta meg ezt a villát. Minden idegen volt számára ebben a városban. A bejárat hosszú lépcsőjén még egyszer mély lélegzetet vett. Szülőföldjére gondolt. A hegyekre és az ottani hideg telekre, nemege a kastélyára, mely egy tisztáson a völgyben feküdt.

Ezüstszerű színben ragyogott a környék. Minden mintha csak egy színpadi díszlet része lett volna. Mozdulatlanság és síri csönd, nyugalom uralta a várost. Néhány kutya vagy farkas vonyítása hallatszott a távolból.

A sugárút mögött elterülő ligetet hatalmas szántó és elszórtan erdőségek vették körül. A város rendezése miatt egyre több telket parcelláznak fel. A környék villáihoz több ezer négyszögöles terület tartozott, aminek nagy része leginkább angolkertből állt. A hátsó területekre építették a lovardákat. Mögéjük melléképületeket, ahol a hintóknak, a cselédszállásoknak volt a helyük. A nagyobb villáknál nem volt ritka a kertészlak sem. Mellette gyakran a szárnyasólak és a nyulak ketrecai helyezkedtek el. Ezeket a közeli erdőkből gyakran meglátogatták a farkasok. Élelmet kerestek. A város megállás nélkül terjeszkedik. Az addig vadon élő állatok egyre nehezebben lelnek élelmet. Vonyításuk gyakran felriasztja a város itt élő lakóit. A közeli falukban a Rákos-parti parasztoknak is meggyűlik a bajuk velük. A bestiák a tyúkólaikat fosztogatják. Néha eszeveszett vérengzéseket csapnak, még a lovakat is megtámadják. Azt beszélik, egy kiéhezett farkas falka garázdálkodik. De eddig nem sikerült csapdába csalni őket.

A férfi az arcát az ég felé fordította. Szemeiben ez a szürkés ragyogás látszott visszatükröződni. Markáns profilját erőteljes vonalvezetésű arcéle kiemelte. Bőrének a színe szokatlanul fakó volt. Hosszú fekete felöltőjének gallérja álláig ért. Talán csak az árnyékok játéka miatt tűnt szürkésfehérnek a bőre. Aztán hirtelen mozdulattal sarkon fordult, s

csak a fekete felöltő suhanását és a súlyos fakapu csapódását lehetett hallani.

Másnap reggel az öreg Podmaniczky báró, szokásos reggelijének elfogyasztásához készülődött. Elég rosszul alszik mostanában. Emiatt aztán morcosabb hangulatban volt. Egy ideig hálósipkájában és bajuszkötőben méregette magát a hálószoba aranyozott keretű tükrében. Ronda vénember, mondta magára egy fintor közepette. Lassú léptekkel a télikert megterített reggeliző asztalához lépdelt. A habos selyemfüggönyt kissé megemelte, hogy kitekinthessen a sugárútra. Szemeit kikerekítette a meglepődöttségtől. Legalább húsz centiméteres hó fedett mindent. Hümmögött az orra alatt. Az ember sosem tudja, mire ébred másnap, állapította meg halkán.

A szemközti villák és a melléképületek tetejét mintha több tonna porcukorral hintették volna be. Erről aztán az asztalon frissen gőzölgő bécsi kávé jutott az eszébe. Vastag selyem háziköntösének övét meghúzta hordószzerű hasán, s nyugodt mozdulatokkal a friss péksütemények kínálatát mustrálgatta.

Napok óta kínozza a lumbágója. Ez lehetett az oka. A nagy hó. Ezúttal legalább fehér karácsonyuk lesz, nyugtázta magában, és jókorát harapott a lekváros buktából, melynek fele a hófehér abroszra potyogott. De nem vette észre, vagy talán csak nem akarta tudomásul venni.

Az asztalra helyezett napilapokra szegezte tekintetét. Válogatott közöttük, sebtében átfutotta a legfrissebb és legérdekesebb híreket. Ezernyolcvanöt december 21.-ét írtak. Az újságok tele voltak jobbnál jobb gazdasági visszajelzésekkel. Mintha ez a kiegyezés valóban jó irányba terelné az ország helyzetét, gondolta. Minden bizonnyal, ha már egyszer a lapok is arról írnak, hogy a Monarchia létrejötté óta Budapest a bécsinél kétszer, a Londonnál háromszor nagyobb gazdasági növekedést produkált. A világiállítás rendezésének a jogát is immár magáénak tudhatta. Hatalmas munkák folytak városszerte, felépült az Opera is, ami a bécsinél is modernebb technikával készült. A báró helyeslően bólogtatott bajusza alatt. Nem tudni, a baracklevár íze miatt -e, vagy azért, mert büszke volt a magyarokra, hogy tanultak az osztrákoknál megesett tüzesetből, és vasfüggönnyel lezárható színpadot készítettek az Operának. A következő pillanatban félretette a napilapokat, és megrázta a komornyikhívó selyemfonalat.

Néhány másodperc alatt nyílt a hatalmas kazettás szobaajtó és fekete mellényben, csíkos ingben belépett a báróval egyidős, szikár termetű komornyik.

- Uram, méltóztatni parancsolt.. - szólalt meg könnyed ünnepélyességgel, felkészülve gazdájá-

nak bármilyen kívánságának teljesítésére. A báró előbb a pontos időt szerette volna tudni, majd a szokásosat. A legfrissebb híreket, mindent, amiről a napilapok nem írnak, s ami a közvetlen közelében történik. Egyesek az efféle információkat rosszmájúan pletykának hívják, mások, mint az öreg báró, inkább a jól értesültség nélkülözhetetlen részének tekintette. Mondván, mindig az az információ a legértékesebb, amit titokban akarnak tartani.

A komornyik beszámolt a munkálatokról, ami a közeli ligetben folyik. A Széchenyi-sziget előtt elkezdtek feltölteni a tavat, mert azon keresztül fog vezetni a vásárra vezető főkapu. Arról is szólt, hogy a szomszéd bankár, akinek nincsen nemesi rangja, újabb csoda telivért vásárolt a londoni lókereskedésen, s leánya, a szépséges Lukrécia éppen az imént lovagolt ki rajta a városba. Továbbá, mellékesen azt is megemlítette, hogy olybá tűnik, mintha a szomszédos villaépületnek végre új gazdája akadt volna. Erre a hírre a báró felkapta a fejét.

- Új szomszéd? Tudunk róla valami közelebit? - kérdezte felettébb nagy érdeklődéssel, s megtörölte vászonkendőjével porcukros száját, ezzel adva jelét annak, hogy befejezte a reggelijét.

- Méltóságos Uram, egyelőre csak ennyi érkezett tőle - egy selyemfényű, fekete, vastag tus betűkkel írott meghívót adott át a báró kezébe.

- Nofene.. fogadást rendez, ez a hogysis hívják... - A báró ismételten hümmögött valamit az orra alatt. Alaposan vizsgálta még pár pillanatig a vízjelzésű levélpapír minőségét, majd arra a következtetésre jutott, hogy küldője rendkívül kifinomult ízlésű és igényes úr lehet. Egy gróf Székelyföldről. Nem is lehetne egyéb, mint rendkívül igényes..

Megkérte a komornyikot, hogy készítse elő ruházatát, vastag coboj prémes zsinóros kabátját, mert sétára indul a Ligetbe. Éppen ideje megnézni, hogy haladnak az építkezések. Elvégre nem kis pénzzel járul hozzá a kiállítás megszervezéséhez. Némi részvényt vásárolt nemrég a világiállításra gyűjtő befektetőktől. Mindezt amolyan hazafias érzelemből tette. Az pedig, hogy ki örökli majd mindezt, nemigen érdekli. Bár éppenséggel erre is van terve. A báró már régen visszavonult az üzleti élettől. Úgy tervezte, hogy öreg napjait a lehető legnagyobb nyugalomban kívánja leélni. Erre pedig minden esélye meg is van, tekintettel arra, hogy agglégény volt világ életében. Ennek az okát senki sem feszegette.

Az emberek sokfélét beszélnek róla. Kétségtelen, hogy sokat utazott. De afrikai és indiai utazásairól csak a rokonság gyerekeinek szokott mesélni. Senki sem tudja, vajon az öreg akkor találja -e ki a történeteit, vagy mind bír valamennyi valóság tartalommal. A szerelemről nem beszél. Csak sejteni lehet,

hogy nem volt túl nagy szerencséje hozzá. Sokszor mesél egy fiatal báróról, aki szerelmes volt egy osztrák tiszt feleségébe. Az asszonynak mélykék szeme volt. A macskaszemű nő. Csak így emlegeti, akinek mosolya, mint a méz, bőre, mint az elefántcsont, hangjának csengése akár a hársfa hangja. A gyerekek ezen mindig sokat nevetnek.

Mielőtt sétájára indult volna, a villa mögötti parkban felállított kis kápolnába ment imádkozni. Visszafelé beköszönt a lovászoknak, és szólt néhány szót kedvenc lovaihoz. Hamar átfagytak végtagjai, így az építkezésekről is sietve tért haza.

Délután meghagyta a komornyiknak, hogy Szeremleyné Anna őnagyságán kívül senki másnak

nem tartózkodik itthon. A báró mint mindig, most is egyféle bizsergéssel várta barátnőjének látogatását. Anna az egyetlen, akinek társaságát kettesben is képes elviselni. A márkiné ugyanis az a ritka teremtés, aki nemcsak egyszerűen szép és érzéki, hanem okos is. Hosszú órákon át beszélgetnek a művészetekről, a politikáról és nagy filozófusok gondolatairól. Ezek a találkozások Annának szellemi felfrissülést hoznak, azonban a bárónak ennél sokkal többet jelentenek. Pillanatok unott hétköznapijaiban, és lehetőséget, hogy közelebb kerülhessen ahhoz a személyhez, aki a legfontosabb az életében.

Azonban Szeremley őnagysága ezen a fagyos délutánon nem kereste a báró társaságát...

LUDÁNYI MÁRTA

Tündérdombi mese

Regényrészlet

Az egyik este egy nőbe botlottam, aki ott ücsörgött a házunk gótikus ülőfülkéjének egyikében. Szépen elsétáltam mellette, mint minden csoda mellett az életemben. Pedig, néha az élet csakugyan tálcán kínálja fel a lehetőségeket. Még mindig a barátommal folytatott eszmecsereinken töprengtem, no meg a másnapi előadás vázlatán gondolkodtam, amit az egyetem irodalom szakos hallgatóinak kell tartanom az elmúlás kifejezésének írói eszközeiről. Már előre lázba hoznak a hallgatói kérdések. Aligha leszek képes legalább egy-két hallgató kérdését eleget tenni, akik éppen a diplomadolgozatukhoz keresnek majd lázasan egy jónevű külső referenst. Így hát megbocsátható, ha ki sem láttam a fejemből.

A csigalépcsőn felfelé bandukoltam, amikor a nő utánam eredt, megszólított, ezzel mintegy kiköszöntve holdkóros állapotomból. Hirtelen azt sem tudtam, hol vagyok. Meglepetten eszméltem fel, hogy ilyen hamar hazaértem. Pedig olykor másfél órát is gyalogolok az egyetemtől hazáig. Az idevezető utat, minthogy mindig ugyanazon jövök s megyek, akár csukott szemmel is meg tudnám tenni.

Megfordultam, s nem igen tudtam leplezni megleptségemet. Mint a vizes kutya, amikor megrázza magát, én is magamhoz tértem. Egy bűbajos arcú, de szomorú szemű nő meredt rám. Valójában egy csodás teremtés állt előttem. Közelebb a harminchoz, mint a húszhoz. Sugárzott belőle a nőiesség. Orosz galléros kabátját finom prém szegély díszítette. Nem tudtam megmondani első látásra,

vajon görényszörme vagy nerc lehetett-e. Talán egyik sem. Szép formájú, hófehér porcelánbőrű arcát a rám tekintő fekete szempár izgalmassá s ezzel ellenállhatatlanná tette. Nyugalom áradt belőle s egyfajta hűvösség, ami bizsergő izgalommal töltött el. Nem, talán több volt ez egy egyszerű izgalomnál. Kíváncsi voltam, ki ő s miért olyan szomorú?

Azt akarta tudni, hogy megkaptam-e a levelét, amit már legalább tíz napja postára adott. Levél? Miféle levél? Álltam értetlenül az egész helyzet előtt. A következő pillanatban azonban anélkül, hogy a legkisebb erőfeszítést is tettem volna arra, hogy emlékezzek az ajánlott küldeményre, nemmel válaszoltam. Már tíz napja lenne? Ismételttem többször is egymásután magamban. Már tíz napja találkozhattam volna vele, ha elmegyek a postára azért a levélért. Még egyszer határozott nemmel válaszoltam s rögtön mentegetőzni kezdtem, de ő villámgyorsan félbeszakított, mondván semmi szükség rá, mert magával hozta a csomagot. Egy cipősdoboz nagyságú pakkot nyújtott felém, ami ott lapult a hóna alatt. A doboz, mint ahogyan a hivatalos küldemények általában, gondosan többszörösen át volt kötözve erős selyemfonallal, amivel, ha jól meggondolom, talán még egy embert is meg lehetett volna fojtani. Egy pillanatig szótlankul álltunk a hideg lépcsőházban. Nem tudom mire vártunk, de vártunk. A levegő dermedt volt körülöttünk, mintha az idő is megállt volna. Már szinte fáztam, leheletemet is láttam magam előtt szabályos időközönként szertefoszlani. Tekintetünk egymás gondolatait fürkészte.

- Gondolom kéziratok vannak benne - szóltam hozzá, de ő a lehető legközönyösebb arccal elköszönt. Elég nevetségesen nézhettem ki, ahogyan ott álltam azzal a dobozzal a kezemben. Utána kiáltottam, mert arra gondoltam, bármilyen szomorú is legyen valaki, illetlenség így távozni.

- Az ikertestvérem kért rá, hogy adjam át Önnek! - fordult vissza a kapuból a súlyos tölgyfa ajtó becsapódása előtt. Utána iramodtam.

- Miért nem ő maga hozta el? Tudja, hány kéziratot kapok napjában? - szóltam utána gőgösen. Engem nem szoktak csak úgy ott hagyni..

- Nem, nem tudom, s őszintén szólva, nincs semmi közöm hozzá. - alaposan végigmértem őt, ahogyan előttem lépkedett. Olyan volt, mint egy álomkép. Csupa finomság s elegancia. Mindez megfűszerezve egy jó adag rátartisággal. Valósággal lebegett a talaj felett, olyan volt a mozgása, mint egy macskának, kecses és pontos, még ebben a gödrökkel teli utcában is. Ritka jelenség volt, manapság már csak igen kevés nőről jut eszembe a nőiesség. Az a nőiesség, ami sejtet, ami kíváncsivá tesz, ami az örökké tartó titok. A női titkok a párosodással meghalnak. A férfi pedig szereti megfejtetni a titkot. Amikor feltárják mindenüket, ott s akkor megszűnnek nőnek lenni. Legalábbis a legtöbbjük. De nála pár pillanat alatt megbénított a misztérium. Jelenléte tiszteletet követelt s eszembe sem jutott a nemiségre gondolni. Minden bizonnyal túlságosan fáradt lehettem. Meglepődtem. Félelem futott át rajtam, s nem akartam elengedni.

Feketében volt, s ezt a szomorkás ünnepélyességet a mellén ragyogó gyöngyházzsínű pillangó csak még jobban érvényre juttatta.

- Nagyon szép - mutattam a bross irányába mintegy próbálkozásképpen

- A pillangó... - nézett le rá - ...örökség - sietett be szállni a ház előtt parkoló fekete autóba, ami leginkább egy hullaszállítóhoz hasonlító old style modell volt. Azonnal éreztem rajta, hogy sokkal komolyabb annál, minthogy egy magamfajtaival csevegésbe elegyedjen. Arcomat megcsapta a szitáló köd, mély

lélegzetet vettem a rothadó őszi avar illatából, amit a környék erdeiből idáig lehetett érezni. Sötétedett már, s az utca végét is alig lehetett látni. Ráadásul a gázlámpák is csak haloványan pislácoltak.

- Ő már nem hozhatta el, - folytatta a nemrég abba hagyott beszélgetésünket váratlan - a húgomat két hete temettük. Halála előtt arra kért, mindeképpen juttassam el Önhöz a dobozt. - mondta

még lehúzott ablakán át. Beleborzongtam, a dobozra néztem. Egy halott lány kézíratait, talán titkos vallomását szorongattam a kezemben. Felelősséget éreztem. Kérését nem utasíthattam vissza. Talán ahhoz a típusú érzéshez lehetett ezt hasonlítani, ami megtiltja, hogy a halottakról rosszat beszéljünk. Mintha csak kötelességemmé vált volna, hogy elolvassam azt. De miért? Mi lehet benne? Futott át agyamon a kérdés, de a következő pillanatban, mielőtt még bármi mást kérdezni tudtam volna, az ismeretlen nő autója beleveszett az utca végén mindent alattomosan bekebelező ködrengetegbe.

Olyan volt az egész, mint egy jelenés. Legszívesebben eldobtam volna a csomagot, végigfutott a hideg is rajtam. Ott álltam dermedten, s meg merem volna esküdni rá, hogy már láttam valahol ezt az arcot. De ha mégsem láttam soha, valami megmagyarázhatatlan élményben volt részem. Mintha csak egy álom lett volna az egész. Még a rendszámát sem figyeltem meg... volt egyáltalán rendszáma?

KARÁCSONY ILDIKÓ**Tétován**

Úgy szeretnék élni, ahogyan nem lehet.
A valóság fojtó kényszerei között
Menekülési vágyálmok felé lökött
És hogy tovább bírjam, álmodtam szépeket.

És sokszor segített túlélni az álom
Nappalok, hónapok szürke tömegét
Megcsaló fényét szikrázta szerteszét
Elviselhetővé téve valóságom.

De már a határokat nem ismerem.
S a látszólag igazat nem is merem
Elhinni, hátha ez is csak álom.

Nem tudom pontosan, mit keresek.
De érzem, naponta arcomba nevet
S tudom, mégse sikerül megtalálnom.

KARÁCSONY ILDIKÓ**Játék a kalappal**

Kalapodat a szél az útra sodorta
S ahogy nyúltál érte földig hajolva
Játékosan tovább a sárba toltá.

Léptél előre, nyúltál megint érte
Karod a karimát már majdnem elérte
Már mondtál volna valami ostobát
Ha a szél nem löki a kalapot tovább.

De megtörtént megint, sőt megtörtént újra
Kezed kalap helyett a semmit markolta
Már neveltél magadon, hogy e délután
Látványosan esel pofára sután.

Aztán mégis dühöd lett erősebb nálad
Komédiád láttán többen meg is álltak
Segíteni persze nem sietett senki
Hagyták a nehezét általad viselni
Görbült a hátad, bicsaklott a térded
Próbára tett a szél, hogy végre megértsed:
Többről van mostan szó, mint holmi kalapról.

Életed röppen
S akárhonnán startol
Nem tudsz mást tenni, mint hajolni érte,
Akár le a sárba, még ha meg se érte
Még ha csetlesz-botlasz, meginogsz is néha
Kacérkodva kínál sikert ez a céda
Széllal bélelt nagy Játékmester.
Húzd meg! Ereszd meg! - állandóan tesztel.
Te próbálsz közben tartani a sorsot
Lapra lapot húzni, akárki is osztott
Fölvenni a talont, emelni a tétet
Játékban maradni!
Míg csak meg nem érted:

A legvégén lesznek körülötted sokan
Főlemlegetik majd: „emlékszel, ahogyan
Nevetted meg sírt, készült ünnepekre
Kár, hogy az Isten mégis elfeledte!”
A legvégén mondják, mennyire szerettek
De akkorra te már szárnyaló szeleknek

Leszel játszótársa, s ha úgy tartja kedved,
Szamárfület rajzolsz bárányfellegeknek.

John Updike Varjú a hóesésben (részlet)

FORDÍTOTTA: MAJER AMANDA

Azon a mozgalmas éjszakán misztikus, ragacsos hó hullott kis bérelt házukra, az erdő minden egyes ágacskája vakítóan fehér, ég felé törő nyúlványt növesztett, ami a reggel árnytalan ragyogásában különös, másodlagos értelmet adott a tájnak. Mintha a szürke égből nehézkes, kalligráfiáktól zsúfolt kínai faliszőnyeg függne le, egy fekete cérnával összefercelt, zsinórokból álló pajzs. Jack eltűnődött, látott-e már valaha ennél szebbet. A havazás abbamaradt, mintha csupán alvási ciklusa aláfestéséül szolgált volna.

Fürdőköpenyében állt a hajnali derengést át-eresztő ablak mellett, előző este feleségével egy meglehetősen szövevényes és ódon fényűzés közepette a háziúrnál vacsoráztak. Két üveg bor, a vörös és egy még vörösebb a vacsora részét képezte. Gyertyafényben úszó, hosszú asztal. Egy másik pár, idősebbek és enyhén megkopottak. A vacsora végeztével a férfiak és a nők különváltak, és miután a férfiak torkát reszelőssé tette a brandy és a szivar, ismét összegyűltek a hatalmas szobában, amelynek falait ámulatba ejtően zöld selyem burkolt. Mint a csillár kristályfüggőinek összekoccanása, a fecsegő párosok összefüggéstelen frázisokat csillogtattak. Végül (amikor az óra a szürke, márvány kandallópárkányon arany ujjával rábökött a rohanó időre, finoman egyensúlyozva a félreérthetlenség és a tapintat fonálszerűen keskeny határvonalán) utolsó kétségbeesésükben, és a meghívásnak eleget téve megrohmozták a csigalépcsőt a szoba felé, amelyben az őszes hajú háziasszony napközben szenvedélyének, a papírhajtogatásnak hódolt. Színes papírcsíkokból pagodát épített. A falakon bekeregetett papír virágcsokrok díszeltek. A munkaasztalon egy Elmer Ragasztó állt, Jacket lenyűgözte a hatalmas és győzedelmesen csillogó csőrös üveg; álmában sem hitte, hogy létezik ekkora kiszerelés. A bika az üvegen élvezettel röhögött vissza rá. Megérkeztek a szolgálkák, és kabátjaikba csomagolták őket. A távozó vendégeket az elülső verandára lépve a gyér hóval takart éjszakai világ fogadta. A tájat körbeölelő hószállingózás korlátozta a látóterüket; a külvilág vészterhes hallgatásba burkolódzott. A vendégek dicséretüket zengték; a házigazda, egy ízületi gyulladással küzdő, alacsony öregember

tetszelegve fogadta szavaikat a vacsoráról, a boráról, a felesége szenvedélyéről - és most a hóról. A fiatal pár összeölelkezve tért vissza apró, bérelt házába, ami szintén a háziúré volt. Kifizették a bébiszittert, és kegyetlenül száműzték a viharba, majd bármilyen későre járt is, szeretkeztek. Így, amikor hat órával később gyermekük felsírt, a férj párja iránti hálájának jeléül, felesége kényelmét tartva szem előtt, odasietett.

Az átázott pelenka láthatatlan ammóniafelhőt bocsátott ki, könnyezni kezdett. Az ablakokat szegélyező fehér takaró megszűrte a beáramló fényt, a nap egy lámpaburába zárt izzóként világított valahol a légkör mögött. A gyerekszoba felizzott; a fakó ibolyáktól virágzó tapéta egybefüggően tündökölt, még a pókhálós sarkok is csordultig teltek tisztasággal.

A szótlán, meztelen kislány zavartan tanulmányozta apja ismert alakját ezen a tőle szokatlan órán. Az apa élvezte a fürdőköpeny lila gyapjójának ölelését és a hideg talajt a talpa alatt; óriásnak képzelte magát. Hatalmas, csupasz combjai kitolakodtak a köpeny szárnyai alól a hófehérségbe. Észlelte ezt, mindent látott a három csiszolt üvegen keresztül: részegsége emlékéen, jelenlegi alváshiányán és a kinti hó beszivárgó ragyogásán át. Éles benyomásai mellett önmagát lágynak érezte. A párhuzamos repedések a padlón, a lazacszín festék ragyogása, lányának komor és elszánt rácsodálkozása, mint ha egy kémiai úton tágított pupillával meredne rá - mindezeket a benyomásokat a fáradtság letisztította, mélyen belémarta. Ellenkezést nem tűrő nyomást érzett, pont a beleinél.

Bár a ház apró volt, két fürdőszobát is kialakítottak benne. A lánya szobája mellettit használta, azt, amiben a szögletes zuhanyfüggöny rúd ingott és elgörbült a nedves pelenkák vissza-visszatérő súlya alatt. A mennyezeti vakolat lepattogott felette. Megállt, és lenyűgözve bámulta az ovális tavacs-kában úszkáló székletdarabkákat, amelyek apró, rothadó, ám különös mód fényes botocskáknak tetszettek.

A wc öblített; az egész fényárban úszó házat megtisztította ez a mozzanat. Fürgén ráadta lányára a játszós ruháját, és a lépcsők felé cipelte. A legfelső lépcsőpihenő a hálószobájukhoz vezetett.

Benézett, felesége időközben pozíciót váltott a széles ágyon. Fedetlen karjai kikandikáltak a takarók alól, lazán meghajlítva a párnán, mint egy pöttyözött, elefántcsontszínű keret elfordított, loboncos koponyája körül. Egyik melle kibukkant egy, felszínes álmában tett vállmozdulat hatására, közszemlére téve mellbimbóját. A nap a darabokra szaggatott égbolton át, az erdő túloldaláról, az ablaktáblákon át küldte finom ötvösmunkára emlékeztető, testetlen és színtelen fényét. A rombuszmintázatú, ragyogó csipkeháló, mint megannyi lepkéből szőtt fátyolszövet, szétterjedt az asszonyon és felkúszott a barna tölgy ágyvégig. A nő kék szemei kinyíltak.

A férfi észrevette, halkán visszaosont a földszintre. A gyermek ész nélkül csapkodta hátsó nyakszirtjét, miközben óvatosan ereszkedtek lefelé a keskeny lépcsőfokokon. Ezek az erőtlen érintések a nap gyenge próbálkozásaihoz hasonlóan csak fokozták belső reszketését. Lent sötétebb volt. A hóról visszatükröződő napsugarakat elnyelte a nyirkos, porózus bútorzat. Ezeket is bérelték. Jó reggelt, Termosztát Uraság. A tejesember ma valószínűleg késni fog: a hólánc ütötte a ritmust a vaskos gumiabroncsokon: isten áldja. A gyermeket tartó karja lüktetett.

Képtelen volt előkeríteni a kislány gabonapelyhes dobozát. A konyhaszekrény csordultig volt finom cukorral és műanyag kanalakból álló, színpompásan szétterülő legyezőkkel. A megemelt szék tálcáján igyekezete zátonyra futott; a kislány lábai rossz irányba fordultak. A bizonytalanság egyre erősödő rohamában vizet tett fel egy nem átforrósodó fülű lábasban. Tél. Forró gabonapehely. Merre lehet? A mennyezet dübörgött; a vízvezetékek dalra fakadtak.

Megérkezett a feleség, a gyermek anyja, jött, kék

selyemgubóba burkolva, alaktalanul, hófehér arcgal. Képtelen volt visszaaludni, miután párja magára hagyta az ágyban. A férfi emelt fejvel, megmentve és ellágyulva ült le a kisméretű, lenmagolajjal fényesített fenyőasztalhoz. Gerber gabonapehelyszemete a gyerek etetőtálcájára porzott. Egy pohár narancslé, karcsún, mint egy zsírkréta jelent meg előtte. Mint földanya, a nő a jólét könnyű virágait szórta elé. Ahogy az apa felemelte ajkaihoz a poharat, az ujjbegyein megérezte a nő illatát.

És most, hogy visszatérhetett lelki társához, ismét kibámult az ablakon. Ahonnan ő nézte, a fagyott gyepen túl az erdő csendesen pihenő ágacskaival egy méreteres kínai ábécével tarkított képnek tetszett.

Felesége buggyantott tojást tett az orra elé, és egy szelet pirítóst hozott mellé. A rózsaszín, csorbatányéron alig észrevehetően megcsillant az ablaktáblákon átszökő napfény.

Valami történt. Odakint egy hatalmas, fekete madár jelent meg, varjúra jellemző szorgalmas szárnycsapkodásokkal. Reptében megdőlt, és lábaival az erdő felé zuhanni kezdett. A férfi szíve egy pillanat erejéig kihagyott aggodalmában a vakmerő roham és az áthatolhatatlan rengeteg láttán, ahogy a madár vakon kereste golyóként süvítő testének a rést. Nem tudott áthatolni rajta. Fekete alakja hópehelyként hullott alá, a varjú egy magas ág felé zuhant, vízszintes csipkefátyolként kibomló hó zuhatagot bocsátva a talajra. Szárnyai kiterültek és leszállt. A látvány köddé foszlott, szíve túlcsordult. „Claire” - kiáltott fel a férfi.

A nő racionalitásban fürdő kék szeme férje arcáról a kinti hó felé fordult, majd vissza az ételmara dékhoz, amely gőzölgve várakozott a férfi kezei közt. A nő szája megmozdult: „Edd meg a tojást”.

Nicole de Buron: Álomutazás (részlet)

FORDÍTOTTA: HADI ADRIENNE

...be kell vallanod. A tény, hogy hamarosan be kell jelentened Férfinak a hirtelen felindulásból hozott döntésed, kissé pánikba ejt. Hát igen. A struccok nem a bátorságukról híresek.

Az este halad a maga medrében.

A nappaliban ülsz, két nagy fülű Marslakó jelenlétében. Mindegyik igen elfoglalt.

Férfi fülhallgatóval a fején, egy Mahler szimfóniát hallgat és a Játék magazint olvassa. (A konjunktúra drámai: a hongkongi, szingapúri, tajvani játékok minden piacot elvesznek előlünk stb.)

Lányod, Bogárka, hallgatóval a fején AC/DC-t vagy Police-t hallgat és egy Barbara Cartland regényt olvas (egy szegény szűz kislány egy gazdag perverz orvost szeret stb.) miközben úgy csinál, mintha a történelem leckéjét tanulná.

A tévé be van kapcsolva, de senki sem nézi. Egy azok közül a magasröptű nevelési elveket valló műsorok közül, amik anyádat különösen ki szokták hozni a sodrából.

Leszeded az asztalt. („várj, mindjárt segítek... csak épp befejezem a cikkem...” „igen drága anyuci, mindjárt segítünk, csak várd ki a Barátok közt végét.”) Tapasztalatból tudod, hogy felesleges várnod, mert akkor biztos éjjélkor fekszel le.

Miközben elhaladsz mellette, felemeled Férfi fülhallgatóját és egy Mahler szólam közepébe, semleges hangon beleszusszansz:

Pénteken elutazom tíz napra a Maranas szigetekre.

Ez a közlés semmilyen reakciót nem vált ki. Férfi szemeit egy borzalmas dél koreai játékrobotra szegezi.

Újra megemeled a fülhallgatót, és vidáman folytatod:

Ma beadattam az oltásokat.

Valami mégis megérinti Férfi tudatát, Mahler, az ázsiai játékok, a tévé riporter kommentárján (minden rosszul megy, mindenki bűnös) keresztül.

Oltás...mi van, beteg vagy?

Tekintetét persze nem fordítja feléd, minden figyelmét leköti a szülői szörny.

Nem, ez egy himlő elleni oltás.

Férfi meglepetten néz körül. Idáig úgy tudta az utolsó nagy járványok a Középkorban voltak.

- Milyen himlő elleni oltás?

- A Maranas szigeteken ez kötelező.

Erre a férfi leveszi a fejhallgatót.

Nem értem, mit mondasz.

Pedig egyszerű. Éppen öt perce mondtam, hogy holnapután elutazom tíz napra a Maranas szigetekre.

Férfi agya kategorikusan visszautasítja ezt az információt. Férfi most leginkább úgy néz ki, mint egy elszörnyedt tévénéző, aki előtt meztelenül, ám de cowboy kalapban megjelent volna egy politikus, aki úgy tesz, mintha pecázna.

Elutazásod ötletére Férfi gerince hasonló mozgásba kezd, mint egy almában vonagló kukac.

El vagy ragadtatva. Most az egyszer tényleg sikerült Férfit elképesztened.

De Férfi reakciója még elképesztőbb.

Kivel? Kérdezi ridegen.

Hát ez meglepett. Neked eszedbe nem jutott volna, hogy valakivel együtt utazz el és főleg az nem, hogy Férfi viszont ilyesmit fog feltételezni.

De..hát senkivel.

Ez a második információ most kígyóként tekergőzik Férfi agyában.

Lassan megismétli, arcán a legnagyobb értetlenséggel (szerencsédre- vagy inkább szerencsétlenségedre- ezt az idióta kifejezést házasságkötések előtt sosem láttad arcán, mert akkor biztosan nem mész hozzá).

Elutazol- holnapután- egyedül- tíz-napra- valami tudomisen- hogyhívják- szigetre?

Egy szuszra válaszolsz, pedig a szíved hevesen dobog:

Igen, pontosan. Péntek este hatkor szállok repülőre a Rossy-n.

Férfi szája tátva marad a csodálkozástól. Szegény drága, nem valami szép látvány.

- Péntek este hatkor repülőre szállsz a Rossyn?

Elég idegesítő ez a szokása, hogy minden mondatod megismétli. Leteszel arról, hogy a számlák kifizetésére kapott összeg sorsáról beszélj. Előbb meg kell várnod, hogy az első sokk elmúljon, ráérsz utána bevinni egy második ütést.

A lemez, amit Bogárka hallgatott, szintén be kellett, hogy fejeződjön, hacsak, az a tény, hogy nem kapcsolattad ki lányoddal a lejátszót, annyira meg nem lepte, hogy magától levette a hallgatót a fejé-

ről. (Te is azok közé a retardált anyák közé tartozol, akik nem értik meg, hogyan lehet egyszerre rock zenét hallgatni, könyvet olvasni, leckét tanulni és tévét nézni. De anya, hidd el, csak így tudok figyelni..)

És velünk mi lesz? Kérdezi hirtelen Bogárka, aki ezek szerint meghallotta a beszélgetés végét.

Hogy, hogy velünk?

Hát velünk, mi mit csinálunk addig, amíg te lépsz arra a valamilyen szigetekre?

Hát ti itt vártok rám szépen nyugodtan Spányiol Kutyával együtt.

Férfi, Bogárka és Spányiol nem értik. Teljesen egyértelmű, hogy megbolondultál. Milyen jogon mész te el, egymagad szórakozni, messze a házastársi, anyai, munkahelyi és kutyatulajdonosi kötelezettségek elől? Mindenféle előzetes engedély nélkül?

- Mi a baj? Kérdezi Férfi, hátrahagyva bárgyú arckifejezését kényszeredett aggódással.

Kitalálsz mitől félsz. Rájöttél a viszonyára Harmadikkal és most egy kis bosszúálló vakációra mész a szeretőddel. Férfi nem tudja, hogyan viselkedjen. Tagadjon? Vádoljon? Elváljon? Vigyázat, csak semmi pánik. Először is Bogárka menjen lefeküdni, nehogy a beszélgetés a jelenlétében elfajuljon.

De Bogárka, kategorikusan elzárkózik a lefekvés elől. Jogom van tudni, mi történik, mondja vehemenssen.

Nem történik semmi, válaszolod a lehető legnyugodtabban (struccgyomrod valahol a térded közepén jár), csak egy kis depressziós roham.

Mitől vagy te depressziós? kérdezi Férfi rémülten. (Biztos benne, hogy meg fogod említeni Harmadikat. De jó, hogy Bogárka mégsem feküdt le, a jelenlétében úgy sem mered megtenni)

Színpadias mozdulattal körbemutatsz:

Mindentől. Nem tudok semmit és senkit elviselni. Elegem van mindenből. Voilá!

Férfi méltatlankodva néz rád:

Nem gondolod, hogy nekem is van elég okom arra, hogy elegem legyen. Az összes probléma, a konjunktúra...

Na, ne. Hát ne jöjjön neked se a konjunktúrával, se a francia játékiparral, se Bogárka helyesírásával, se Jóbaráték válásával. Ne is kezdje, mert akkor annyira bűnösnek fogod érezni magad, hogy egyből lemondod az utazást.

Nekem is elegem van! kiabál Bogárka. Gyűlölöm az iskolát, a tanárokat, gyűlölöm a....rocksztár akarok lenni.

Úgy döntesz, elsütöd az utolsó töltényed:

Az orvos azt mondta, vagy ez, vagy egy klinikai kényszerpihenő.

És zokogásban törsz ki (hát ennyi erővel igaz is lehetne), meggátolva Férfit, hogy megkérdezze, melyik orvos és melyik klinika.

- Jól van, jól van, mondja Férfi gyorsan, mert jó machóként utálja a síró nő látványát. Menj, ha úgy érzed, szükséged van rá.

Bogárka is hozzád bújik.

Persze mami, menj csak nyugodtan.

Hazudós orrod belefúrod a leendő rocksztár (egykori állatorvos, butikos, animátor...) friss kenyér illatú nyakába.

Férfi sem akar lemaradni a nagylelkűségi rohamról, amely bejárja a nappali szobát. Igaz, a csekkekre szánt pénzről még nem beszéltél.

Igen azt hiszem jót fog neked tenni. És mikor is mész el?

Holnapután.

Férfi dermedten néz rád. Íme, néhány éve feleségül vett egy komoly lányt, lelkiismeretesen, nem olyat, aki köti az ebet a karóhoz, hibái persze voltak, de egy biztos tulajdonsága minden helyzetben megmaradt: a megbízhatósága. Olyan valakit, akire lehetett számítani. Egy jó kiskatonát. És most ez a jó kiskatona figyelmeztetés nélkül lelép. Valami megtörik Férfi királyságában.

Kölcsonadom a fényképezőgémem, mondja Férfi. Azáltal, hogy rád bízta imádott Canon-ját, áldását adja kis kiruccanásodra.

Ha valamit utálsz a nyaralásban az a fotós. Még ha te magad is vagy az. A fotós soha nem elégedett. A nap túl magasán jár, a madár nem száll le, az öreg néni nem mosolyog, kamion megy a háttérben. És hopp! A nyaralásnak máris vége.

Nem viszek fényképezőgépet! Kiabálsz hisztérikusan a könnyeiden át. Semmit nem akarok csinálni. Semmit!

Jól van, mondja Férfi, egyre jobban megrémülve új feleségétől. Ne idegesítsd fel magad!

Érdeklődéssel néz rád. A rólad alkotott képe jó nagy ütést kapott. Egy kis boldogsághullámot érzel. Ahogy Marie-Paule Belle énekl, szemétnek lenni időnként jólesik.

Ezt azonban még tanulnod kell. Gyorsan eladod a nagymamától örökölt ezüst tálcát, és az árából befizeted a csekkeket...."

Susanna Tamaro: Menj, amerre a szíved visz... (regény részlet)

FORDÍTOTTA: LUDÁNYI MÁRTA

Az első vasárnap, amikor gyalog indultam a misére, Ernesto autójával melletttem haladt el. - Hová megy? - kérdezte s kihajolt az ablakon. Alighogy válaszoltam, kinyitotta nekem az ajtót - Higgye el, az Isten sokkal elégedettebb, ha templom helyett ma velem tart egy sétára az erdőbe. - Sok kanyar és kitérő után egy erdei út elejére értünk, melyet

egy gesztenyés vett körül. Folyamatosan bukdácsoltam, mivel nem kiránduló cipő volt rajtam. A világ legtermészetesebb dolgának tűnt, amikor Ernesto megfogta a kezemet. Hosszasan sétáltunk szótlannul. A levegőben érezni lehetett az őszi illatát, a föld nedves volt, a fákon sok levél már sárgult, az átszűrődő fény különböző tónusokban játszott. A tisztás közepén egy hatalmas gesztenyét láttunk meg. Em-

lékezvén a gyűjteményemre, elindultam felé, előbb megsimogattam a kezemmel, majd arcomat is hozzá érintettem. Rögtön ezután Ernesto is mellétette a fejét. Amióta megismerkedtünk, még nem kerültünk ilyen közel egymáshoz.

A következő napon nem akartam látni őt. A barátság kezdett átalakulni valami mássá, amin gondolkodnom kellett. Már nem voltam kislány. Férjes asszonyként tudatában voltam az ehhez társuló felelősséggel. Ő is nő volt, csak éppen neki volt egy fia is. Egészen eddig a pillanatig előre láttam az életem hátralévő részét, beleértve az öregedést is. A felismerés, miszerint valami olyan történik velem, amivel nem számoltam, felkavart. Nem tudtam, hogyan kellene viselkednem. Az új dolgok elsőre megijesztenek, s ahhoz, hogy továbblépjünk, felül kell kerekednünk a vészjelzéseken. Így hirtelen arra gondoltam, - butaság az egész, életem legnagyobb butasága, azonnal el kell felejtenem mindent, azt a keveset legalábbis, ami történt. - A következő pillanatban azonban már azt mondtam magamban, hogy a legnagyobb butaság valójában az lenne, ha hagynám az egészet elveszni, mert kislány korom óta először történik, hogy újra érzem, élek. Minden vibrált körülöttem, bennem, képtelenségnek tűnt visszautasítani ezt az újszerű állapotot. Mindezen túl, természetesen gyanakodtam, mint minden nő gyanakszik arra, hogy a férfi csupán ki akar használni, talán csak játszadozni szeretne velem. Ilyen és hasonló gondolatok kavargtak a fejemben, miközben egyedül voltam abban a szomorú szállodai szobában.

Az éjjel nem tudtam elaludni egészen hajnali négyig, túlságosan is izgatott voltam. Másnap reggel viszont egyáltalán nem éreztem a fáradtságot, öltözködés közben énekeltem. Pár óra alatt csilapíthatatlan vágyat éreztem ahhoz, hogy éljek. Ottlétem tizedik napján hazaküldtem egy képeslapot Agustónak: A levegő tökéletes, az étel ehető, a legjobbakat reméljük..., írtam és egy forró öleléssel üdvözöltem.

Azon az éjszakán váratlanul rádöbentem valamire, arra, hogy a lelkünk és a testünk között szám-talan kicsi nyílás van, ahonnan, ha azok nyitottak, érzelmek jutnak át. Zárt állapotban éppen csak átszivárog valamicske rajtuk, s csak a szerelem képes széttárni mindet egyszerre, mint amikor a szél felcsapja az ablak szárnyait a viharban.

Porettoi tartózkodásom utolsó hetében mindig együtt voltunk, hosszú sétákat tettünk, s addig beszélgettünk, míg a torkunk ki nem száradt. Mennyire különböztek a beszélgetések, amiket Ernestóval folytattam, attól, amiket megszoktam Agustóval. Ernestóban minden az átérzésről, az odaadásról szólt, ő könnyedséggel képes volt a legnehezebb témákban is elmélyedni. Gyakran beszélgettünk Istenről, s arról, hogy az észlelhető valóságon túl több is létezik. Katona korában alkalma volt többször is a halál arcába nézni. Azokban a pillanatokban fogalmazódott meg benne, hogy létezik valami felsőbbrendű, ami nem a félelem, hanem a tudaton túlmutató tágabb dimenzió. - Nem követhetem a rítusokat - mondta, - Soha nem fogok egy kultikus helyre ellátogatni, tanításokban és más, hozzám hasonló halandók által kitalált történetekben hinni. - Egymás szájából vettük ki a szavakat, mindenről ugyanúgy gondolkodtunk, ugyanakkor mondtuk ki őket. Úgy tűnt, mintha nemcsak két hete, hanem évek óta ismernénk egymást.

Időnk egyre fogyott. Az utolsó éjszakákon nem aludtunk többet, mint egy-egy órát. Minimálisra csökkentettük azt az időt, ami ahhoz kellett, hogy valamicske energiával feltöltődjünk. Ernesto hitt az eleve elrendeltségben. - Minden férfi életében - mondta, - egyetlen nő van, akivel tökéletes egyiséget tud képezni, és minden nő életében egy férfi létezik, akivel teljessé válhat. - Megtalálni azonban azt az egyedülit, csak kevesek sorsa. Az összes többi az elégedetlenség állapotában kényszerül élni életét, szakadatlan hiányérzetben. - Hány találkozás lehet ilyen? - kérdezte a szoba sötétjében - egy minden tízezerből, egy egymillióból, vagy tíz egymillióból? - Egy, minden tízmillióból, inkább. Az összes többi csak próbálkozás, kémiai vonzódás, átmeneti megalkuvás, testi vagy karakterekhez való vonzódás, esetleg társadalmi megegyezés. Mindezeket figyelembe véve folyamatosan csak azt ismételtette - Mennyire szerencsések voltunk, igaz? Ki tudja, mi van mindemögött, ki tudja?

Az indulás napján, miközben a parányi állomáson a vonatra vártunk, magához ölelt, és a fülembe súgta: - Mi vajon melyik életben találkoztunk? - Nem tudom, talán többen is. - válaszoltam és sírni kezdtem. A táskám mélyén pedig ott rejtegettem a ferarai címét.

Az első, amire emlékszük: a szagok. Egy idegen városé, egy másik kultúráé. Ahogy kiszálltak a repülőből és beléptek a terminálba, megcsapta az addig soha nem érzett szagok egész kusza és felkavaró egyvelege.

Mindenknek és mindenkinek más szaga volt. Olyan, amelyet eddig még soha nem érzett. Nem is gondolta volna, hogy ennyi féle létezik.

Egyszerre voltak izgalmasak, szokatlanok és tetszetősek. Sőt voltak színes szagok is. Újak, ismeretlenek, titkokat rejtők.

Más szaga volt a levegőnek, az utcáknak, az embereknek, az autóknak, sőt még az épületeknek is.

Ez utóbbi biztos azért, mert a házmester minden reggel kisuvickolta a rézkilincset a bejárati ajtón. Nagyon korán csinálhatta, mert amikor reggel iskolába indult, már megcsúszott a keze a fényesre törölt kapun. Nagyon szerette ezt a csillogó szagot. Hozzá tartozott a reggeli induláshoz. Csakúgy, mint az épület folyosóin megrekedt étellek. Nem káposztáé vagy pörkölté, mint otthon, még csak nem is rántott húsé, hanem különleges, számára ismeretlen ételek estéről ott felejtődött emlékei.

Az utcáknak itt utcaseprő, házmester és víz szaga volt. Ők már hajnalban tisztogatták a járdákat, hogy eltüntessék az esti kutyasétáltatás nyomait, hetente kétszer pedig édeskés fertőtlenítő szag úszott az elhaladó kukásautó mögött.

De a legjobb, a hajnali derengésben a boulangerie-é volt. A frissen sült croissant-oké, tömény vaj és forró kemence.

Nagyon ritkán, az anyja is vett nekik ilyen süteményt, de nekik többnyire a szupermarket előre süttött dobozos croissant-jai maradtak. Néha csalt egy kicsit, és felmelegítette őket a sütőben. Majdnem olyanok voltak, mint a boulangerie-ben készültek, de csak majdnem.

Más szaga volt a busznak, az utasoknak, és más az iskolának is.

Otthon fásult és sietős, itt inkább kissé álmos, de optimista.

Az iskoláé félelmet keltő volt, de másképp, mint otthon. Itt még a névtelenség is hozzájárult a kellemetlen érzéshez.

Az iskolatársainak is más szaga volt, mint az otthoniaknak. Azoké ismerős volt, ezeké idegen. Egy jó darabig nem is tudta eldönteni, tetszik-e neki ez a szag egyáltalán. Lehet, hogy az ittenieknek meg az övé lehetett ismeretlen, mert gyanakodva tekintettek rá. Persze idővel a különböző szagok elkeveredtek egymással és már nem érezte magát ide-

gennek, csak akkor, ha olyan szavakat használtak, amiket nem ismert.

A legösszetettebb szaga a metróknak volt. Egyes állomásoknak is megvolt a sajátjuk. Például az előkelő XVI kerületi Passy megálló elegáns, parfümös, de távolságtartó volt. A Sacré Coeur környékén a metróa színes, fűszeres, szinte állatias. A Les Halles megálló veszély és cannabis, a Saint Michel-i könyv, bor- és étteremszagot árasztott. A Louvre állomáson a terpentín és a nagyvilág itt tolongó turistáinak szaga keveredett.

De megvolt a szaga a napoknak is. A legunalmasabb a hétfőé és a keddeé volt, a szerdának semleges, de a csütörtökében már volt valami izgató. A pénteknek bacardi-narancs szaga volt, amelybe cigaretta és egy ismeretlen édeskés, émelyítő füst keveredett. A szombat délutánnak pedig egy új, férfias parfüm adta meg a szagát, amely megváltoztatta az övét is. Neki magának is új, számára addig ismeretlen szaga lett. Izgató és érzéki, melyet nem is annyira ő, hanem a környezete

érezte meg.

A vasárnap aztán erdő vagy tenger szagot hozott, de volt olyan is, hogy csak régi otthon is megszokott ételekét.

Ahogy telt az idő, voltak szagok, amiket már nem érezte meg többé. Természetessé váltak. Hozzá tartoztak a helyekhez, az emberekhez, a napokhoz. Megismerte és elfogadta őket, azonosult velük.

Megaranta, ha hazajöttek, az itthoni szagok tűntek ismeretlennek. Más szaga volt az ablakon beragyogó napsütésnek, az aszfaltos utcáknak, a boltoknak, a víznek és a rokonoknak is. Így aztán ősszel valamiféle boldog megnyugvással vette birtokba az új régi szagokat.

Évek múltán egy nap újra meg kellett szokni a régi itthoni szagokat. De ezek már nem voltak azonosak a korábbiakkal. Voltak, amelyek eltűntek, és jöttek hozzájuk újak.

Az első munkahely por és papír, olcsó kölni és zaftos pletyka szaga illetve valami egészen furcsa érzésé, a félelemé. A tiltott és ki nem mondott dolgok émelyítő szaga.

Majd egy nap a nagy ünnepek unalmába belopózt az izgalom, a verejték és az elfojtott indulatok szaga, a tüntetéseké és a gumibotozásoké. Ezrével égő gyertyák és fáklyák viasz és kátrány szaga, a határokon túlról érkező puszkaporé és vére. A nagy temetések frissen fölászott föld szaga, a sírokon hervadó koszorúké, összekeveredett a baleseti sebézet éter szagával, mely egy mindent elsöprő lázadó szerelem végnapjait jelentették számára.

HADI ADRIENNE

Szagok

Nem maradt más csak a főiskolai vizsgatételek tinta és papírszaga.

Aztán egy reggel arra ébredt más szaga van a levegőnek. Az emberek rég nem látott izgalmá és lelkesedése tavaszias szagokat csalogatott az éterbe. Mint az álmából most ébredező vad, aki gondosan tisztogatja bundáját, hogy készüljön a nagy találkozásra a napfényel. Olyan emberekkel került kapcsolatba, akik mind érezték és átérték ezt a szagot, belebújtak és fél éjszakákon át ennek a mámorában dolgoztak. Új ötletekkel, illusztrációkkal és szlogenekkel álltak elő, úgy érezték, az egész, kicsiny világuk megváltása mind az ő vállukon nyugszik. Lelkesek voltak, vadak és magabiztosak.

A szabad új élet ígéretének csábító szaga sokáig kísértte. Azt hitte mindig vele marad.

Egy idő után azonban már nem érezte. Rá kellett jöjjön, nem azért, mert annyira megszokta, hogy már fel sem tűnt neki, hanem azért, mert ez a szag

eltűnt. Elpárolgott. Csakúgy, mint a világmegváltó gondolatok és a csapat.

Kénytelen volt újra csak a saját kis világának szagait gyűjtögetni és raktározni. Bódultan merült el az esküvői csokor szagában, a frissen főzött vacsorákéban, de észre kellett vennie, hogy alattomosan egy olyan erős és átható szag kezdett terjedni, ami az ő életének is megváltoztatta a szagát.

Ez egy új és könnyörtelen világra, a pénz és érharcok szaga volt. Beleszivárgott az addig ismert dolgok szagába és elnyomta azokat. Mindegyiket kicsit meg is változtatta. Az ételekét, a ruhákét, a meghitt családi vagy baráti együttléteket, a munkahelyekét, az utcákét, az újságokét.

Döbbenet látta, hogy mind többen kerülnek hatása alá, sőt azonosultak vele.

Kénytelen kellett ő is beállt a sorba, de titkon abban reménykedett, hogy egyszer újra érezni fogja a levegőben azt a bizonyos, semmihez sem hasonlítható szagot, a reménykeltő megtisztulását.

Szép, modern konyhám van. Inox konyhagépek, vajszín felület, néhány diófa elemmel, középen a nagy munkapult fekete gránit bevonattal.

Minden álmom ez volt. Egy kis sziget a konyha közepén, ahol kényelmesen lehet a főzéshez előkészülni, tésztát gyúrni, gyerekekkel karácsonyi sütit sütni, bulikon büfé pultként használni. A bevonata szép fényes, néhez tisztítani.

Nem tárolok rajta semmit. Csak egy dolgot. Régi fémtálcán egy kopott pléhbögrét.

A pléhbögre, családi nevén csaknak, a nagymamámé volt. Ezzel mertük a vizet a tiszta vödörből a pohárba.

A temetés utáni kissé zavarodott hangulatban, mikor fél percre egyedül maradtam a konyhában, leemeltem az edényszárítóról. Nem volt tudatos, csak egy önkéntelen mozdulat. Szükségem volt valamire, ami megfoghatóvá tette az elmúlt időt. Egy tárgyra. Körbefogtam két tenyeremmel. De szólítottak, nem volt több idő a merengésre.

A pléhbögre most itt áll a gránit konyhapulton. Emlékeztet és őriz.

Őrzi a régi nyarak emlékét. A nyarakét, melyek sohasem akartak véget érni. Benne van minden.

Benne vannak az unokatestvérek, az indiánosdi, a bujkálás az istálló padlásán, amiért aztán bünte-

tés járt. Hiába állítottuk, hogy nem másztunk fel. A külső létra mellett, a falon éktelenkedő koszos lábnyom elárult bennünket. A tollaslabdaütővel játszott meccsek sötétedésig. A vadalma fa, mely hetekre repülőgéppé változott, ahova felvittük a frissen sült fánkot is. Mi lányok csak másodpilóták lehettünk, mindig a fiúk voltak a kapitányok.

Benne vannak az égigérő diófák, melyre a tiltás ellenére csakazértis felmásztunk. Elcsentük a tyúklétrát, hogy elérjük a legalacsonyabb ágakat, majd onnan kapaszkodunk fel. Egyszer aztán olyan magasra, hogy lemászni csak hosszú kétségbeesett sírás és kínlódás

után sikerült. Nagymama szerencsére nem hallhatta a kiabálást, kapálni volt az Úrszegin.

Eltelt vagy tíz év mire elmeséltük a kalandot.

A bögre őrzi még a frissen szedett málna illatát is. Igazi kerti málnáét. Apró szemű, mézédés. Pedig mennyire nem örültünk, mikor elhangzott a parancsszó, indulás málnát szedni, mert jönnek permetezni az almafákat.

És itt van a friss víz illata. A vizet a kerek kút-ról kellett hozni bádog kannákban. Majd bele kellett tölteni a tiszta vederbe. Utána onnan mertünk a csanakkal a pohárba, ha megszomjajztunk. Istenem, milyen messzinek tűnt az a kút. Azt hittük, soha nem járjuk meg az utat.

HADI ADRIENNE

Pléhbögre

Benne van még az eperfa a magtár előtt, ahonnan csemegézni lehetett az édes, fekete eperszemeket. Ezért, sokat mérgelődött nagymama. Tiszteességes, jól nevelt gyerek nem eprézik az utcai fáról. És egyébként is, a foltja kimoshatatlan a ruhánkból.

Itt áll a pléhbögre. Pereme elkeskenyedett a sok használattól, itt-ott behorpadt. Megette az idő.

Az unokatestvérekkel ma is összejövünk.

A múltkor kezünkbe akadt egy kép. Egymás mellett, sorban állunk a ház oldalában. Hunyorgunk a szemünkbe sütő naptól. Apám kedvenc beállítása

ez, az obligát fotó nyár végén haza indulás előtt. Sorban állunk egymás mellett, alig tudjuk visszafojtani a nevetést. A képen, mint mindig most sem látszik a lábfejünk. Mintha elvágták volna.

Nézzük a fotót majd egymást. Elkezdünk nevetni. A többi családtag, férjek, feleségek, gyerekeink nem értik. Mi meg csak nevetünk tovább. Talán egy könnycseppünk is kicsordulna, ha nem restelnénk. Régi nyarak, megszépültök az emlékeinkben.

Mi is őrzünk Benneteket, akárcsak a pléhbögre a koccanást a tiszta veder oldalán.

Elegem volt már a tömegből, úrrá lett rajtam az ingerültség. Pedig a kollektív karácsonyi tülekedés, a nagy roham még hátra van! Ilyenkor az egyik tábor tömött pénztárcával veti bele magát az esze ment népi játékba, míg egy másik tábor ugyanekkor vehemenciával igyekszik megszabadítani az előbbieket ama bizonyos tömött bukszától.

Ez van. Tudjuk, tudomásul vesszük, megpróbálunk együtt élni a mindennapi bűnözéssel. Ám nemcsak a szarkák szaporodnak el ilyenkor a bevásárló központok környékén, de a kéregetők, a koldusok is. És persze, hogy hallottunk már a koldusmaffiáról, akik aztán elveszik a kéregetőktől a pénzt, alig hagyva náluk pár fillért. A merészebb mendemonda szerint az is előfordul, hogy tehetős, ám rafinált üzletemberek öltének magukra koldusgúnyát, s pár óra leforgása alatt megkeresik adózatlanul tetemes jövedelmüket. Lehet, hogy így van, nem tudom. Mindenesetre nem szoktam az utcán adakozni, s csak nagy ritkán van emiatt lelki-furdalásom.

Most éppen, csomagjaimra vigyázva, haladok a kijárat felé. Rafinált marketing-fogásként a bejáratához közel fölállítottak egy, csupa nyalánkságot kínáló bodegát, ami mindkét irányból megkísérti a gyanútlan halandót. Persze, hogy én sem tudok ellenállni egy csillogó, színes papírba csomagolt különleges csokoládénak, szóval megveszem. Arra gondolok, talán már a metróban megkóstolom, nem fogom megállni hazáig.

Végre kilépek a bevásárlóközpontból, az aluljáróban megyek tovább. Nagy a zaj, köhécselnek, kiabálnak az emberek, valahol tangóharmonika szól, és folyamatosan áramlik a nép.

És ebben a kavalkádban meglátom a Lányt! Nem lehet több húsz évesnél, szinte gyerek még. Hosszú barna haja hátul egy copfba van összefogva. Keze az ölében hever mozdulatlanul, kis tányérkát tart. Nincs útjában az emberáradatnak, mert tolókoksiját valaki gondosan a fal mellé húzta. Sőt, a tömeg önkéntelenül is elkerüli, hagynak előtte szabad teret. Látványa mágnesként tart fogva. Ruhája ren-

dezett, bár igen szerény. Csak ül ott egymagában, a vékonyka nadrág szára csenevész lábakat sejtet, cipői egymás felé fordulnak, mint egy rosszul beállított porcelánbabának. Természetes, hogy részvétet kelt. Pedig láttam már ennél nagyobb nyomorúságot, kitakart sebeket vagy síró csecsemőt magához ölelő anyát. Koldultak ők is, és valamennyit szántam, de ilyen erősen szíven nem ütött még kéregető látványa.

Talán azért, mert nem is kéreget. Tartja a tányérkáját, de mintha maga se tudna róla. A sötét hajjal keretezett sápadt arc rezignáltan fordul a tömeg felé, de nem látja azt. Pedig nyitva a szeme, les maga elé, de nincs fénye a tekintetének. Még csak nem is pislog. Lélegzik, de mégsem él. Olyan ez a test ebben a pillanatban, mint akit magára hagytak. Eltávozott belőle az, aki kényszerűen benne él. Fogalmam sincs, mióta ülhet

ott a fal mellett. Lehet, hogy már órák óta, és lehet, hogy még órák telnek el addig, amíg érte jön valaki. Tehetetlen a helyzettel szemben, sorsának jobbra fordulását e nyüzsgő idegen tömegben senkitől nem reméli.

Egyetlen dolgot tehet csupán: kilép önmagából, elhagyja ezt a reménytelenséget és kiszolgáltatottságot. Talán bent jár épp a legfényesebb üzletben, drága ruhát próbál vagy túsarkú cipőt. Esetleg ül egy étteremben, és ráksalátát meg parfét kóstol, amit eddig csak hallomásból ismert. De az is lehet, hogy tengerpartra képzeletben magát, és valósággal érzi a bokáján a hús habok érintését. Meglehet, napsütötte mezőn sétál, virágot szed, és magabiztos lábakon nekiiramodik a messzeségnek.

Nem tudom kitalálni, merre járhat. Rezzenéstelel arcából, maga elé meredő nézéséből nem olvasom ki, hová is menekült. Ha festő, vagy szobrász lennék, tudnám, hogy megtaláltam a reményvesztettség hiteles modelljét. De mert csak köznapi emberként vagyok együtt érző, és mert képtelen vagyok csak úgy elmenni mellőle, hát hirtelen ötlettel kezébe adom az imént vásárolt csokoládét, visszarángatva őt ezzel a földi nyomorúságba. Nézi, mit kapott, bontogatja róla a csillogó papírt.

KARÁCSONY ILDIKÓ

Menekülés

Néha azt gondolom, néha csak sejtem, néha biztosan tudom, jobb volna máshol, máshogy, valami más, másokkal, máskor...

Bárcsak itt hagyhatnám, csak egy percre, egy szóra, csak egy gondolatnyi távolságra, ami él, de élni nem hagy. Ha lehetnék talán én is más...

Álmomban a holmim már bőröndökben várja a taxit a ház elé...

Mielőtt a kulcs a jelen minden gondját maga mögött hagyva utoljára fordul a rozsdás zárban, elbúcsúzom a konyhától, ami oly sokszor kínált az első álmos kávéval, az erkélytől, ahol átvirrasztott éjjelek után a hajnalt vártam, ahol egyedül hallgattam a környék madarainak még hamiskás reggeli énekét. A taxim türelmetlen dudával zavarja búcsúmat... Hosszan figyelem a bejárati ajtót, amit mindennél jobban szerettem téli, fagyos estéken az otthon melegére rányitni...

A taxim ismerős utcákon és tereken át visz a rég várt, új életemet köszöntő reggelbe... S ahogy mindig, most is kinevetem annak a háznak mulatságosan tarka színeit, az a kanyar még utoljára is épp olyan éles, s a keresztutcák éppúgy követik egymást, s intenek búcsút sorra, mint máskor, munkába menet. Talán hiányozni fog megszokott sorrendjük, s a fagyizó a sarokról, de már más vár rám, máshol...

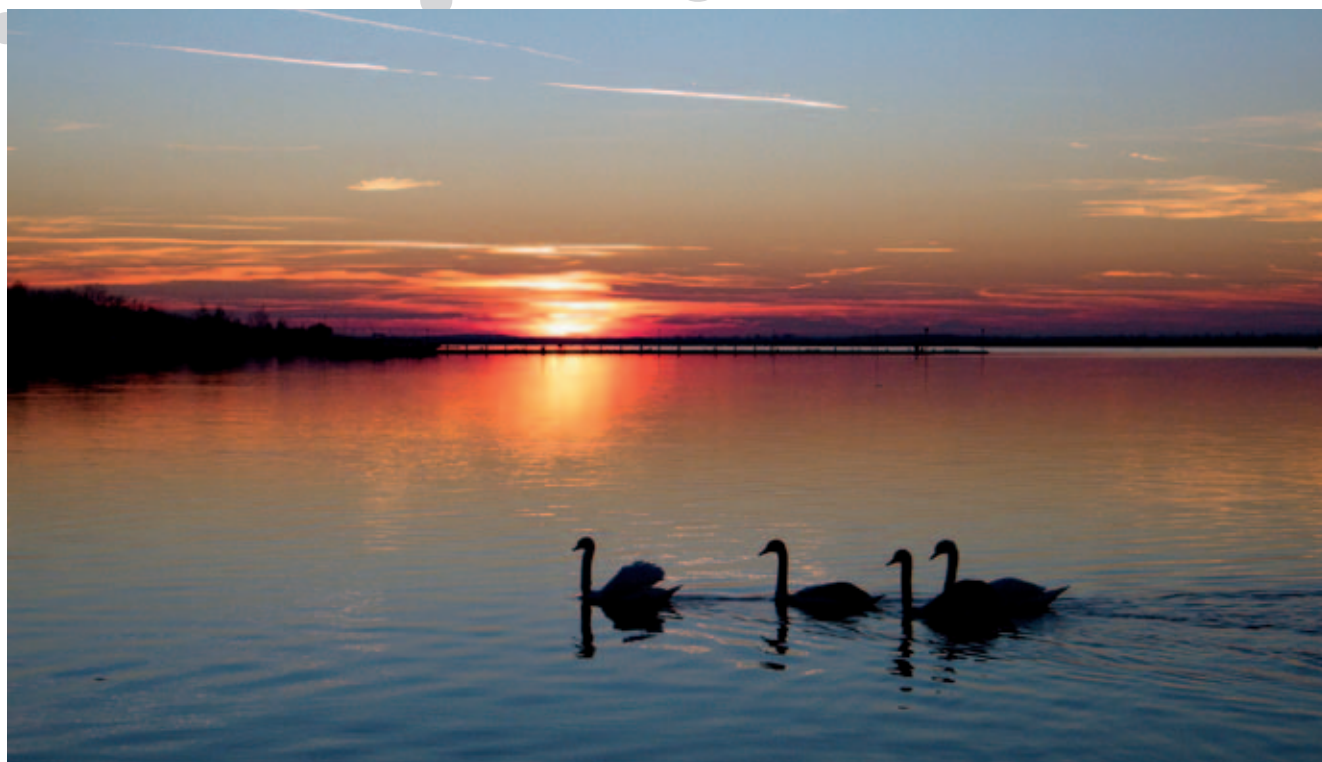
A reptéren ott vagytok mind, hogy szomorú szemtanúi legyetek új utam első lépteinek. Ti, kik születésem óta aggódtok értem, Ti, kikkel együtt voltunk először szerelmesek, Ti, kik szemembe könnyet csaltatok, Ti, kik egy mosollyal letöröltétek azt, Ti, kik tanítottatok valamire, s Ti, kik csupán kitartóan üdögéltetek mellettem magányos szombat estéken át. Zsebembe búcsúajándékot, szívembe az elválás bánatát csempészitek. S mire az utolsó öleléshez érek, már kellemetlenül szorít az érzés, mit rátok nézve érzek. És félek.

Eszembe jut a fecske, aki kétségbeesve köröz a múlt nyáron elhagyott ereszkörül, mikor a tél után visszatér, s rég levert fészkeinek csak hűlt helye várja. Minden tavasszal új fészket épít, otthona igazán sose lesz. Mégis elrepül minden nyár után. Talán csak szárnya viszi, nem a szíve. Talán, ha nem tudna repülni, megtanulná átvészelni a telet.

Reggel hosszan szorongatom az első álmos kávévém. Élvezem, ahogy az ismerős bögre melegével fogja kezemet. Úton az erkély felé üzenet vár a rögzítőn, „Szia Csajszi! Este a szokásos?” - kérdi mosolygós hangon a legédesebb. A hajnal illata sejtről-sejtre jár át, az első madár újra a szombatnak énekel. A bőröndök üresen bújnak a sarokban, s lassan belepi őket a por, amit az utolsó fecskék vertek fel az erkély előtt. Már tudom, a madárdal csak itt szól ilyen szépen. Maradni kéne.

BENKŐ ESZTER

Fecske tél előtt

A „B”-vel való találkozás nem kuriózum, nem mágiát idéző misztikum, nem adámulatra okot, s még csak nem is különleges alkalom. A sajtó nem szalad össze, s a híradó sem jelentkezik drámai s azonnali megdöbbenést sürgető külön kiadással. „B” közelébe kerülni nem kiváltság, nem kíván kiemelkedő képességet, különös szerencsét, varázslatos véletlent. A természetesség ízetlen, észrevétlen zamatával a szánkban történik meg velünk percről-perce. Hiánya elképzelhetetlen, jelenléte s a kapcsolat vele, mint sziklába kövesedett ezeréves csigaház, elválaszthatatlan kelléke, kikerülhetetlen rutinja mindennapjainknak.

Ezúttal is úgy találkozunk, mint általában, szimbiozusra ítélt mivoltunkban, mégis másképp. Most különös gonddal figyelem őt, alakja gondolkodtat. Egyenes háta gerinces jellemének emlékét üzeni a múltnak, míg a jövőt egészen a törzse alján kerekedő, tekintélyre éhes pocakja köszönti. Lám, hogy megfér egymás mellett a meghajlást nem tűrő szigorú egyenesség, s a kerekedő formákkal göndör kacajt idéző bohóság.

„B”-t nem kell szóra bírni, az arcképét sejtető csendélet is beszédes díszje volna a falnak, lénye, jelene, jövője s múltja a szó. A cseperedő kis „b”-t pólya helyett szavak ringatták, szavak ölelő karjában barátkozik a nagyok világával, s szavak ígéréteiben rejlik nyugalmat adó halhatatlan jövőképe is.

Mediterrán származása, ógörög őseinek emléke már rég a feledés martalékává lett, pedig „B” élete elképzelhetetlen, s léte értelmetlen 41 édestestvére nélkül. Ő maga hamar érkezett, rögtön az első után, s a második hely - azóta is - mint enyvvel felnyalt bélyeg, úgy kíséri életét. Az ezüstérem fénye csak

látszólag öröm és mámor, „B” tudja, s érzi, hogy a napon, ha forgatod, csak az arany csillog igazán. A második örök vesztes bánata s a csalódottság fanyar íze keseríti édeset óhajtó, kerekded pocakját nap, mint nap.

Holott büszkeség és méltóság kövezhetné délutáni sétáját A-ból B-be, s emelt fővel tekinthetne a hosszan kígyózó várakozókra háta mögé, sorban állva az ABC-ben. Hiszen mivé lenne az emberiség, életünk és vérünk egy csoportja „B” nélkül?! Miként őriznénk vitaminnal felfegyverzett egészségünk „B”-t nélkülözve?! Mi értelme lenne az A próbának, ha nincsen B? Hová járna okosodni az a sok kis cserfes 6 éves, aki már nem fért be az 1.a osztályba? Vajon mit szólnának a belgák, ha egyszeriben elvesztenék dédelgetett fenségjelüket, a „B”-t, s Európa fővárosa, Brüsszel a Rüsszel nevet viselné?! Vajon éppoly álomszép volna-e „B” nélkül Arbados és Ali? Mi lenne az áruházak polcain az „A” rizzsel „B” nélküli csendes magányban? Mivé lenne egy focimeccs a futball druk-

BENKŐ ESZTER

Bé

kerek krémje, a B-közép eleven léte nélkül? S mi nek lenne nagyon is ki a négy kereke, ha nem épp a Mercedes B-osztálynak?! Lehetnének-e egyáltalán igazán boldogok valaha, „B” nélkül?

Hiányozna, ha nem volna. Szelleme ott van mindenben, a borban, a Balatonban, egy újszülött babában, egy csinos barnában, a hátsó udvari baromfiban, a bárány bégetésben, egy bukott balfékben, egy baráti beszélgetésben, a baloldalon s a jobban.

Más volna az élet „B” nélkül. Hiába kínálják helyette hivalkodó formás külsejüket A, C, D, G, T vagy éppen Z...

„B” csak egy van!

KARÁCSONY ILDIKÓ

Üzenetek a múltból

„Hát akkor a ma estét a telefonomra áldozom.”- születik meg benne az elhatározás, miközben fázósan összehúzza magán a kabátot, és megszaporrázza lépteit a villamosmegálló felé. Az előző szerelvény nemrég mehetett el, alig két-három ember várakozik csak a hidegben. „Ki hitte volna, hogy eddig jutok ezzel a kis nem kívánt szerkezettel!”- gondolta, miközben megjelenik előtte akkori főnöke szigorú arca. „De igen is szükség van rá, vidd magaddal, mindig legyen nálad, hogy bárhol, bár mikor elérhető legyél!” - még a hanghordozása is a fülében cseng, és emlékszik, milyen sértve érezte magát, amiért a mobil révén a munkahely betüremkedik majd a privát szférájába is. „A fene ette volna meg!” - gondolta akkor. Mára viszont akkorát fordult a világ, hogy még! A kis kütyü annyira hozánőtt, hogy előbb lépne ki a lakásból papucsban vagy pénztárca híján, mint a maroktelefon nélkül. Hiába, na, biztonságérzetet ad, bármi történjék is.

Ezért kaptak tőle ilyen készüléket a már idős felmenők is, akik persze képtelenek voltak megtanulni a használatát, de ez már más lapra tartozik. A családban a mai napig emlegetik a drága emlékű nagypapa kívánságát, aki egyszer azzal a meglepő ötlettel állt elő: Fiam, nekem olyan telefon kell, amin nagyok a számok - tudod, alig látok - és aminek az ablak csücskében nincs az a kis boríték, mert azal végképp nem tudok mit kezdeni! Egyszerűen nem tudta elolvasni az üzeneteit. A felbukkanó emlék hatására, még a hideg ellenére is fülig érő szájjal száll fel a villamosra, körül is néz, észrevette-e valaki a környezetében ezt a hirtelen támadt jókedvet. De semmi figyelem nem mutatkozik irányába, mindenki fázósan bújik a kabátgallér meg saját gondolatai mögé.

Így tesz hát ő is, tervezi a telefonnal való bíbelődéssel terhelt estét. Két-három napja kapja a rendszerüzeneteket, hogy a memória megtelt, a készülék több új üzenet fogadására nem képes. Nincs mit tenni, át kell nézni a már mentett üzenetek regimentjét, szelektálni és törölni kell, nincs mese. Sok kedve nincs a dologhoz, mert bár nem szokta nézegetni az elmentett sms-eket (sem), rémlik, hogy a többségükhöz megélt, de elfáradt, majdhogynem

halott érzelmek társulnak, s kinek van kedve halott érzelmekkel tölteni az estét. Ilyen „nem szeretem” program esetén szokott váratlanul kedvet kapni mondjuk az ablaktisztításhoz, vagy a polcokon sorjázó könyvrengeteg portalanításához, meg egyéb hasznos, ám normális esetben teljesen érdektelen házimunka elvégzéséhez.

De a mai nem normális eset, ezért van esély rá, hogy mondjuk, elkezdi lefejtetni a tavaly kötött, ám hordhatatlanul nagy pulóvert, vagy kipakolja a konyhaszekrényt, mert milyen dolog már, hogy egy hónapja ki se törölgette az alját! Egyszerűen nagy a kísértés minden irányból, de erősnek kell lenni, a feladat tovább nem halasztható, helyet kell csinálni a telefonban!

Azért előtte még betér a sarki kis közértbe, és erősítésül vesz egy üveg jófajta vörösbort.

Otthon a szokásos csend fogadja, a szokásos jó meleg, a szokásos rend, amit reggel hagyott maga után. Ugyan ki csinált volna rendetlenséget, még egy kutya vagy macska sincs mellette, aki szerezhethetné némi meglepetést, mikor benyit az ajtón. Azt mondják a gyerekei, hogy lelketlenség lenne egy állatot magára hagyni egész napra a lakásban, meg az unokáknak sincs szükségük macskaszőrre vagy kutyaharapásra. Na hiszen! Akkor sem jöhetnének hozzá ritkábban, ha valami fenevadat venne maga mellé, de azért elfogadta az érvelésüket, s maradt magányos ezen a negyven négyzetméteren. „Nem kellett volna, hogy így legyen, de te Kedvesem, TE döntöttél arról, hogy magamra hagysz. Három éve már, jut eszedbe? Én azóta is veled beszélgetek...”

Kinyitja a bort, a szekrényből nem is poharat, de talpas kelyhet vesz elő - adjuk meg a módját! - tálcára teszi, kézbe veszi a telefonját, azzal bevonul a szobába, elhelyezkedik kedvenc foteljában és hozzálát az sms-ek olvasásához. Szóval: az aktuális üzenetek közül biztos, hogy mentenie kell a legutolsó kártyás vásárlás üzenetét, mert hiszen tudnia kell, hogyan is áll a számlája. „Elsőrendű az anyagi biztonság - hallja az anyja hangját - pláne annak, aki egyedülálló és csak magára számíthat!” Alig érhető tetten ebben a kijelentésben a rejtőző szemrehányás, de azért az ő kifinomult recepto-

MOBILVILÁG

rai pontosan veszik az adást. Tudja, hogy szülei a mai napig nem bocsátották meg neki, hogy képes volt elválni attól, aki aztán tényleg és minden ízlés szerint is egy jó parti volt. „Biztosan, csak nem nekem!”- gondolja, s kortyint egyet a poharából. A savanykás íz jó időre megül a nyelvén, betölti az egész szájuagot, a gyomrából pedig kellemes melegséget sugároz szerteszét. Pillanatra lehunyja a szemét, felidézi a több éve történt utolsó eseményt, mikor a válás kimondása után csak álltak egymással szemben a bíróság folyosóján, már harag sem volt benne a másik iránt, se gyűlölet, csak a megkönnyebbülés, hogy visszakapta az életét.

Akkor jól jött a magány, a csend körülötte, s ő ki is egyezett volna így végleg a Sorssal. Rendben lévőnek érezte, hiszen mindent megkapott már, legutóbb a teljes békét és nyugalmat. De életébe egy szürke délutánon berobbant egykori szerelme, s egy ártatlannak tűnő „Szia! Hogy vagy? Találkozunk?”-kérdéssel akkora hullámokat kavart, hogy ő majd beleveszett a felkorbácsolt érzelmekbe. „No, azért ne ragadtassuk el túlságosan magunkat!”- köszörüli meg érces torkát, miközben újabb cigarettára gyújt. Mélyre szívja a füstöt, s rendre-sorra kinyitja és olvassa újra az akkoriban született sms-eket.

Hogy miért is mentette el őket? Különösebben nem gondolkodott ezen, épp csak elképzelni sem tudta, hogy a TŐLE érkező életjeleket egy laza mozdulattal a feledésbe taszítsa. Valahogy az volt természetes, hogy megőriz mindent, amit tőle kap. Ezért van meg még mindig a két mozijegy, meg a Hundertwasser-kiállításra szóló belépők, az állatkerti Pálmaház presszójában kifizetett számla... „Fizetek főúr, volt egy feketém...”- dúdolja magában, közben egy lapon tartalmuk szerint rendszerezni próbálja a három éves üzeneteket.

Több rubrikás táblázatot rajzol, s a megfelelő helyekre behúzza a strigulát. Mozdulatai céltudatosak, ritmikusak: pohárért nyúl és kortyol, telefon fölé hajol és gombot nyom, papíron vonalat húz, cigarettából szív és füstöt kifúj... Így telik el majd' egy óra. Mikor a végére ér, szemügyre veszi a listát: van összesen 100 mentett üzenet. Ezekből kettő a kislány unokák születéséről szól, a kislány érkezéséről csak azért nincs híradás, mert akkor épp a helyszínen volt. Továbbá van egy üzenet a folyószámla aktuális egyenlegéről, van egy webcím és egy hozzá tartozó jelszó. Ennyi.

A fennmaradó 96 sms mind egy félbe szakadt szerelem tartozéka. Műfajuk szerint vannak Jó reggelt! üzenetek, előbbi mintára Szép álmokat! tartalmúak. A Hiányzol! típusúból van a legtöbb, és van néhány filozofikus, sehová be nem sorolható. Hangulatát tekintve mind felemelő, a figyelem, a vágyódás, a másik utáni sóvárgás süt belőlük, az öröm a közelgő találkozás okán, vagy a derű és humor egy-egy kibicsaklott tett vagy mondat miatt. „Istenem, milyen vidám csapat voltunk! Szinte végignevettük azt a pár hónapot, amíg hittük a közös jövőt!” Csupán egyetlen sms szomorú, a legutolsó. „Nincs harag bennem, elengedtelek!” - szólta az övé, és megvan a rá adott válasz is: „Isten Veled!”

Csak áll az ablak előtt, az asztali lámpa épp csak félhomályt teremt. Még jól kivethető, ahogy az utcán emberek sietnek a dolguk után, kik párban, ki magányosan. Leszegett fejjel görgeti mindegyik a maga mókuskerekét.

Túl sok ez így mára. Túl sok helyet foglal el a múlt, nincs tere a jövőnek, ha van jövő egyáltalán. Visszaül a fotelba telefonnal a kezében, ujjai a nyomógombokon, míg meg nem jelenik a felajánlott lehetőség a képernyőn: Töröl?

HADI ADRIENNE

Mobilmánia

En még abba a generációba tartozom, amelyik úgy nőtt föl, hogy nem volt biztonsági gyerekülése az autóban, gyermekfilm csatornája, számítógépe, Nintendója, iskolai sí szünete, évenkénti külföldi nyaralása. Amelyik tanítás után egyedül baktatott haza, kulccsal a nyakában, magának melegítette az ebédet, és ha sérelem érte az iskolában, a szülője nem rohant panaszra az igazgatóhoz, hanem arra tanította, hogy a tanárnak akkor is igaza van, ha nincs.

Mi még nem kommunikáltunk egymással, hanem találkoztunk és beszélgettünk, vagy levelet írtunk és könyvet, újságot olvastunk. A telefon egyet jelentett a szülők munkahelyével vagy az iskola titkársággal.

Otthon hosszas kérvényezésre lett csak ikertelefonunk, és Zsuzsa néniével, az ikerrel, mindig betartottuk, hogy túl hosszú ideig egyikünk se foglalja a vonalat a másik elől.

Ikertelefon, a mai világban azt sem tudják mi az. Csakúgy, ahogy azt sem, milyen sorban állni esőben egy telefonfülke mellett, ha az ember lánya érzelmi életét fültanú nélkül akarja intézni. Azt, hogy volt egy telefonfülke a Deák téren, amiről fel lehetett hívni 2 forintért a külföldre szakadt rokonokat, nem tudom, hogy igaz volt-e vagy csak városi legenda, mert nekünk egyik rokonunk sem disszidált és nem volt kinek külföldre telefonálni.

Nehéz elképzelni az egy darab fekete kurblis telefont is a nagymama falujának postahivatalában, amely, csak délelőtt 10 és 12 között működött, amikor a postás Klárka bent volt az irodában. És ahonnan még így sem hívhattam fel a szüleimet Pesten, a munkahelyükön, mert a nagymama nem szerette, ha a köves út mellett bóklásztunk, és egyébként is málnát kellett szedni vagy kapálni az Úrszezin, nem pedig telefonálással tölteni a drága időt.

Úgy hangzik, mintha az özönvíz előtti korról beszélnék, pedig ezt kikérem magamnak, nem, nem volt ez még olyan régen. Csak egy kicsit régen. Pár éve. Mármint egy másik korban, amikor még nem kommunikáltunk, csak beszélgettünk. Mégis éppen annyit tudtunk egymásról és egymás gondolatairól, a családi és világi eseményekről, amennyit kellett.

Eleget. Az igazán fontos dolgokat soha nem felejtettük el. Ha meg mégis, akkor később elmentünk, meglátogattuk, elintéztük, elvittük, megírtuk és csak a legvégső esetben hívtuk fel.

Nekünk nem volt multiplex mozi, amerikai hamburger, csak az a magyar féle, a bucis, hajnali ketőtőkor a Moszkva téren, csalamádéval. És nem volt műköröm, szilikon mell és party drog. Még party sem, csak buli. De az minden hétvégén. És nem kellett hozzá más, csak lesétálni péntek este hatra az órához „a moszkvára” és megkérdezni a többi ott ácsorgót, hogy tudnak-e buli címet. Vagy egy haver haverjának a telefonszáma, amit az egyik éppen működő telefonfülkéből fel lehetett hívni.

Telefonfülke, ma már nincs is. Fokozatosan tűntek el a városképből. Először a régi sárgák, majd a felújított pirosak és legvégül a szürkék is. Leszoktunk a használatukról, mert a telefonok már maguktól is besétáltak a lakásunkba.

Aztán összemertek, a színük is megváltozott, eltűnt róluk a spirál zsinór. Elkezdtek helyettünk beszélni, ha nem voltunk a készülék közelében, sőt papírra írt üzenetet is továbbítottak.

Mi pedig mindeközben szépen befejeztük az iskolát, majd az egyetemet, és elkezdtünk dolgozni. Azt vettük csak észre, hogy egyre több a készülék körülöttünk. Már jutott mindenki asztalára, és a recepció lány sikítva könyörgött egy külön telefonkezelőért, mert nem bírta a hívásrohamot.

És miközben dolgoztunk, már nem látogattunk és nem írtunk olyan gyakran, mint azelőtt, hanem telefonáltunk. Ott volt a kezünk ügyében és sokkal könnyebb volt vele elintézni mindent. Kevesebb időbe került, mint elmenni, találkozni, feladni.

Az idővel pedig kezdtünk bajban lenni. Azelőtt volt idő mindenre. Most hirtelen elfogyott az idő. Késésben indultunk, rohanva ebédeltünk, és amikor dolgozni próbáltunk, nem lehetett, mert a telefon folyamatosan csörgött. Néhányunk rászokott arra, hogy hajnalban járt be dolgozni, addig, amíg a telefon még nem ébredt föl. Győzedelmes mosollyal üdvözöltük egymást kora reggel, hogy lám túljártunk a fekete kis készülék eszén.

Aztán egy nap szembejött velünk egy ember, az egyik kezében kis telefonkagylót tartott, a másikban pedig egy műanyag dobozt, amely leginkább egy kiszerelt autós magnóra emlékeztetett, és hangosan beszélt az utca közepén. Visszafordultunk, nem értettük, mi ez, de a hajnali mosoly lehervadt az arcunkról. A telefon bosszút állt. Nem volt hajlandó többé elengedni bennünket.

Eleinte nehéz volt őket cipelni és nem túl jól szóltak, a legtöbbször még le tudtuk őket rázni, de egyszer csak ezek a készülékek is elkezdtek összeszaporodni csakúgy, mint elődeik, és hihetetlen szaporodásnak indultak. Egyre többen, egyre kisebbek és könnyebbek lettek, hogy mindenki hordozhassa őket. És hogy ne legyenek túl unalmasak és egyformák, a legkülönbözőbb színeket és formákat kezdték felvenni. Igazi kis kedvencekké nőttek ki magukat. Annál is inkább, mert nem csak a formájuk változott, hanem egyre okosabbak is lettek. Jól kiismertek bennünket, jobban ismertek már minket, mint mi saját magunkat, elkezdtek velünk beszélgetni, üzenetet küldeni, játszani és szórakoztatni.

Társsá váltak, vagyis nélkülözhetetlenné. Mindenhol követnek bennünket. Az ágyba, a mellékhelyiségbe, a boltba, az iskolába, még a színházba is.

Jönnek velünk, csörögnek, zörögnek, nyávognak, nevetnek és zenélnek. Ontják a híreket a baráti körről, a családról, a világról. És küldenek fotókat és leveleket, színesen vibrálnak és figyelmeztetnek az ünnepekre. El sem tudjuk képzelni az életünket nélkülük. Fontosabbak, mint egyéb tárgyaink. Ha valami eltévelyedés folytán elhagynak bennünket, hihetetlenül szerencsétlennek és védtelennek érez-

zük magunkat. Azt hisszük, kimaradunk az élet fontos eseményeiből.

Személyiségekké váltak, sőt azonosultak személyiségünkkel. Vannak köztük átlagosak és különlegesek, szeszélyesek és megbízhatóak, menők és lúzerek, kezelhetők és majdnem irányíthatatlanok.

Időnként megkönyörülnek rajtunk, és valóban segítenek néhány váratlan dolgot elintézni.

Jelenlétükkel biztosítják számunkra a folyamatos elérhetőséget, segítségükkel a nap 24 órájában rendelkezésre tudunk állni, és részt vehetünk környezetünk életében. Ezáltal is erősítik a fontosság tudatunkat és megadják azt a jó érzést, hogy mi mindig mindenről tudunk, nekünk minden információ megvan.

Egy valamit azonban elrabolnak tőlünk, de ezt elég ritkán vesszük észre. Mégpedig a nyugodt időt. Nincs idő jóízűen enni, hétvégén sokáig aludni, estenként a gyerekekkel beszélgetni, egy filmet végignézni, egy jó könyvben elmerülni, baráti vagy üzleti megbeszélést zavartalanul lefolytatni.

Mert rafináltak ám. Ha észreveszik, hogy nem figyelünk rájuk, rögtön hangoskodni kezdenek, akárhol is vagyunk, akármit is csinálunk. Ilyenkor egy határozott mozdulattal el tudnánk hallgattatni őket, de ezzel az erőszakos megnyilvánulással saját fontosság tudatunkat is csorbítanánk, ezért kevesen alkalmazzuk. Vannak néhányan, akik bizonyos nevelési elvekre célozva egyfajta telefonos viselkedési kódexet szeretnének bevezetni. Erről, mint a nevelési kérdésekről általában, megoszlanak a vélemények. Most azonban be kell fejeznem, mert úgy hallom, csörög a kicsike.

BENKŐ ESZTER

Mese a mobilról és a lányról

Egyszer volt, hol nem volt, a helyi tarifával hívható körzeten túl, ahol a kedvezményes roaming díj dúl, élt egy király s annak három lánya. Az öreg már megette a forgótányéros kvarcgrillen sült kenyeret javát, így egyre fogyatkozó perceiben ultravékony notebookján fűzte egyetlen gondolatsorra végrendelete szomorú szavait. Három országa sorsáról a folyadékkristályos kijelzőn díszelgő folyamatábra és a felrajzolt döntésmátrix hosszas elemzése után sem tudott határozni, holott az analitikus számelmélet mai állása szerint lányainak fejenként épp egy-egy jutott volna. No de, attól, hogy Három a kislány, még nem egyformák, ahogy a három birodalom sem fest ugyanúgy. A legjobbat, a hidrogén meghajtású gyorsvasúttal és foszforeszkáló osztott pályás utakkal átszelt országát annak a gyermekének szánta, aki leginkább szereti őt. Videokonferencián vonta hát kérdőre a lányokat, legelőbb az elsőszülöttet:

Mondd, Édes lányom, miként szeretsz Te engem?

Mint fény a teret - mondta a lány, meghatottan pislogva a kamerába.

És Te, gyermekem, szereted-e az öreged? - faggatta a középsőt.

A folyó nem szereti jobban medrét, Édesapám - vallott - a kamera ellenfényétől kissé könnyezve - a második.

No és Te, kislányom? Mennyire szereted Apádat? - fordult a legifjabb csemetéhez a király.

Mint a mobilomat, Apám.

A király néhány percig levegő nélkül maradt a döbbenettől, maximális fokozatra kapcsolta a mobilklímát, hogy a dühtől vörösbe hajló fejét lehűtse, aztán feltekerte a hangerőt.

Fene a jó dolgot! Csupán ennyit jelentek Neked? Mégiscsak az anyád lánya vagy, Te, mihaszna! Mehetsz a mobiloddal kézen fogva, amerre látsz, ne is lássalak!

De apám! - magyarázkodott volna a legkisebb. Hiába!

Menj! Tűnj a szemem elől. A 307-es CC viszont itt marad. Hívhatsz a szeretett mobilodon taxit, te apaszomorító!

A lány apja parancsa szerint tett. 6*6-os taxit hívott, mert a hirtelen jött sokkhatás miatt elfe-

lejtette a megszokott fuvaros gyorshívószámát. Bízva abban, hogy apja hamarosan megenyhül, és a CC-t mégis elviheti, csak a legszükségesebbeket csomagolta be az útra. Érintőképernyős netbookja, 10 megapixeles digitális fényképezőgépe, egész Európát lefedő navigációs készüléke és hön szeretett mobilja könnyen elfért egy multifunkciós kiegészítő táskában. Mielőtt a taxi elindult, a hőszigetelt hátsó szélvédőn át még hosszan figyelte szobája ablakát. Szorító érzéssel a torkában gondolt az otthagyt nyolc gigabyte-os mp3 lejátszójára, és a projektorra, amihez a vetítővásznat - nem akárhol! - a királyi szervizben szabták méretre.

Lépjén oda neki! - szólt előre a sofőrnek. A turbo diesel zümmögése gyorsan maga mögött hagyta a királyi rezidenciát. Majd megbékél - mondotta magában a lány, és egyre azon töprengett, Roccobarocco kistáskájának mely rejtett zsebébe dughatta kincstári VISA kártyáját.

Örökkévalóságnak tűnt az út a következő SPA szállodáig, unalmában a bajt szülő mobiltelefonját fürkészték ujjai. Jó ötletnek tűnt, hogy „bocsi” MMS-t küldjön az apjának, a megfelelő hatás érdekében animált szívet is csatolt, de hiába várt az enyhet adó válaszra, csak nem csipogott a készülék. Miután megérkezett a hotelbe, a pezsgőfürdőben vigasztalódott, és kör-SMS-ben tájékoztatta a történekről az ismerős királyságok fiataljait, hiszen biztosan keresték már valamelyik közösségi oldalon. Hogy a bajban társra leljen, az otthoni vezetékes számára érkező hívásait átirányította a mobiljára, hangpostáján pedig új üdvözlő üzenetet állított be, melyben valóságghú effektekkel megerősítve bánatosan szipogott.

Az infrasauna, a gőzkabin, a sókamra és a lávaköves masszázs hamar érdektelenné váltak, lassan haladt előre az otthontól távol töltött idő. Oly hosszúak voltak a percek, hogy ha ezekért perkálna havidíjat, a kincstár minden vagyona sem lenne elég - gondolta a királylány. Igazolando, hogy „bizisten” szereti apját, a telefonos ügyfélszolgálaton előfizetett a Te+ÉN díjcsomagra, a csúcsidőben is ötven százalékos kezdeménnyel csörgethető hívószámként pedig a királyi mobil jelölte meg. Remélte, hogy a szolgáltató az öregnek is küld egy infoSMSt a meg-

rendelésről, vagy ha másként nem is, legalább a hó végi univerzális számlalevelén feltüntetik azt, és így az majd végre hisz neki. Hosszú hetek lettek a várakozásé, de a királyhoz rendelt realtone csengőhang nem csendült fel és a koronát ábrázoló animáció sem kezdett villogni a képernyőn, alatta a felirattal, „Apa hív”. A lánynak nem volt többé vigasza. Egy barátja a Hooligans Királynő című videoklipjének rendezői változatát küldte gyógyír gyanánt. Hasztalan! A lány tudta, már nem királyi sarj többé. A jólét is csak ad-

naptárbejegyzést és a szívének kedves beérkezett üzeneteket, szívesen időzött a pajzán MMS-eknél is, amiket gondosan őrzött, s legkedvesebb MP3 csengőhangjait is lejátszotta még egyszer, utoljára. A hívószámhoz kapcsolódó szolgáltatások mindegyikét lemondta. Hívószámkijelzés, hívásvárakoztatás, hívástartás, havidíj nélküli GPRS szolgáltatás, dallamcsengő, társkártya-lebeszélhetőség, akciós készülékváltás, postamester, családi és te+én díjcsomag, Ég Veletek! Elköszönt mindentől, amit az 50*120*10

mm-es istencsodája az elmúlt fél évben adhatott neki. A maroknyi elektronika kezdetben csendben, majd vészjósló pittyegéssel vette tudomásul sorsát. Merülni kezdett. Pitty - szólt diszkréten. Majd pitty, pitty. Négy ilyen rosszul sikerült madárutánzó hangjelzés egyenlő az elmúlással. Pitty, pitty, pitty. A királynő magához szorította elnémult társát. A búcsú után párnája alatt talált neki végső nyugalom helyet. Sosem volt még ennyire egyedül, mióta apja szélnek eresztette.

Egy reggelen aztán csoda történt. A szállodai vezetékes telefon divatjamúlt csörgése ébresztette a fiatal lányt.

- Őfelsége, a király küldött Önnek faxot, Kisasszony!

- Olvassa! Mire vár?!

Zavartan kezdett bele a portás.

- Édes Lányom! A mobilodon nem érlek el, a hangpostád

pedig csak szipog. Iwiwes barátaid súgták meg, hogy hol találjak, az interneten találtam a faxszámot. Rosszul vagyok, gyermekem, a hétvégén leestem a quadról. A nővéreidet hiába hívom, mióta új birtokukra költöztek, nem veszik fel a telefont. Kérlek, gyere haza. Bárcsak bekapcsolnád a mobilod, bárcsak hallhatnám a hangod, bárcsak beszélhetnénk... Már értelek, kislányom. Bocsáss meg! Várlak!

A királynő boldogan utazott régi otthona felé a négy kerék-meghajtású 6*6-os hátsó ülésén. Csomagjában ott lapult kimúlt mobilja, ami ha le nem merült volna, az én mesém is tovább tartott volna...

dig tart, míg el nem éri az éves limitet a VISA-n. Aztán talán libapásztornak áll...

Az önostorozás lassan berágta magát bőre alá, hinni kezdte, hogy nagy hibát követett el. Drasztikus módon akart vezekelni, hátha megbocsátást nyert. Úgy döntött, az enyészetre bízta mobiltelefonját, nem tölti fel az akkumulátort többé. A készakarva megidézett katasztrófában az utolsó szalmaszál reményét látta, talán megszánják az égiek. Könnyes szemmel mazsolázott az 1200 elmentett névjegy között, és azokra az emberekre gondolt, akikkel a telefonszámuk híján valószínűleg soha többé nem beszél majd. Átolvasott minden múlt és jövőbeni

MAJER AMANDA

Csing-ling

A busz nagyot fékez a végállomáson, álmosan engedi útjára néhány szédelő utasát. Fásultan vetem bele magam a szegfűszeg- és fahéjillatba, a téren minden készen áll a vevőkért folytatott harc utolsó nagy ütközetére. Most csak a hópelyhek könnyű játéka hoz életet a képbe, ám egy óra múlva életre kel majd a gépezet. Visszhangoznak lépteim, a vásártér izgatottan kong a roham előtti csendben. Egy üvegfüvő kabátujjába rejti ásító arcát, a forralt bort kavargató pultos elmélyülten cseveg telefonján. „Gyenge ez a szezon, kettőre otthon leszek” - vonja össze szemöldökét, és szórakozottan bámul a hóesésbe. Az aranydíszes portékák friss rendezettségükben várakoznak minden asztalon, a hatás mégis elmarad. Kiábrándultan fordulok egy csendes melékutcába. Karácsony...

A macskaköves sikátorban csupán egy kalandozásaiból hazafelé tartó szürke kandúr fogad. Kacéran farkaszemet néz velem, majd, mint aki méltónak talál rá, távolságtartó útitársamul szegődik a didergő reggelen. Szótlanul baktatunk a süppedős hótakaróban, elől én, s kissé lemaradva a macska. Lesve figyelem, egyre közelebb merészkedik, talán érzi rajtam a vásári illatok csábító maradványait. Jámboran hajolok le hozzá egy sarkon. Szemében villanó félelemmel iszkol el, ahogy megzörren a telefon kabátzsebemben. Csing-ling. Egy butácska, ám igazságtól terhes versike az ünnepi SMS-áradat magányos előhírnökeként köszönt: „A képeslap ősdi, új idők járnak, az üzenetek manapság az éterben szállnak: így kívánok én is boldog ünnepeket, sok boldogságot, erőt, szeretetet!”

Némán elsiratom a karácsonyok képeslapos nosztalgiját. Azt a meseszerűnek tetsző napot, amikor a család még kizárta a külvilági zajokat, és önmagát ünnepelte. Huszonegyedik a béke s boldogság napja volt, ki sem tettük a lábunkat otthonról, legfeljebb az éjféle misére. Rendszerint anyám neszezésére ébredtünk, ahogyan már kora reggel sürgőldött. Apám aznap mindig eltűnt, s gyakran egész nap nem láttuk. Minden évben meglepett minket egy csodálatos fával. Miként vásárolta, hol tárol-

hatta, mikor hozta haza, és hogyan díszítette fel? A válaszokat nem firtattuk, egyszerűen a varázslat kategóriájába soroltuk. Húgommal szerettük orrunkat a hideg ablaküvegre nyomni, miközben kint szakadt a hó. A leheletünk nyomán ott maradt foltra ujjunkkal titkos jeleket formáztunk. Cinkosan néztünk össze, és elosontunk szobánk rejtekébe. Egész álló nap festettünk, vágunk, ragasztottunk, fűztünk és kis leveleket írtunk minden ajándékhoz. Kapkodva magoltuk kedvenc verseinket, és próbáltuk el a szülőknek szánt ünnepi műsort. A karácsonyi vásár nálunk csak a filmekben létezett, vagy talán ott sem. Nem is nagyon vágytunk rá. Anyánk mindeközben húst szelt, mártást kavart, mézillatú sütemények tetejét szitálta porcukorral. Csomagolt, terített, díszített, gyertyát gyújtott és lemezt tett fel.

Megcsömörlötten törölöm az üzenetet, mintha ezzel máglyahalálra küldhetném az egész idegenszerű mobil korszakot. Magamra maradok ódzkodással, kínos kimaradni a virtuális kakofóniából. A metrón, a buszon, az utcán, a boltban, a fitnesztermekben, a színházakban, az éttermekben, az otthonokban... Városszerte gyakorlottan pattognak a sietős ujjak a parányi billentyűkön. Mindenki kötelességének érzi, hogy telefonkönyvének minden egyes lényeges és lényegtelen elemét megszólítsa, és figyelméről biztosítsa. Mindezt modern távirati stílusban. S ahogy régen a nők ünnepi gondoskodásának részét képezte a képeslapok beszerzése, fogalmazása és postázása, a köszöntés és kapcsolatápolás most is leginkább ránk, nőkre hárul. Ahogy általában az év 365 napján.

Ködbe vész a tollfosztó esték széna- és pehelyszagú melegsége, a körbegyült asszonyok kotnyeles történeteivel és anyáról lányra szálló falubeli regéivel. Nem várják már szívdobogva a hajadon leányok a vásár napját, amikor ropogós mendemondákkal térhetnek haza, s történeteik szájról-szájra röppenhetnek járásszerte. A piaci kofa már csak megkopott lelkesedéssel traktálja velős mondókájával a gazdasszonyt, nem súg össze a falu népe a piperkőc legény háta mögött. Ritkán jut idő a gereblyére támaszkodva átkiabálni a kerítésen,

és megvitatni a harmadik szomszéd csúfos vagy csodába illően szép esetét. Ám nem csak az élőbeszéd szegényedett el. Ahogy elavult a szekreter, a hosszúra nyúló, romantikus levelezések korszaka is bealkonyult, s lassan a posta is kiszerved.

A finom ujjak, amiket gondoskodni és ölelni terveztek, nem pihennek. A kezek régvolt szövőgéptől cserzett bőrkeményedései feláztak a mosóvízben, majd megszáradtak a papírmunkában. Mégis, örök feladatul serényen fonják a kapcsolatok finom hálóját, és bogozzák a dacos és haragvó csomókat. A nők régen és most, odaadóan vállalják a hírnök szerepét, mesélik a történeteiket, és színekkel, érzésekkel töltik fel az emberi közösségeket. A kapcsolatok istennői ők, békítenek és összehoznak, avagy befeketítenek, és civakodásra buzdítanak. Mindenkiről tudnak titkokat, és alkalomadtán egy odahajoló fülbe el is suttogják.

Ritkán marad tér és idő a mély gondolatok között megrágására, bár lehet, igény sincs rá. A naptárunk csordultig programokkal, ha nem lenne a távolsági kapcsolattartás és a közösségi oldalak ál-barátságai, fokozatosan tűnnének el az ismeretségek. S legkézenfekvőbb, suta pótlásként marad az SMS. A nők teret hódítanak, s kaméleonként alkalmazkodva most a virtuális világban rebegetetik arcuk előtt

legyezőiket. A társasági élet szövőnői maradnak az idők végezetéig, eszközöktől függetlenül. Még ha olyan férfias világban élnek is, amiben a közlés távirati stílussá tömörül, hallatják hangjukat. Mobillal felékszerezve vetik bele magukat a kapcsolatokba, s szerteszt szórják gondolataikat. Terjesztik az SMS-pletykákat, üzenik fájdalmukat és örömeiket, biztosítanak együttérzésükről, emlékeztetnek programokra, és tárják ki szívük. Az estéket betöltő meseáradat helyett néhány karakterben adják tovább a híreket, s csupán egy smiley-ba sűrítik érzelmeik mélységét.

Az SMS fokról fokra foglyul ejti a nyelvet, félig megemészte öklendezi vissza, s darabokra hasadnak a hosszúnak ítéltetett kifejezések. Aztán új szavakat szül magának, s azt pillanatok alatt közkinccsé adományozza. Kínos nem ismerni a legújabb fordulatokat, rövidítéseket, avagy nagy kezdőbetűket, ékezeteket használni. Különös mód, a kaotikusan elszórt karakterek mégis hasonlóan tisztán tükrözik írója stílusjegyeit, mint egykoron a levél. Legalább valamiféle írott kommunikációra ösztönzik az embert.

Talán felesleges az SMS-sortüzek elé vetnem magam. Talán egyszerűbb a megadás és a remény. Hozhat szépet is a kor fürge gyermeke. Némi csendet az eszeveszett futkosás szüneteiben...

CSERHALMI ZSUZSA

SMS

Riemelem zsebemből a kitagadott készüléket, és a pillanat hevében megbocsátom bűneit. Néhány kedves szóval viszonzom az érkezett jókívánságokat. Visszafordulok. Jó lenne meginni egy bögre forralt bort, és csevegni egyet azzal a pultossal. S esetleg valami apróságot is vehetnék a fa alá.

Szüleim nem mai emberek. A technika vívmányaival lassan ismerkednek. Amikor elterjedt a mobiltelefon, még hosszú idő eltelt, mire rá tudtuk beszélni őket, sokszor hasznos, szerelkezzenek föl egy ilyen modern, hordozható kis Bell-találmánnyal. Aztán hamar megszokták, hogy lehet szólni a vonatról,

hogy késnek, még ne induljon a fogadó bizottság, vagy hogy a bevásárló listáról lemaradt a tárkony, ne kelljen újra nekivágni az útnak, hálásak voltak, hogy hívhatók, és hívni tudnak.

Az üzenetek világába jóval később léptek be. Sokat utazik az egész család, ilyenkor a legpraktikusabb két elküldött szó: „Épségben megérkeztünk.” Vagy pár nap múlva egy rövid beszámoló, hogy tudják az otthoniak, nem ragadott el a helyi maffia: „A szállás vacak, de az idő gyönyörű, és csodálatos ez a város, szóval istenien érezzük magunkat, otthon majd mesélünk!” Ez persze azt jelenti, végleg leszoktunk a kézzel írott betűről, a képeslapgyűjtő más

hobby után nézhet, de hát áldozatok mindig vannak.

Szóval a távolság és a takarékoság nagy úr, így egy idő után azért szüleim is megtanulták, hogy lehet mobiltelefon segítségével rövid üzenetet küldeni. Igaz, sms-eikben először még nem voltak ékezetek és írásjelek, nem volt olyan egyszerű kislabizálni a tartalmát, de azért már üzenet volt, sajátos bájjal körülengve, azonnal és biztosan elérve a címzetthez. Aztán, emlékszem, milyen határtalan büszkeség töltött el, amikor egyszer valahol a Dunántúlon kirándultak, és egy egész hosszú üzenet érkezett teljes pompájában, „á”-k, „é”-k özőnével, pontok és felkiáltójelek egész hadrendjével. Ah, az én szüleim, lám már ékezetes karaktereket is tudnak! Hiába, igazán beleváló emberké, akik még mindig nyitottak a világra! Itthon derült ki, anya megkért egy fiatalembert, írja meg nekik az üzenetet...

Mobil üzenet. SMS. Igazából a „Short Message Service” szilárdult így meg a köztudatban, azaz egyenes fordításban azt mondjuk „Küldtem neked egy „rövidüzenet-szolgáltatást”, megkaptad?”

SMS. Sietve Megírt Sorok. Rohanó életünk még egy apró játék. Én, a kényelmességre hajlamos, szemlélődő és gyűjtögető típus, személy szerint a telefonálás elé helyezem, akkor is, ha a kategóriánkénti versenyben mindkét esetben a telefon szerez több pontot.

Mert alapvetően két funkciója van mindkettőnek: vagy információt akar ránk zúdítani, esetleg kérni, vagy a társas érintkezés eszköze.

Az első esetben, eltekintve a fölösleges információtól, remélhetőleg megkönnyíti életünk, ha az adott hír időben célba ér. Ha hatására megváltoztatjuk cselekedeteink folyását, és ez kedvezően hat egészségre, időre, eredményességre, bármire. Egyébként, ahogy Tevje is mondja: „A jó hír megvár. A rossz meg úgyis utolér.” De ha fel tudom épp venni a telefont, akkor az üzenetet is el tudom olvasni, ha meg nem, úgyis mindegy, így 1:1 az állás. Persze a szó jóval gyorsabb, mint bepötyögni a betűket, hogy szavakat alkossanak, amik több-kevesebb sikerrel a mondandómat hordozzák, így ha kicsivel is, a telefonálás nyeri a kategóriát.

A második esetben eszembe jut valaki, egy szeretett, hiányolt személy, és a telefonhoz nyúlok, hogy halljam a hangját, megkérdezzem, hogy megy sora, vagy épp csak egy sms-t küldök neki, hogy tudja, gondolok rá. Itt is szoros a pontozás, mert egy kedves hasonlat az üzenetben, egy lefestett pillanatkép egy közös emlékre vonatkoztatva megmosolyogtat, melegséggel tölti el a szívem, és elraktározhatom, hogy ezt többször is megtegye. A beszélgetés viszont, ha rövid is, a hangok, reakciók és egyidejűség által sokkal intenzívebb, kapcsolat, igazi közös nevetés lehet.

Szoros tehát a verseny, mindkét funkciónak megvan a maga küldetése, előnye, hátránya. Ha választani kellene egy olyan készülék között, ami csak telefonálni tud, vagy ami csak sms-t küldeni, akkor én mégis ez utóbbit választanám. Mert nem csörömpöl bele a napomba. Azonnal megérkezik, de csak akkor talál meg, ha én akarom. Persze a telefont is le lehet némítani, ki lehet kapcsolni, de attól még ott látszik a szemrehányó figyelmeztetés, megpróbálok elérni, de te nem vettél fel! Nem tudom, sürgős volt-e a mondandód, vagy csak a hangomat akartad hallani, de mindenképp udvariatlanság, ha nem hívlak vissza. Az üzenet kerek-perec elmondja, mit akar, vár-e mihamarabbi reakciót, nincs rejtvény, nincs bizonytalan nyomás.

A telefonálás pedig főleg azért veszít, mert a hanghoz nekem arc kell, gesztusok és illat. Ha beszélek valakivel, érzékelni akarom teljes mivoltában, non-verbális kifejezéseivel, mert az én mondandóm is úgy teljes, öltözetemmel, szemrebbenésemmel, beszédemet kísérő nagyobb, vagy szinte észrevétlen mozdulataimmal. Szavaim egy apró dobozán keresztül üresen konganak, akkor is, ha vidámak, vagy szeretettől elnehezültek, és akkor is, ha még így is jobb hallani ezt a hangot, mint nem beszélni vele egyáltalán. Az sms-írás és -olvasás, eleve benne van az időbeli és térbeli távolság, a tartósság, és ezért a kevés, de jól megválasztott szavak. Nem az örökkévalóság eszköze, mint a könyv, csak egy gondolatnyi az egész, de mégis azonnali és Sokat Mondható Sorok, ami nélkül már el sem tudnánk képzelni versenyautóként felgyorsult életünket.

Príma Primissima díj 2009 Az irodalmi kategória győztese: Fejes Endre

1923. szeptember 15-én született Budapesten Fejes Endre Kossuth-díjas író. A középiskola befejezése után szabóinas, majd vasesztergályos-tanuló és szakmunkás volt. 1945-től Charleroy-ban bányában, később a párizsi Renault-gyárban dolgozott. 1949-ben tért haza, ekkor vasesztergályos szakmunkásként helyezkedett el. 1955 óta írásaiból él, melyek kezdetben, irodalmi lapokban, folyóiratokban láttak napvilágot. Első rövidebb lélegzetű művei *A hazudós* (1958) és a *Vidám cimborák* (1966) címet viselő gyűjteményes kötetben jelentek meg. Fejes Endre az 1962-ben megjelent „Rozsdatemető” című művével vált híressé, első és sokak által a legmeghatározóbbnak vélt regényét a kritika általában mérföldkőnek minősíti a hatvanas évek magyar prózájának történetében. A tárgyilagos hangvételű, egy jegyzőkönyv rideg pontosságával íródott családrégény az oknyomozó krónika eszközeivel tárja fel a külvárosi és kispolgári Hábetler család több generációjának történetét, „rántott halas, túrós csuszás” mindennapjaikat az I. világháborútól az 1960-as évek elejéig. A regény, indító képe egy gyilkosság, amelynek okát a regény a múltból kísérli meg fölfejtetni. Ifjabb Hábetler János gyilkos tettén keresztül saját maga, tágabban véve kisszerű családjának szellemi és erkölcsi igényesség nélküli létezése s fejlődésképtelen vegetációja ellen kiált. Ahogyan a regény Pascaltól vett idézete mondja; az emberi kiszolgáltatottság a gondolkodáson keresztül győzhető le. A „Rozsdatemető” színpadi ősbemutatóját 1963 novemberében tartották a Thália Színházban Kazimir Károly rendezésében, ifjabb Hábetlert Madaras József játszotta. A regény megjelenését több éves hallgatás követte, csupán korábban íródott novelláiból jelent meg egy kötetre való. Majd a „csendet” az 1969-ben megjelent „Jó estét nyár, jó estét szerelem” című művével törte meg újra, melyben egy 1962-ben történt különös bűnesetet dolgozott fel. A nagy érdeklődéssel fogadott regény 1977-es átiratából egy önálló, megzenésített színpadi változat jött létre, melyet Presser Gábor dalaival, s Harsányi Gábor emlékezetes főszereplésével, nagy sikerrel játszott a Vígszínház. A regényből nagy sikerű tévéjáték is készült. „Szerelemről bolond éjszakán” (1975) című regénye a csavargóregények mintájára három Nyugat-Európában bolongó munkásfiú kalandjait beszéli el. Színdarab-

jainak „Mocorgó”, „Cserepes Margit házassága”, „Angyalarcú” középpontjában is a létezés kiútlansága, a művészi önkifejezés korlátainak s az elmondhatóság határának problematikája áll. Talán legismertebb színműve a „Vonó Ignác”, melynek főhősét szívügyei sodorják különböző kalandokba a XX. századi magyar történelem sorsdöntő fordulatai idején. Fejes az „ezerszer áldott nyolcadik kerület” peremléten tengődő munkásainak és a kisemberek világának elkötelezett „krónikása”, műveinek mélyrétegében alapvető egzisztenciális és etikai kérdéseket feszegető, általános érvényű példázatok húzódnak. Munkásságáért több elismerést is kapott: 1963-ban József Attila-, 1975-ben Kossuth-, 1992-ben Nagy Lajos-díjat kapott. 2003-ban - írói életműve elismeréseként - a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje a Csillaggal kitüntetésben részesült. 2009-ben megkapta a Príma Primissima díjat irodalom kategóriában.

Pécs 2010

Ötéves, feszültségekkel teli előkészítés után januárban elkezdődik a pécsi Európa Kulturális Fővárosa (EKF) programsorozat. Nem lesz olyan csillag, mint tervezték, az év elejére az ötből csak egy nagyberuházás készül el időre, egy pedig várhatóan egyáltalán nem lesz meg időre. A programterv viszont összeállt, a szervezők abban reménykednek, hogy a remélt több tízezer látogató feledteti majd a problémás múltat.

„Pécsnek 2010 által esélye lehet arra, hogy egy nemzetközi régió kulturális központjává váljon Nyugat- és Délkelet-Európa határán”.

Az Európa Kulturális Fővárosa program 24 órás attrakcióval nyílik 2010. január 10-én 10 és 22 óra között (de. 10-től este 10-ig, vagy akár másnap de. 10-ig), Pécs város közterein, karneváli és színpadi programokkal, fényfestéssel, interaktív kivetítőkkal a város több pontján. Pécssett ünnepeljük a Magyar Kultúra Napját január 22-én.

A nagyszabású Bauhaus-kiállítás, a pécsi gyökerű bauhaus művészek munkássága köré épül. Vasarely házfalakra készült tervei fényfestéssel jelennek majd meg a köztereken. A kiállításon megtekinthetőek lesznek képzőművészeti alkotások, festmények, grafikák, szobrok, valamint építészeti tervek, makettek, fotók, bútorok, színpadkép- és jelmeztervek, nyomdai termékek, fényképes és szöveges dokumentumok, filmrészletek. Párhuzamosan Sárkányeregető ünnep, Lampion-ünnep, jelmezes Bauhaus-bál is megrendezésre kerül.

Megrendezik a Nyolcak Európája című tárlatot is.

A Nyolcak volt az első magyarországi avantgárd szemléletű képzőművészeti csoportosulás, amely az akkori legmodernebb európai áramlatokkal abszolút párhuzamosan alkotta meg a maga sajátos festői és grafikai művészetét az 1905 és 1915 közötti periódusban. A csoport tagjai (Berény Róbert, Czigány Dezső, Czóbel Béla, Kernstok Károly, Márffy Ödön, Orbán Dezső, Pór Bertalan, Tihanyi Lajos) új korszakot nyitottak a magyar művészet történetében. 1911-ben a társasághoz csatlakozott két kitűnő magyar szobrász: Fémes Beck Vilmos és Vedres Márk, valamint hímezéseivel a kor ismert író-nője, Lesznai Anna is. A Nyolcak három budapesti kiállításon mutatkoztak be együttesen. Mindhárom budapesti kiállításuknak óriási, mind-máig felülmúlhatatlan visszhangja volt. A 2010-es pécsi kiállítás a három egykori tárlatot kísérli meg rekonstruálni, és a ma fellelhető művek legnagyobb részét bemutatni. Mintegy 200-250 eredeti Nyolcak-művel (festmény, grafika, plasztika, hímezés, freskó- és mozaikterv, stb.) ismerkedhet meg a látogató. A kiállításához kapcsolódó rendezvények: koncertsorozat, amely a Nyolcak egykori kiállításainak megnyitóján elhangzott Bartók-, Weiner- és Kodály-művekből álló koncerteket rekonstruálná (kiegészítve Bartók „Csodálatos mandarin” című balettjével); irodalmi estek, amelyek az egykori Nyolcak tárlatokon elhangzott Ady, Lesznai és más, a Nyugat folyóirathoz tartozó szerzők által előadott műveket elevenítenének fel színpadi formában. Ezt egészíti ki a korszakban született híradó- és játékfilmek vetítése is, valamint egy a Nyolcak csoport szellemi hátterét elemző konferencia. A kiállításához kapcsolódóan 300 oldalas katalógus jelenik meg angol és magyar nyelven, a Nyolcak egykori három katalógusának facsimile kiadása.

A nagyrendezvények közé tartozik majd a Circus és Utcaszínház Fesztivál. A rendezvény-sorozat tucatnyi hazai csoport mellett számos nemzetközi produkciót is felvonultat, így fellépnek a német, spanyol, argentin és orosz utcaszínházi társulatok. A város valamely központi terén igazi fiesta jön létre, ahol egyrészt az utánozhatatlan hangulatú cirkuszi sátrakban adják elő a hagyományos formákat újszerű látásmóddal megközelítő produkciókat, másrészt hazai és külföldi akrobaták, zsonglőrök, mutatványosok szabadterén mutatják be meghökkentő attrakcióikat.

Lesznek már korábban kitalált rendezvények is, melynek Pécs ad idén otthont, mint a Múzeumok Éjszakája, az EFOTT, vagy a Fringe fesztivál.

A Fringe egyik legfontosabb feladata, hogy összegyűjtse és támogassa a kevésbé ismert elő-

adókat azáltal, hogy fellépési lehetőséget nyújt számukra. Annak érdekében, hogy minél többen bemenjenek egy-egy előadásra, a fellépők a fesztivál előtt és alatt az utcán reklámozzák magukat, ekként alakítva a Fringe hangulatát, melynek a nyüzsgés, színesség, látványosság a jellemzői.

A Bárka Színház a kapolcsi Művészetek Völgyének helyszíne után pécsi és baranyai intézményekkel karöltve újabb kikötőt talált a dél-dunántúli régióban, a Villány és Nagyharsány között elterülő „Ördögárok”-ban. Az Ördögkatlan Fesztivál az Európa Kulturális Fővárosa projekt támogatásával jött létre 2008-ban azzal a céllal, hogy a Pécshez közeli villányi borvidék természeti és infrastrukturális adottságait kihasználva hosszú távra ott-hont adjon a művészeteknek a régió déli részén.

A Pécsi Országos Színházi Találkozó, a POSZT, kerek évfordulót ünnepel 2010-ben. A rangos fesztivált június 3. és 12. között immár tizedszer rendezik meg. Az idén Fáy Miklós újságíró által összeállított szakmai versenyprogram mellett az off-program keretében Pécs 32 helyszínén további 200 rendezvény várja a közönséget.

Az EKF-projekt pillérprogramjaként indította el Határtalan város - Határtalan színház című sorozatát 2008-ban a Pécsi Harmadik Színház. A külföldi magyar nyelvű teátrumok számára a rendszeres bemutatkozási lehetőséget teremtő sorozat első meghívottja idén a Kassai Thália Színház, a Szabadkai Népszínház magyar társulata, a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház, valamint a nisi Szerb Népszínház meghívásával a Déli Kulturális Övezet kerül a középpontba, majd ősszel erdélyi magyar és román nyelvű társulatok látogatnak Pécsre.

Június 17. és 20. között első alkalommal kerül sor a Roma Színházművészeti Találkozóra. A különleges seregszemlére a Reneszánsz Roma Műhely, a Cinka Panna Cigány Színház és a Mesebolt Báb-színház összesen öt előadása kapott meghívást.

Régi tradíciót folytat a Pécsi Nemzetközi Felnőtt báb fesztivál: a tizenötödik alkalommal megrendező seregszemle révén Pécs augusztus 23. és 28. között a műfaj mintegy 50 előadását látja vendégül. A versenyprogramban szerepel többek között a német, amerikai valamint egy japán bunraku-társulat produkciója, míg a vásári bábjátékosok találkozó-jára ellátogat Vitéz László, az olasz Pulcinella, a francia Polichinelle és a török Karagöz figurája is.

„Porcelán -Pécs-Zsolnay” kortárs design a Zsolnay gyárban

A Zsolnay Gyár az elmúlt másfél évszázadban tevékenységi körén belül meghatározó szerepet játszott Közép-Európában. A Zsolnay Gyár termékeit mindig neves kortárművészek készítették. A kerámia-szimpozium célja, hogy újra megerősítse e hagyományt, s neves képzőművészek és fiatal dizájnerek bevonásával a Zsolnay technológiai lehetőségeire alapozva új, innovatív tárgy-együttesek jöjjenek létre. A program első évében, 2008-ban tíz hazai művész (köztük a hazai képzőművészet élő klasszikusai, mint például Keserű Ilona, Pinczehelyi Sándor, Schrammel Imre, valamint fiatal, sikeres dizájnerek, mint például Czakó Zsolt) fogalmazta meg a Zsolnay-porcelánban rejlő művészeti lehetőségeket. A 2009. év középpontjában egy nemzetközi kerámia- és porcelánszakmai kutatási program, műhelymunka és szimpozium lebonyolítása állt. A 2009-es szimpoziumon a szakma magyar és európai klasszikusai és fiatal tehetségei dolgoztak együtt a Zsolnay Porcelánmanufaktúra Zrt. gyártmányfejlesztési elképzeléseihez illeszkedő tematika mentén. A 2010-es év program nagy hangsúlyt helyez majd az eredmények bemutatására. A három év művészeti terméséből kiállítás születik, mely a Zsolnay Kulturális Negyed egyik kimagasló eseménye lesz.

Bemutatnak egy Zsolnay Vilmos életéről szóló játékfilmet is, az egykori Sikorsky-villábanki állítják Gyugyi László hatszáz darabos Zsolnay-gyűjteményét.

Pécs évtizedek óta „kórusnagyhatalom”, az első olyan kelet-európai város, ahol a „vasfüggöny” mögött már Európa Cantat szerveződött. Az EKF keretén belül rendezik meg a Pécs Cantat kórus fesztivált, valamint a IV. Bordal világfesztiválját melynek a Pécs-Villány-Siklósi Borút települései adnak helyet. Pécs 1993 óta rendezi meg Európa egyetlen, kizárólag férfikarok és férfi énekegyüttesek számára meghirdetett fesztiválját, amely mára nemzetközileg is elismert rendezvényé nőtte ki magát. A Bordal Világfesztivál komoly turisztikai vonzerőt jelent, egy-egy évben 6-8000 látogatót vonz a városba és a régióba. A színházi gálaest mellett pincekoncertek, szabadtéri programok keretében lépnek fel az együttesek, akik 200 fős egyesített kórusukkal a nemzetközi és a magyar bordalirodalom remekeit mutatják be.

A komolyzenei kínálatban találjuk az Operaverseny és Fesztivált a mezzo televízióval valamint a pfz@classarts.hu fesztivált. Ez utóbbi alapvető célja, hogy minden évben mintegy összegezze, és megjelenítse a klasszikus zeneműfajának sokszínűségét, a különböző művészeti ágak ötvözésének lehetőségét és a magyar szimfonikus zenekari kultúra gazdagságát.

A fesztivál ideje alatt az EKF szellemiségével összhangban fellépnek Pécssett Magyarország regionális központjainak, Győrnek, Szegednek, Debrecennek, Szombathelynek és Miskolcnak, a szimfonikus zenekarai, illetve a budapesti zenei életet reprezentáló Nemzeti Filharmonikusok és a Budapesti Fesztiválzenekar. Pécs a kultúrák találkozásának városa. A classarts.hu fesztivál keretében a közönség 3 nap leforgása alatt zenei ízelítőt kaphat a Pécssett megfordult legmeghatározóbb kultúrák komolyzenei repertoárjából.

A Zene Ünnepe lényege a zenei sokszínűség bemutatása, legyen szó bármely zenei műfajról, szólístákról vagy zenekarokról, hangszeres vagy énekes zenéről. A megmozdulás spontán és szabad örömmel, valamint amatőr és professzionális előadók tehetségének bemutatására ad lehetőséget.

A „Fishing on Orfű” könnyűzenei fesztivál az Európa Kulturális Fővárosa felvezető éveiben létrehozott program, 2010-ben már harmadszor rendezik meg a Pécs melletti Orfűn.

Régi idők hagyományát, hangulatát idézik a térszék vasárnaponként délután hat órától a pécsi belvárosban. Három hónap alatt tucatnyi alkalommal hallhat igényes fúvószenét a közönség pécsi, bányai bányász-, tűzoltó, ifjúsági és német nemzetiségi együttesek jóvoltából. A szabadtéri táncházakban az érdeklődők megismerhetik a Pécssett élő nemzetiségek (német, horvát, szerb, görög, cigány, bolgár) néptáncait.

Pécs horvátországi testvérvárosával, Eszékkal, valamint a Vajdaság fővárosával, Újvidékkel, „jazzhidat” épített ki, mely összeköti a három térséget. A kétnapos dzsessz-zenei rendezvényen hat együttes mutatkozik be a közönségnek.

A Kelet-nyugati Átjáró programsorozat a Balkán-félsziget kulturális sokszínűségét hivatott bemutatni. A világszenei koncertekből, művészeti kiállításokból, konferencia-előadásokból, beszélgetésekből összeállított interkulturális „patchwork”.

A 2009-ben induló Pécsi Irodalmi fesztivál 2010-ben is fő célkitűzésének tekinti, hogy a kortárs magyar irodalom négy napon keresztül aktívan, mindenki által megtapasztalhatóan jelen legyen a városban. A programsorozat egyaránt tartalmaz a szűkebb szakmát és a speciálisan irodalmi érdeklődésű közönséget megcélzó elemeket (konferencia jellegű és kerekasztal-beszélgetéseket, könyvbemutatókat), szélesebb körű érdeklődésre számot

tartó szerzői felolvasóesteket, a fiatalokat megmozgató műhelymunkákat, illetve kifejezetten gyerekprogramokat. A közönség minél szélesebb rétegeit elérendő a fesztivál a Művészetek és Irodalom Háza bázishelye mellett 2010-ben is kitelepül az utcákra, a terekre, a közintézményekbe, kávéházakba és bevásárlóközpontokba. A fesztivál szakmai részének egyik súlypontját a Jelenkor Alapítvány, illetve a kiadásában megjelenő Jelenkor folyóirat külön programja, a „Review within review” nemzetközi folyóirat-együttműködés találkozója képezi. A közös munkában immár tucatnyi közép-európai folyóirat mutatja be egymást kölcsönösen saját nyelvén az olvasóinak. Az együttműködés résztvevői szlovén, horvát, cseh, szlovák, osztrák, lengyel, litván, montenegrói és macedón folyóiratok. A résztvevő partnerlapok egymás anyagaiból készített válogatás által adnak áttekintést olvasóiknak a másik ország irodalmáról, illetve e lapszámokat ismertető bemutatókat rendeznek különböző irodalmi fesztiválokon. Az előadások mellett irodalmi felolvasóestek gazdagítják a programot, a kortárs hazai és külföldi szerzők legkiválóbbjainak közreműködésével. A tervezett magyar résztvevők mások mellett Nádas Péter, Esterházy Péter, Kertész Imre, Konrád György, a külföldi írók közül Mirko Kovac, Dubravka Ugresic, Miljenko Jergovic, Elfriede Jelinek, Ingo Schulze lesznek. Az irodalmi programokat képzőművészeti kiállítások, valamint a balkáni, illetve a magyar népzeneből építkező világzenei produkciók kísérik. A fesztivál programjának részét képezi majd egy több nyelven zajló haiku fesztivál is.

A konferencia a japán irodalom egyik kedvelt versformája, a haiku más nemzetek irodalmában megjelenő költőit hozza össze a világból. A világkonferencia első alkalommal Japánban került megrendezésre. A 2010-es programokhoz kapcsolódóan a konferencia ideje alatt Haiku kiállítást is láthatnak az érdeklődők.

Az Európa Kulturális Fővárosa Pécs 2010 egyik legelső, és azóta is folyamatosan, sikeresen működő

programja a Writer in Residence ösztöndíjas lehetőség európai (és magyar) írók számára. Egy magánszponzor 2006-ban született felajánlásának köszönhetően Pécs belvárosában egy 40 négyzetméteres lakás áll a program, vagyis a vendégek rendelkezésére. A 2007 szeptemberében beindított program keretében egy kuratórium döntése alapján meghívott írók egy-egy hónapot tartózkodnak Pécsen. Saját írói munkásságuk folytatása mellett a vendégek Pécs-naplót is írnak. A tervek szerint a rezidens írók, pécsi jelenléte 2010 első félévének végéig, azaz 2010 júliusáig tart, majd az itt született írásaikból antológia készül, amelyet az év őszén, októberben, vagy novemberben mutatnak be, néhány vendég visszahívásával és közreműködésével.

A CinePécs - Pécsi Nemzetközi Filmünnep az évek óta sikeresen zajló Moveast - délkelet-európai elsőfilmek fesztiváljának továbbfejlesztése.

2010-ben a két másik kulturális főváros, a Ruhr-vidék és Isztambul filmművészete is bemutatkozik a fesztiválon a „Török Filmhét - vendégünk Isztambul”, valamint a „Német Filmhét - vendégünk Essen” és a Ruhr-vidék tematikusblokkjai keretében.

A Pécsi Táncmaraton olyan folklórrendezvény, amely a Tánc Világnapjához is kapcsolódva különleges lehetőséget kínál a fiatalok számára, hogy megismerjék és megtapasztalják a tánc és a hozzá kötődő népművészeti ágak európai tradícióit. Emellett a belváros terein, utcáin is zajlanak események, amelyek különleges hangulattal töltik meg a város köztereit. A programban fontos szerepet kap a Déli Kulturális Övezet, a Balkán, valamint Isztambul és más külföldi EKF városok kulturális örökségének bemutatása. A találkozó gerincét olyan események alkotják, amelyek lehetőséget nyújtanak a pécsi fiatalok számára a sokszínű európai tánckultúra újrafelfedezésére.

A fenti válogatás is mutatja, hogy az elmúlt évek szervezési és anyagi nehézségei ellenére is a szervezők igyekeztek színvonalas programot összeállítani, amely mindenképpen érdeklődésre tarthat számot.

GYÖNGYÖSI CSILLA

Hölgy hermelinnel

A Szépművészeti Múzeumban 2010 februárjáig megtekinthető Botticellitől Tizianóig című kiállítás napjaink egyik legkomolyabb kulturális eseményének számít. Ennek a 80 nagy itáliai festő mintegy 130 remekművét felvonultató tárlatnak a fő szenzációja egy különlegesen értékes alkotás, a Hölgy hermelinnel, amely a krakkói Czartoryski Múzeumból érkezett, és eddig csak olasz és amerikai kiállítók

kaphatták kölcsön. Ez az alkotás sem kerülhette el a modern technika górcsővét, amelynek segítségével egyrészt meg tudták állapítani az eredeti színeket, másrészt meg tudták vizsgálni minden egyes ecsetvonást. Akármilyen fejlett technológiájú vizsgálatot is igyekszünk azonban végezni, valószínűleg egyik módszerrel sem tudjuk megfejteni az ebben a kivételes szépségű festményben található mélyértelmű jelképrendszert és varázst.

Leonardo a milánói udvarban

A harmincas éveibe lépő Leonardo 1482-ben érkezett Milánóba, Lodovico Sforza herceg udvarába, abban a reményben, hogy haditechnikai és mérnöki újításai révén a szülőhelyéhez közeli Firenzéhez képest jelentősebb megrendelésekhez jut. Reményei részben be is teljesültek, bár nem úgy, ahogyan ő gondolta. A rendkívüli elméjéből kipattanó, korukat több száz évvel megelőző találmányai nem váltottak ki nagyobb érdeklődést, viszont korszakalkotó műveket alkotott meg: többek között az Utolsó vacsorát, vagy két változatban a Sziklás madonnát. Lodovico Sforza, hogy családja tekintélyét megerősítse, egy hatalmas lovasszobrot is rendelt Leonardótól. Ezt az alkotást már akkor egész Itália-szerte csodálták, amikor annak még csak a közel hét méter magas agyagból készült prototípusa készült el. A műremekeknek ebbe a sorába illeszkedik be a Hölgy hermelinnel is, amelynek elkészítésére szintén a herceg adott megbízást.

Ezt a képet a rajta látható nőalak szépsége, finomsága és kecsessége miatt gyakran a jóval később, 1503-ban festett Mona Lisa párjaként emlegetik, de míg az utóbbi, Firenzében elkezdett majd Franciaországban befejezett festményen szereplő hölgy kilétét nem ismerjük teljes bizonyossággal, a milánói alkotás modelljét ismerjük. Ő Cecilia Gallerani, a herceg kedvese és egyben Leonardo barátja, aki a festmény készítésekor 16 éves volt. Ez a kiváló műveltségű leány jól értett a zenéhez, a filozófiához és az irodalomhoz, tudott társalogni latinul.

„Hölgy a hölgygel”

Egy további szereplő is található ezen a rendkívüli képen: a nőalak egy hermelint (pontosabban egy másik menyétfajtát, egy vadászmenyéttet) tart a karjaiban. Több kutató szerint ennek az állatábrázolásnak több allegorikus jelentése van: utal Lodovico hercegre, aki a Hermelin Rend tagja volt, ezen kívül társítható a hermelin görög nevéhez (galé) hasonlító Gallerani névvel. Létezik azonban egy további jelentése is, amely túlmutat az előbb említett személyes allegóriákon. Ez az értelmezés felbukkan Leonardónak az egyik füzetében is, amelyben szimbólumként felhasználható képzeletbeli vagy valóságos állatokat sorol fel. Itt ezt a kecses állatot egy emberi erényhez, a mértékletességhez társítja, és hozzáírja a megfigyelését: „A hermelin egyszer eszik naponta, és inkább hagyta, hogy a vadászok elfogják, mintsem elmenekült volna a sáros mezőn át, mely bemocskolta volna nemességét.” (Egyik

rajzán, amely ma Cambridge-ben található, meg is örökítette ezt a jelenetet.) A hermelin tehát a mértékletesség, azaz az önuralom, valamint a tisztaság és a lelki értelemben vett nemesség szimbóluma volt. Ezen kívül a hermelinnel és menyéttel az ókor óta a nőt, a nőiességet jelképezték. A görög mitológia nyomán egész Európában úgy tartották, hogy a menyét képes varázserejű nővé, nimfává válni. A magyar nyelvben a menyét szót eredetileg mindenféle nőnemű lényre használták, ebben a szócsalásban szerepel a meny, menyecske, menyasszony szavunk is. Érdekes tény, hogy a hermelint (ez a kifejezés német eredetű), illetve a menyétet a régi magyar nyelvben a hölgy szóval jelölték. A menyét és a nő fogalma közti ilyen összefüggések megjelennek több nyelvben is, például az olaszban.

A kedves fiatal hölgy karjaiban tehát egy másik „hölgy” található, és ez még egyértelműbben, egyben rejtélyesebben utal arra, hogy Leonardo - más festményeihez hasonlóan - most sem egyszerű női portrét készített.

Az idea

Szó szerint is „különleges fényben” jelenik meg ez a nőalak. A remekmű egyik szembetűnő hatása a modell újszerű ábrázolása és szokatlan beállítása. Bernardo Beliccioni, a milánói udvari költő szerint Cecilia mintha egy nem látható, harmadik személy felé fordulna, aki a teremben van, vagy éppenséggel most lépett be oda. A lány feje félprofilban látható, és a testtartásával ellentétes irányba mozdul el, ami természetesebb és spontánabb hatást kelt, mint a szokványosan beállított modellek tartása. (Ráadásul a festmény eredeti színei teltebbek és fényesebbek voltak a mostaninál, háttere pedig kék lehetett, amely összhatásában még ragyogóbb megjelenést adott az alaknak.) Leonardo olyan megoldásokat keresett, amelyekkel az addig hagyományosnak mondható festészeti módszerektől eltérően érzelmeket is meg tud jeleníteni. Az érzelmek hű tükrözésére pedig mi sem kifejezőbb az arcnál, a tekintetnél és a kezeknél, és itt a fényforrás felé forduló lány e testrészei sokkal hangsúlyosabb szerephez jutnak. Egy nő belső szépsége gyakran az ilyen önfeledt mozdulatok, nézések és mosolyok röpké momentumaiban mutatkozik meg, amelyek észrevétlenül lopóznak be a szívbe.

Ám Leonardo nem érdemelte volna ki a szeniális elnevezést, ha pusztán csak emóciókat tudott volna ábrázolni, hiszen főként a manierizmustól kezdve a barokkon át szinte művészeti protokollá vált az érzelmek hangsúlyos, sokszor drámai megjelenítése. Sokkal többet látunk itt, mint egy pillanatnyi érzelmet. A szelíd gesztusok egy ifjú, érzékeny, finom

lelket takarnak, ugyanakkor a festmény megejtő egyszerűséggel képes közvetíteni azt az erőt és karaktert is, amely az ártatlan vonások mögött feszül. A jól ismert leonardói titokzatos mosoly és szuggesztív tekintet egy minden kevélységet nélkülöző nemességet sugároz. Cecilia nem csupán kémlel valamit szemével a külvilágból, sokkal inkább belülről néz, szemlél, az érzékeny ajkak pedig nem is annyira vidámságot tükröznek, hanem egyfajta belső derűt. Ez a csendes derű az időtlenség erejével hat, egy olyan ideális állapotot mutat, amely fölötté van a csapkodó érzések uralta, a külső környezet változásaira folyamatosan reagáló emberi érzemvilágnak.

A törekeny női test burkán gazdag lelkvilág sugárzik át. Gondolataiba révedve egyszerre sugall szemérmességet és nyitottságot, természetességet és eleganciát, erős intellektust és szelídséget, dinamizmust, ugyanakkor nyugalmat is. Ezzel összhangban van a félnék, de természetes és elegáns hölgyemnyétke kecses mozdulata, ahogy odasimul gazdájához, és szinte egyszerre rezdül vele. Ez a nőalak tehát több mint nő, sokkal inkább mintha - külön alátámasztva a hermelin jelképi erejével - egy eszményi nő, egy hölgy jelenne meg rajta keresztül. A klasszikus ideál szerint a tisztaság, bölcsesség, mértékletesség és jóság erényeit magában hordozó nő érdemelhetette ki a hölgy elnevezést, és ezzel csak az ennek az értékrendnek megfelelő nemesasszonyokat és fiatal lányokat illették. A hölgyi rang vagy titulus tehát sokkal inkább egy lelki minőséget jelölt, mint származást. (Maga a Cecilia név is utalás lehet egy ideálra: a kereszténységben tisztelt Szent Cecília az ókori múzsák örököséiként az égi zene, és így az égi harmónia szimbóluma.)

Úgy is tekinthetünk azonban ennek a filozófiával és művészetekkel foglalkozó leánynak a képére, mint a reneszánsz eszmény megtestesülésére. A reneszánsz emberideál önmagát, mint a természet és teremtés részét, az ókori klasszikus felosztás szerint test, lélek és szellem hármasságában látta, azaz egy olyan összetett lényként, akiben egy a hétköznapi életfenntartással foglalkozó, anyagi, állati, egy az alacsonyabb rendű készletéseit uralni képes, értelmes emberi és egy múlhatatlan, tiszta isteni rész lakik. Felfedezhetjük itt ezt az egységet: megjelenik a megszelídített, gazdája által uralt állat (ahogy fentebb láttuk, Leonardo karakterológiája szerint a „mérséklet” jelképe), a finom érzelmeket és gondolatokat tápláló hölgy, az ember, s végül egy harmadik, aki nem látható, de fényt sugároz.

Akár úgy is nézhetjük a festményt, hogy Leonardo megjeleníti Cecíliában - nem személyében, hanem általában véve mint ideálban - a holdtermészetet, amelyet a lélekkel rokonítanak. A kép egyik

értelmezése szerint a leány szerelmére, a hercegre tekint, de - ahogy az eddigiekből is kitűnt - nem Leonardo lenne az alkotó, ha nem vezetné a szemlélőt tovább, mélyebb, szimbolikusabb szintre. Úgy is értelmezhetjük tehát, hogy miként a Hold visszatükrözi a Nap fényét, a hölgy szépséges arcán a kép láthatatlan, „harmadik szereplőjének” fénye sugárzik, ahogy az emberi lélek is akkor szép, amikor a számára felismerhető legtisztább, legnemesebb felé fordul.

Kimutatták, hogy Leonardo negyven rétegben vitt fel festékpontocskákat Mona Lisa szája és szeme köré, hogy a lehető legfinomabb szépséget terem-

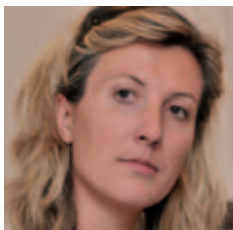
hesse meg. Festményei értelmezésénél is sok-sok réteget lehetne lefejtetni, mert annyira összetett, nem a pillanatnak szóló, amit alkotott. Cecilia képmásán, ahogy későbbi művein, mint például Mona Lisa vagy Keresztelő Szent János képén, is fellelhető Leonardónak az a törekvése, hogy az egyéni szintjén túlmutatva szóljon az emberről, és a világ egy kiragadott részletében a lehető legtöbbet elmondja a teljességről. Alakjainak tekintete, mosolya (vagy akár se férfi, se női jellege, vagyis a nemek fölé helyezése), a megjelenítéshez kapcsolható többrétegű jelképiség minden didaktikusság vagy elvontság nélkül tanít az emberről és helyéről a világban.

A SZERZŐK

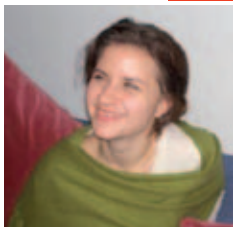
BENKŐ ESZTER

Néha olyan betűkkel írok, amik különböznek az enyéimtől, de az aláírásom már rég nem változik. Merni őszintén? Az írás nem tanúpad, de a bátor meztelen. Még garbóban várom a nyarat.

CSERHALMI ZSUZSA

Cserhalmi Zsuzsa vagyok. Ember. A Föld bolygóról, ahol rengeteg csodába botlunk nap, mint nap, miközben játszunk az Élet nevű játékot. Vannak könnyen észrevehető csodák, vannak felhők mögé rejtőzők, vannak egész kicsik és nagy, dundik, és én hiszek bennük, mint ahogy hiszem azt is, hogy van sors, de rajtunk múlik, észrevevessük-e a kínált lehetőségeit. Hiszem, hogy a Mostban kell élnünk, megtapasztalni a dolgokat, és közben meríteni nagyot álmodni. Hiszem, hogy sosincs késő, és hogy a felhők mögött mindig ott a nap. És azt hiszem, az életben az a legfontosabb, hogy mindig legyen elképzelésünk, és bármi is történik, sose veszítsük el a humorérzékünket!

Én ezért írok. Fogadják szeretettel.

GYÖNGYÖSI CSILLA

Számomra az írás, mint minden más alkotó tevékenység, lehetőség a tudatos önnevelésre.

Tükrében minduntalan megpillanthatjuk egyik arcunkat és a világ egy arcát; amit mi mutatunk, és amit nekünk mutat az élet.

Amikor írunk, eszméket formálunk, gondolatokat engedünk útjukra, s mindeközben önmagunkat tápláljuk és tisztítjuk azokkal az ideákkal, amelyekkel átítatjuk a lelkünket. Ezért felelősséggel tartozunk érte éppúgy, ahogyan támaszért is fordulunk hozzá. Gyóntatópap és vallomás egyben, dráma és komédia, ahogyan az csak az életben van, a csók és a játék is mindig szabad az úton, de persze ha mindközben tudjuk, milyen irányba tartunk.

Személyes érdeklődési körömbé tartozik minden olyan emberi lélekkel kapcsolatos téma és kérdéskör, ami valamelyest megkísérli visszaadni a természetünkre annyira jellemző örök keresést és küzdelmet. Ez a keresés persze soha nem lineáris, a psziché ködös és bonyolult labirintusában az egyetemes igazságok morzsáit senki sem szórta elénk nassolnivalónak.

Rajtunk áll, hogy hogyan, milyen eszközökkel hódítjuk meg ezt az utat, ahol az intuíció és valódi tapasztalat, nem csupán fonálként, hanem erős kötélként szolgál nekünk és az utánunk jövőknek is.

KARÁCSONY ILDIKÓ

Már gyerekkoromban elbűvöltek a szavak. Rajongtam a mesékért, lebilincseltek a fordulatos történetek és mindenél jobban szerettem a ritmikus, rímes verseket. Később magam is próbálkoztam az

írással, örömem telt benne. Felnőttként értettem meg, hogy a gondolat teremtő ereje a kimondott vagy leírt szavak által, meghatványozódik, olykor elementáris hatású lehet. Ezért tiszteletem a szavak és a mesteri szófűzés iránt a múltó évekkal egyre mélyebb. Vannak szavak, amelyek lélekemelők, felszabadítók, mások pengeélesek, fegyverként forogathatók. És van a szavaknak azon köre, amibe egyszerűen bele lehet halni. Többnyire bele is halunk.

Amióta tudatosan tudom, mennyire nem mindegy, hogy mit is gondolok és érzek, s mennyire nem mindegy, hogy ezt milyen szavakkal és milyen módon fogalmazom meg - azóta vagyok felelősségteljes ember.

KECZÉNÉ HADI ADRIENNE

„Tenyeremre tettem a lelkem:

Nézd meg, milyen szép százlátó üveg!...”

Sajnálom, hogy nem tudok rajzolni úgy, ahogyan szeretnék. Figyelni az embereket, és elképzelni egy arc, egy mozdulat, egy szó mögött megbúvó történeteket, már jobban megy.

Én ezeket rajzolólok meg. Szavakkal.

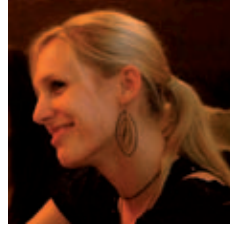
LUDÁNYI MÁRTA

Nemzetközi informatikai és üzleti tanácsadó cégnél dolgozok, mint SAP konzulens. Szeretem a munkámat, a folyamatos kihívásokat és a kínáló tanulási lehetőségeket. Mind főiskolai, mind az MBA diplomámat nemzetközi üzletek

szakirányon szereztem. Mindennapi munkavégzésemhez elengedhetetlen az idegen nyelvek ismerete és a folyamatos kapcsolattartás a Világ legkülönbözőbb országaiban dolgozó ügyfeleivel.

Sokat utazok, nemcsak munkám kapcsán, hanem szabadidőmben is. Szeretem a változatos, kalandos életet, új embereket megismerni és a legkülönbözőbb helyzetekben kipróbálni magamat.

Az írás gyerekkorom óta egyik kedvenc szabadidőtöltésem. Legszívesebben álomszerű történeteket írok, melyekhez valóságban élő személyek és helyzetek adják az ihletet. A sorok mögött töreksem mondanivalót elrejteni és alapvető igazságokat boncolni.

MAJER AMANDA

Egyszer csak megjelenik ködruhájában. Beletúrok a masszába, rétegről-rétegre pereg le róla az álca. Csak a körvonalait látom, mikor megemeli keménykalapját. Biccentek. Kíváncsivá tesz, hagyom, kábítson el ereje, hasson

minden érzékemre. Az Ihlet színpompás kabátja szárnyként vergődik, vad örvénylésként ránt magába. A szél ádázul cibálja a színkavalkádot, s a süvítő csendben hallom, ahogy csizmája szárához verődik a vászonkabát alja, s kalapja zizegve csúszik vissza sűrű kefehájára. Súlyos illatorgiát vonszol, jó vándorként innen-onnan rátapadt friss kenyér, pézsmá, vér és nedves fű szaga. Ajkaim mögött kergetőznek az ízek, nyelem az ínycsiklandó levegőt. A valóság és az illúzió összemosódik. Óvatosan megfogom kezét. Érdes, mégis otthonosan meleg, belesimulok teljesen. Megérkezett, megérkeztem. Elmesélem.

